

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΣΘΕΝΕΣΤΕΡΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΟΥ
ΝΟΤΟΥ, ΜΕ ΤΙΣ ΔΥΤΙΚΟ-ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ Η ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΩΝ ΤΟΥΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥΣ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ
ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ.

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΜΠΙΤΖΕΝΗΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΙΟΧΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΜΥΡΟΦΟΡΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ: MAD18015

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2019

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Θ. ΜΥΡΟΦΟΡΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΣΘΕΝΕΣΤΕΡΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΟΥ ΝΟΤΟΥ, ΜΕ ΤΙΣ ΔΥΤΙΚΟ-ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ Η ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΩΝ ΤΟΥΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ.

Επιβλέπων καθηγητής : Μπιτζένης Αριστείδης

Καθηγητής Πα. Μακ.

Διμελής Εξεταστική Επιτροπή

Μπιτζένης Αριστείδης

Κιόχος Απόστολος

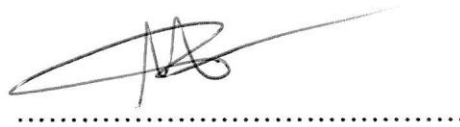
Θεσσαλονίκη, Φεβρουάριος 2019

Αφιερώνεται στην οικογένεια μου.

Υπεύθυνη Δήλωση (Affirmation)

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου.»

.....

(Μυροφόρα Θ. Παπαδοπούλου)

Θεσσαλονίκη, Ελλάδα, Φεβρουάριος 2019

Περίληψη

Η παρούσα έρευνα έχει ως αντικείμενό εξέτασής τη σύγκριση μεταξύ των Δυτικοευρωπαϊκών χωρών, συγκεκριμένα της Σκανδιναβικής χερσονήσου δηλαδή της Φινλανδίας, της Σουηδίας και της Νορβηγίας με τις ασθενέστερες χώρες του Νότου όπως είναι η Ελλάδα. Ο κύριος κορμός της έρευνας στηρίζεται κατά βάση σε δυο πυλώνες, οι οποίοι είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Συγκεκριμένα θα αναφερθούμε κατά κύριο λόγο στα θετικά και τα αρνητικά αποτελέσματα που θα αποκομίσει μια χώρα από την ένταξή της σε αυτούς τους δυο οργανισμούς. Στη συνέχεια θα προβούμε σε δυο συγκρίσεις: Η πρώτη αφορά τη σύγκριση των χωρών υπό το πρίσμα της ένταξής τους ή μη στους οργανισμούς ενώ η δεύτερη θα συγκρίνει τον « ανεπτυγμένο » Βορρά με τον « υπανάπτυκτο » Νότο. Κλείνοντας θα επιχειρήσουμε να διαπιστώσουμε το κατά πόσον μια χώρα που έχει μια ισχυρή και υγιή οικονομική πολιτική μπορεί να εξασφαλίσει εξίσου μια ισχυρή και υγιή εξωτερική πολιτική.

Ο συγγραφέας θα προσπαθήσει να δώσει απαντήσεις στα εξής ερωτήματα: Ισχύει ότι η οικονομία συμβάλει ως κινητήριο δύναμη στην εξωτερική πολιτική; Είναι ωφέλιμο για μια χώρα να είναι ενταγμένη στην Ε.Ε και την ΟΝΕ ή μήπως ζημιώνεται; Είναι λάθος η αντίληψη της Ευρώπης των δυο ταχυτήτων με τον « ανεπτυγμένο » Βορρά και τον « υπανάπτυκτο » Νότο; Γιατί η Ε.Ε επιθυμεί τη διεύρυνσή της, ποίο το όφελός και ποιο το κόστος;

Λέξεις-κλειδιά: Ευρωπαϊκή Ένωση, Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Δυτικοευρωπαϊκές χώρες, Ευρωπαϊκές χώρες του Νότου, οικονομία, εξωτερική πολιτική.

Abstract

This research has the subject of comparison between the Western European countries namely the Scandinavian Peninsula, that is, Finland, Sweden and Norway with the weakest countries in the South such as Greece. The main body of research is based essentially on two pillars, the European Union and Economic and Monetary Union. In particular, we will refer mainly to the positive and negative effects which will bring a country from joining these two organizations. Then we will make two comparisons: The first is to compare countries in terms of their membership or not in the agencies, while the second will compare the 'developed' North with the 'undeveloped' South. Then we will compare the 'developed' North with 'undeveloped' South. In closing, we will try to find out whether a country that has a strong and sound economic policy can also ensure a strong and sound foreign policy.

The writer will try to answer the following questions: Is the economy contributing as a driving force to foreign policy? Is it beneficial for a country to be integrated into the European Union and Economic and Monetary Union or is it harmed? Is it misconception of the two-speed Europe with the 'developed' North and the 'undeveloped' South? Why does the EU want to enlarge it, what is the benefit and what is the cost?

Key- words: European Union, Economic and Monetary Union, Western European countries, European countries of the South, economy, foreign policy.

Πίνακας Περιεχομένων

Υπεύθυνη Δήλωση.....	1
Περίληψη.....	2
Abstract.....	3
Πίνακας Περιεχομένων	
Ευρετήριο Εικόνων	
Ευχαριστίες.....	8
Εισαγωγή.....	9-10
Παρουσίαση.....	11-12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Γενική ανασκόπηση και στόχοι της εργασίας

1.1 Το αντικείμενο της διπλωματικής εργασίας.....	13-14
1.2 Ερωτήματα της έρευνας.....	14-15
1.3 Στόχοι της διπλωματικής εργασίας.....	16
1.4 Μεθοδολογία της έρευνας.....	17-18
1.5 Συμπεράσματα της διπλωματικής διατριβής και η συνεισφορά της στην επιστήμη.....	18-19
1.6 Ενδεικτική βιβλιογραφία.....	19
1.7 Δομή διπλωματικής διατριβής.....	19-20

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ευρωπαϊκή Ένωση & Οικονομική και Νομισματική Ένωση: Οι δυο πυλώνες της Ευρώπης

Εισαγωγή.....	21
2.1 Η διαδρομή της Ε.Ε. μέσα από την ιστορική της εξέλιξη.....	22-23
2.2 Η πορεία της ΟΝΕ με το πέρασμα των χρόνων.....	24-25

Συμπέρασμα.....	26
-----------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Οι θετικές και αρνητικές επιπτώσεις της Ευρωπαϊκή Ένωση στα κράτη- μέλη της

Εισαγωγή.....	28
3.1 Στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	28-30
3.2 Τα Θετικά Αποτελέσματα Ένταξης Μιας Χώρας Στην Ε.Ε.....	30-33
3.3 Τα Αρνητικά Αποτελέσματα Ένταξης Μιας Χώρας Στην Ε.Ε.....	33-36
3.4 Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	36-39
3.5 Τα αποτελέσματα της διεύρυνσης.....	39-40
Συμπέρασμα.....	40-41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Ο θετικώς και ο αρνητικώς αντίκτυπος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης στα κράτη-μέλη της

Εισαγωγή.....	42-44
4.1 Η Συνθήκη Μάαστριχτ: Οι στόχοι, οι σκοποί και τα κριτήρια ένταξης...44-46	
4.2 Η ΟΝΕ και τα στάδιά της.....	47-48
4.3 Τα Θετικά Αποτελέσματα Ένταξης Μιας Χώρας Στην ΟΝΕ.....	48-50
4.4 Τα Αρνητικά Αποτελέσματα Ένταξης Μιας Χώρας Στην ΟΝΕ.....	50-52
Συμπέρασμα.....	53-54

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Εξέταση των χωρών υπό το πρίσμα της ένταξής τους ή μη στην Ε.Ε. και στην ΟΝΕ

Εισαγωγή.....	55-56
5.1 Ελλάδα.....	56-60
5.2 Φινλανδία.....	60-62
5.3 Σουηδία.....	62-64
5.4 Νορβηγία.....	64-65
Συμπέρασμα.....	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Σύγκριση των χωρών του Νότου με τις Δυτικο-ευρωπαϊκές χώρες

Εισαγωγή.....	67-68
6.1 Σύγκριση Βορρά με Νότο.....	68-70
6.2 Το μέλλον των οργανισμών.....	70-73
Συμπέρασμα.....	73-74

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Η σύνδεση της οικονομίας με την εξωτερική πολιτική

Εισαγωγή.....	75-76
7.1 Τι εστί οικονομική διπλωματία.....	76-79
7.2 Οικονομική διπλωματία.....	79-81
7.3 Ο διττός ρόλος της οικονομικής διπλωματίας.....	81-84
Συμπέρασμα.....	84-85

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ

Στοιχεία ποσοτικής έρευνας

8.1 Σκοπός και στόχοι της έρευνας.....	86
8.1.1 Βασικές αρχές.....	86-87
8.1.2 Μεθοδολογία συλλογής υλικού.....	87
8.1.3 Κατάρτιση ερωτήσεων του ερωτηματολογίου.....	87
8.1.4 Μέθοδος συμπλήρωσης ερωτηματολογίου.....	87
8.1.5 Πληθυσμός.....	88
8.1.6 Δειγματοληψία.....	88-89
8.1.7 Κριτήρια και χαρακτηριστικά δείγματος.....	89
8.1.8 Ανάλυση στοιχείων.....	89-90
8.2 Ανάλυση δεδομένων και ερμηνεία ευρημάτων.....	90-108

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΝΑΤΟ

Συμπέρασμα Έρευνας.....	109-112
--------------------------------	----------------

Βιβλιογραφία

I. Ελληνόγλωσσα Βιβλία.....	113
II. Πηγές από το Διαδίκτυο	
i. Ελληνόγλωσσες.....	113-118
ii. Ξενόγλωσσες.....	118-122

Παράρτημα

Εισαγωγικό σημείωμα.....	123
---------------------------------	------------

Ερωτηματολόγιο

Ευρετήριο Εικόνων

Πίνακας 3.1 European- Union- Brexit - Political- Map- With- European- Member- States.....	28
Πίνακας 3.2 Infographics: European Economic Associations: Eurozone, Schengen Area, European Union 2015Free Stock Image.....	31
Πίνακας 3.3 A solution to the British Problem: A multi- speed Europe.....	37
Πίνακας 4.1 Eurozone.....	43
Πίνακας 4.2 The Maastricht Treaty of 1992. The birth of the European Union and the Euro.....	46
Πίνακας 6.1 europa.eu.....	72
Πίνακας 6.2 europa.eu.....	72
Πίνακας 6.3 europa.eu.....	73
Πίνακας 7.1 Οικονομική διπλωματία και Nation branding.....	83

Ευχαριστίες

Με αφορμή τη διπλωματική μου εργασία, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Μπιτζένη Αριστείδη, που μου πρόσφερε απλόχερα τη βοήθεια του και με καθοδήγησε με σκοπό να φέρω εις πέρας τους στόχους μου και να ολοκληρώσω την έρευνα μου. Υπό το άγρυπνο βλέμμα του και σε συνδυασμό με τις πολύτιμες συμβουλές, του μπόρεσα να εκπονήσω την διπλωματική μου και να νιώσω περήφανη τόσο για τον εαυτό μου όσο και για έργο μου. Φυσικά θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθώ στην άψογη συνεργασία και επικοινωνία που είχα όλο αυτό το χρονικό διάστημα με τον κύριο Μπιτζένη.

Το μάθημα του και η προσωπικότητα του – πάνω απ' όλα είναι άνθρωπος - με ενέπνευσαν να ασχοληθώ με το συγκεκριμένο θέμα, το οποίο αγάπησα και πίστεψα εξ' αρχής.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω από τα βάθη της καρδιάς μου τους οικείους μου γιατί χάρις τη στήριξή τους, μπόρεσα να πραγματοποιήσω έναν προσωπικό μου στόχο.

Εισαγωγή

Ο σκοπός συγγραφής αυτής της έρευνας, είναι να προβούμε σε σύγκριση μεταξύ των Δυτικο-ευρωπαϊκών χωρών με τις χώρες του Νότου, η οποία θέτει ως βάση της τη συμμετοχή των χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Συγκριμένα πριν οδηγηθούμε στο πρακτικό κομμάτι αυτής της μελέτης, το οποίο είναι και η σύγκριση, θα αναφερθούμε στο θεωρητικό κομμάτι. Συνεπώς για να γίνει πιο κατανοητό στο αναγνωστικό κοινό, αρχικά θα μιλήσουμε για τα θετικά αλλά και για τα αρνητικά που αποκτά μια χώρα από την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δηλαδή ποια τα οφέλη και ποιες οι ζημίες που αποκομίζει από τη είσοδό της ως επίσημο μέλος της Ένωσης. Κατ' αντιστοιχία με την Ευρωπαϊκή Ένωση θα εξετασθεί και η Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Αναλυτικότερα θα παρουσιαστεί ο θετικός και ο αρνητικός αντίκτυπος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης προς τις χώρες που αποτελούν μέλη της.

Εφόσον αποσαφηνιστούν αυτές οι έννοιες και γίνουν όσο το δυνατόν πιο κατανοητές προς το κοινό, τότε θα προβούμε στο πρακτικό κομμάτι της έρευνας, το οποίο αφορά τις συγκρίσεις. Αρχικά θα συγκρίνουμε τις χώρες του Νότου με τις Δυτικοευρωπαϊκές χώρες και συγκεκριμένα με τη Σκανδιναβική χερσόνησο υπό το πρίσμα της ένταξής τους ή μη στους δυο οργανισμούς (Ε.Ε., ΟΝΕ). Έπειτα θα συγκρίνουμε τις χώρες του Νότου με εκείνες του Βορρά. Ειδικότερα τα κράτη που έχουν επιλεγεί έχουν ως σκοπό τους να προβάλλουν έντονα τις μεταξύ τους αντιθέσεις. Συνεπώς αυτό θα μας επιτρέψει να κατανοήσουμε την ειδοποιό διαφορά ανάμεσά τους, μιας και από την ένταξή τους τόσο στην Ε.Ε όσο και στην ΟΝΕ, η κάθε χώρα αποκομίζει διακριτά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα.

Στη συνέχεια θα επιχειρήσουμε να διαπιστώσουμε πως και αν μπορεί να υπάρξει ένας συσχετισμός μεταξύ της οικονομικής και της εξωτερικής πολιτικής. Αναλυτικότερα θα προσπαθήσουμε να μελετήσουμε το πώς μια υγιής ή μη οικονομική πολιτική μπορεί να επηρεάσει την εξωτερική πολιτική. Αυτό είναι σημαντικό γιατί αν οι ισχυρισμοί μας είναι

ορθοί ως προς τη σύνδεση μεταξύ τους, τότε θα καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι η οικονομία είναι η κινητήριος δύναμη της εξωτερικής πολιτικής.

Στο τέλος θα προσπαθήσουμε, να εξάγουμε κάποια συμπεράσματα με στόχο να διαπιστώσουμε τι είναι πιο συμφέρον για μια χώρα αλλά και τι της προσφέρουν οι αποφάσεις που έχει πάρει τόσο ως προς την εσωτερική όσο και ως προς την εξωτερική πολιτική σκηνή αντίστοιχα. Συνεπώς η παρούσα έρευνα δε θα αναφερθεί μόνο στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, όπου λίγο πολύ αυτές οι έννοιες έχουν ακουστεί και ειπωθεί αλλά θα επιχειρήσει με αφετηρία αυτούς τους δυο οργανισμούς που θα αποτελέσουν τον κυρίως κορμό αυτής της μελέτης, να δώσει περισσότερη έμφαση στη σύγκριση μεταξύ χωρών. Η σύγκριση του Βορρά με το Νότο είναι σημαντική και αυτό αποδεικνύεται από την επιλογή των χωρών που είναι η Φινλανδία, η Σουηδία, η Νορβηγία και η Ελλάδα. Ωστόσο αν και ανήκουν στην ευρωπαϊκή ήπειρο εντούτοις δεν είναι όλες ενταγμένες στην Ε.Ε και στην ΟΝΕ. Αυτός είναι και ο λόγος επιλογής αυτών των χωρών, μέσα από την ετερογένεια τους να αναδείξουμε τις διαφορές τους.

Συμπερασματικά η μελέτη πραγματεύεται κατ' εξοχήν ευρωπαϊκά ζητήματα, τα οποία στη σημερινή εποχή παρατηρούμε ότι επηρεάζουν άμεσα τις ζωές όλων των ευρωπαίων πολιτών είτε είναι ενταγμένες, είτε δεν επιθυμούν, την ένταξή τους είτε ακόμα έχουν ενταχθεί και θέλουν να αποχωρήσουν, είτε έχουν χάσει αρκετά από τα κυριαρχικά τους δικαιώματα εξαιτίας αυτής της ένταξης, είτε επιθυμούν να ενταχθούν. Επομένως αυτή η σύγκριση μεταξύ τους θα είναι ωφέλιμη, μιας και η εν λόγω έρευνα θα επιχειρήσει να παρουσιάσει τα θετικά και τα αρνητικά τόσο σε μικροεπίπεδο όσο και σε μακροεπίπεδο.

Παρουσίαση

Η εργασία ακολουθεί τη δομή των διπλωματικών εργασιών και αποτελείται από τα εξής κεφάλαια:

Το **Πρώτο Κεφάλαιο** θα αναφερθεί στους στόχους που έχει θέσει η διπλωματική.

Στο **Δεύτερο Κεφάλαιο** θα παρουσιάσει περιληπτικά την ιστορική εξέλιξη των δυο οργανισμών της ευρωπαϊκής ηπείρου.

Το **Τρίτο Κεφάλαιο** αναφέρεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ιδιαίτερα στους στόχους της, στα θετικά και στα αρνητικά που θα αποκομίσει μια χώρα από την ένταξή της. Επίσης πραγματεύεται τη διεύρυνση της Ε.Ε. αλλά και τα αποτελέσματα από τους κύκλους των διευρύνσεων.

Το **Τέταρτο Κεφάλαιο** θα εξετάσει την Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Αρχικά θα παρουσιάσουμε τους στόχους και τους σκοπούς της Συνθήκης του Μάαστριχ. Έπειτα θα μελετήσουμε τα στάδια ένταξης που απαιτούνται για να ενταχθεί μια χώρα ενώ θα επισημάνουμε τα θετικά και τα αρνητικά που θα αποκομίσει ένα κράτος από την ένταξή της.

Στη συνέχεια ακολουθεί το **Πέμπτο Κεφάλαιο**, που θεωρείται το πρακτικό κομμάτι της έρευνας καθώς θα μελετήσουμε διάφορες χώρες υπό το πρίσμα της ένταξής τους ή μη τόσο στην Ε.Ε. όσο και στην ΟΝΕ. Οι χώρες που επιλέχθηκαν είναι η Ελλάδα, η Φινλανδία, η Σουηδία και η Νορβηγία.

Στο **Έκτο Κεφάλαιο** θα αναλυθεί λεπτομερώς η σύγκριση των χωρών του Νότου με τις Δυτικο-ευρωπαϊκές χώρες, στηριζόμενοι στις χώρες που επιλέχθηκαν και για τις οποίες προείπαμε ήδη στο προηγούμενο κεφάλαιο. Επίσης θα αναφερθούμε και στα πιθανά σενάρια των δυο οργανισμών για το μέλλον.

Το **Έβδομο Κεφάλαιο** θα αναφέρεται στο πώς, πόσο και γιατί η οικονομική πολιτική της εκάστοτε χώρας μπορεί να επηρεάσει τις αποφάσεις της στην εξωτερική πολιτική.

Στο **Όγδοο Κεφάλαιο** περιγράφεται ο τρόπος συλλογής των δεδομένων και η ανάλυση των αποτελεσμάτων.

Τέλος το **Έννατο Κεφάλαιο** αποτελεί τη σύνοψη όλης της έρευνας.

Βιβλιογραφία

Παράρτημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Γενική ανασκόπηση και στόχοι της εργασίας

1.1 Το αντικείμενο της διπλωματικής εργασίας

Ο σκοπός συγγραφής της παρούσας διπλωματικής, είναι να συνδέσει το πώς και το πόσο επηρεάζει η οικονομία τόσο τις διαδικασίες λήψης των αποφάσεων όσο και τη συνολική εικόνα των χωρών τόσο εγχώρια όσο και εξωτερικά. Αναλυτικότερα το αντικείμενο της διπλωματικής, μελετά κατά κύριο λόγο τα ευρωπαϊκά ζητήματα δηλαδή την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Οικονομική και Νομισματική Ένωση, που στην εικόνα αυτών των δυο οργανισμών αποτυπώνεται κατεξοχήν η ευρωπαϊκή ήπειρος και η ευρωπαϊκή συνεργασία. Υπό το πρίσμα τόσο της Ε.Ε. όσο και της ΟΝΕ θα επιχειρήσουμε πρώτον να συγκρίνουμε τις Δυτικοευρωπαϊκές χώρες με τις χώρες του Νότου και δεύτερον θα συγκρίνουμε τον « ανεπτυγμένο » Βορρά με τον « υπανάπτυκτο » Νότο και τρίτον να διαπιστώσουμε αν και το πόσο επηρεάζει η οικονομική πολιτική την εξωτερική πολιτική.

Στη σημερινή εποχή ερχόμαστε σε καθημερινή επαφή με τον τομέα της οικονομίας και αυτό αποδεικνύεται από τις απλές καταναλωτικές αγορές και τον οικογενειακό προϋπολογισμό μέχρι τις επενδύσεις και τον προϋπολογισμό του κράτους. Συνεπώς μπορούμε να αντιληφθούμε πόσο πολύ έχει εισχωρήσει η οικονομία μέσα στη ζωή μας. Αυτό ακριβώς θα επιχειρήσει να αναδείξει αυτή η έρευνα μέσα από οργανισμούς όπως είναι η Ε.Ε. και η ΟΝΕ.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται ραγδαίες αλλαγές σε όλους τους τομείς και ιδιαίτερα στον οικονομικό κι όλα αυτά πάντα σε παγκόσμια επίπεδο, αυτό ακριβώς είναι που προκαλεί και ένα αυξημένο ενδιαφέρον. Ο 21^{ος} έχει χαρακτηριστεί ως αιώνας των γρήγορων μεταβολών, που τίποτα δε θεωρείται δεδομένο και που όλα μπορούν να ανατραπούν. Όλη αυτή η κατάσταση μεγεθύνεται και συντηρείται από την παγκοσμιοποίηση – αν και δεν είναι ένα νέο φαινόμενο - εντούτοις τη δεδομένη χρονική στιγμή έχει επηρεάσει τις υπάρχουσες καταστάσεις, το μέλλον θα δείξει αν η πλάστιγγα θα γύρει προς το καλό ή το κακό ή θα ισορροπήσει.

Συνεπώς αν θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε την παγκοσμιοποίηση ως αφετηρία, θα διαπιστώναμε ότι είναι επιτακτική ανάγκη για τα κράτη να συμμετέχουν σε φορείς και οργανισμούς, αφού η απομόνωση δεν οδηγεί πουθενά. Έτσι τα κράτη επιθυμούν όχι μόνο να συμμετέχουν αλλά να γίνονται και μέλη τους, γι' αυτό και στην έρευνα μου επέλεξα να μελετήσω δυο σημαντικούς οργανισμούς και στυλοβάτες της Ευρώπης και αυτοί δεν είναι άλλοι από την Ε.Ε. και την ΟΝΕ.

Εν κατακλείδι μέσα από την Ε.Ε. και την ΟΝΕ - όπου θα καταγράψουμε τα θετικά και τα αρνητικά του να είναι μια χώρα μέλος τους - θα επιχειρήσουμε να συνδέσουμε την οικονομία με την εξωτερική πολιτική κι αυτό γιατί στη σημερινή εποχή και ειδικά μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, εύκολα μπορούμε να αντιληφθούμε ότι μόνο όσες χώρες είναι οικονομικά υγιείς μπορούν να είναι υγιείς και σε άλλους τομείς και εν προκειμένω στην εξωτερική πολιτική τους. Αυτό το ολοένα αυξανόμενο ενδιαφέρον της επιστημονικής κοινότητας, με επηρέασε με αποτέλεσμα να μου γεννήσουν την επιθυμία και την ανάγκη να επιχειρήσω περισσότερη διερεύνηση και κατανόηση επί του συγκεκριμένου θέματος.

1.2 Ερωτήματα της έρευνας

Η επιλογή του συγκεκριμένου θέματος για διπλωματική προέκυψε ύστερα από την προσωπική μου ανάγκη να ερευνήσω και να εντρυφήσω περισσότερο τη σχέση που προκύπτει μεταξύ της Ε.Ε και της ΟΝΕ με τις χώρες της Ευρώπης αλλά και το πώς επηρεάζει η οικονομία τις λήψεις των αποφάσεων κυρίως στην εξωτερική πολιτική. Έτσι

γεννήθηκε μια σειρά από προβλήματα, σκέψεις και ερωτήματα, τα οποία θα επιχειρήσω να απαντήσω μέσα από τη διπλωματική μου.

Στη σημερινή εποχή οι πληροφορίες, η γνώση και οι ειδήσεις μεταδίδονται με γοργούς ρυθμούς, διαπιστώνοντας ότι λίγο έως πολύ είτε έχουμε ακούσει κάτι, είτε έχουμε διαβάσει, είτε ακόμα έχουμε μπει στη διαδικασία της αναζήτησης. Όλα αυτά προκύπτουν από το γεγονός ότι καθημερινά μας γεννιούνται ερωτήματα. Έτσι και η παρούσα έρευνα προέκυψε ύστερα από προσωπικές ανησυχίες και προβληματισμούς.

Στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης, της τεχνολογίας, των ραγδαίων εξελίξεων, των υπερεθνικών οργανισμών και της επιτακτικής ανάγκης στη σημερινή εποχή για συνεργασία έχουν τεθεί μια σειρά από ερωτήματα και προβλήματα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να εστιάσουμε γύρω από τα εξής ζητήματα.

Για ποιο λόγο γεννιέται στα κράτη η επιθυμία του να ενταχθούν σε ένα οργανισμό και να αποτελέσουν μέλη του;

Γιατί τα κράτη της Ευρώπης θέλουν να ενταχθούν διακαώς τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση; Σε τι θα τους ωφελήσει; Ποια είναι τα θετικά και ποια τα αρνητικά του να είναι μια χώρα μέλος τους;

Γιατί μετά την οικονομική κρίση του 2008 μιλάμε για μια Ευρωπαϊκή Ένωση των δυο/πολλαπλών ταχυτήτων; Ποιες είναι οι διαφορές των χωρών του Βορρά με των χωρών του Νότου στα πλαίσια της ένταξής τους στην Ε.Ε. και στην ΟΝΕ;

Μήπως χώρες όπως είναι η Νορβηγία είναι πιο ‘κερδισμένες’ σε σχέση με χώρες όπως η Φινλανδία που είναι μέλη της Ε.Ε. και της ΟΝΕ;

Πως και μέχρι ποιο βαθμό υπάρχει η σύνδεση μεταξύ της οικονομίας και της εξωτερικής πολιτικής σε μια εποχή όπου η οικονομία φαίνεται να έχει τον κυρίαρχο ρόλο και να κινεί τα νήματα;

1.3 Στόχοι της διπλωματικής εργασίας

Η μελέτη ενός θέματος που σχετίζεται με την Ε.Ε και την ΟΝΕ φυσικά και δεν είναι εύκολο, μιας και από τη φύση τους και οι δυο οργανισμοί είναι πολύπλευροι και πολύπλοκοι. Αυτό σημαίνει ότι οφείλουμε να θέσουμε ένα πλαίσιο γύρω από την έρευνα και αυτό για να μπορέσουμε να οριοθετήσουμε, να ορίσουμε και να αναλύσουμε το αντικείμενο της διπλωματικής.

Ο στόχος της παρούσας διπλωματικής, είναι να αναδείξει ότι οι χώρες της Ευρωπαϊκής ηπείρου επιθυμούν να ενταχθούν στην οικογένεια της Ε.Ε. και της ΟΝΕ. Αυτό οφείλεται εξαιτίας των πολλών θετικών των οποίων γίνονται αποδέκτες εξαιτίας της συμμετοχής τους ως μέλη, ωστόσο δε θα πρέπει να παραλείψουμε – κάτι για το οποίο είναι ενήμερες οι χώρες - ότι εκτός από τα θετικά υπάρχουν και τα αρνητικά του να είσαι μέλος τους.

Με αφετηρία την Ε.Ε. και την ΟΝΕ θα επιχειρήσουμε να συγκρίνουμε το Βορρά με το Νότο και πιο συγκεκριμένα τη Σκανδιναβική χερσόνησο με μια νότια και βαλκανική χώρα την Ελλάδα. Μέσα από αυτή τη σύγκριση θα προσπαθήσουμε να αντιληφθούμε γιατί αποκαλείται η Ευρώπη ως Ευρώπη των δυο/ πολλαπλών ταχυτήτων - αν και τα τελευταία χρόνια δεν είναι λίγοι αυτοί που υποστηρίζουν και ότι η Ευρώπη έχει ξεπεράσει τις δύο ταχύτητες και πλέον οδηγείται στο να αποκτήσει περισσότερες των δυο- . Αυτή θα μπορούσε να θεωρηθεί ως η βασική και πρωτεύουσα σύγκριση, ωστόσο προκύπτει και μια δευτερεύουσα σύγκριση μεταξύ των χωρών της Σκανδιναβικής χερσονήσου και αυτό γιατί δεν είναι όλες μέλη της Ε.Ε. και της ΟΝΕ.

Επίσης θα αναλυθεί το πως σχετίζεται και το πως επηρεάζει η οικονομία την εξωτερική πολιτική. Η εξωτερική πολιτική λόγω της παγκοσμιοποίησης, των άμεσων ξένων επενδύσεων, της τεχνολογίας δεν ασχολείται πλέον μόνο με την «υψηλή στρατηγική» όπως συνέβαινε μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να στρέφει το ενδιαφέρον της και στη «χαμηλή στρατηγική» εξαιτίας της ανόδου της οικονομίας. Συνεπώς υπό αυτή την έννοια, θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι αυτή είναι που κινεί όλα τα νήματα.

1.4 Μεθοδολογία της έρευνας

Η παρούσα διπλωματική εργασία ως βασικό της θέμα θέτει τη σύγκριση των Δυτικο-ευρωπαϊκών χωρών με τις χώρες του Νότου τόσο υπό το πρίσμα της ένταξής τους στην Ε.Ε. κι στην ΟΝΕ όσο και υπό το πρίσμα της ετερογένειας που προκύπτει ανάμεσα στον «*αναπτυγμένο*» Βορρά και στον «*υπανάπτυκτο*» Νότο. Οι συγκρίσεις μεταξύ των χωρών (Φινλανδία, Σουηδία, Νορβηγία και Ελλάδα) δεν είναι καθόλου εύκολες, αν αναλογιστεί κανείς ότι υπάρχουν αρκετές διαφοροποιήσεις σε αρκετούς τομείς ακόμα και σε εκείνες τις χώρες (Φινλανδία και Ελλάδα) που είναι ενταγμένες και στους δυο οργανισμούς (Ε.Ε, ΟΝΕ). Αυτό που θα επιχειρήσουμε να κάνουμε είναι να αναφερθούμε και να αναλύσουμε το θέμα που πραγματεύεται η εργασία, με στόχο να καταλήξουμε σε ένα συμπέρασμα, σε μια αποτίμηση αυτής της επιστημονικής έρευνας.

Η εργασία από αυτό το σημείο και πέρα είναι χωρισμένη σε δυο βασικά σκέλη, το πρώτο είναι το θεωρητικό ενώ το δεύτερο το πρακτικό. Τέλος για την αξιοπιστία και την ενίσχυση της έρευνας προέβηκα, στη δημιουργία ερωτηματολογίου, μέσω του οποίου αποτυπώνεται καλύτερα η γνώμη της ελληνικής κοινωνίας επί του συγκεκριμένου θέματος.

Στο πρώτο σκέλος θα αναφερθούμε περιληπτικά στην ιστορική πορεία και εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Στη συνέχεια θα προβούμε σε μια πιο εκτενή ανάλυση και των δυο οργανισμών, με έμφαση στα θετικά και στα αρνητικά που μπορεί να αποκομίσει μια χώρα από την ένταξή της στην Ε.Ε. και στην ΟΝΕ. Φυσικά θα υπάρξει και ιδιαίτερη μνεία στα κριτήρια της Κοπεγχάγης και στα κριτήρια ένταξης στην ΟΝΕ.

Το δεύτερο σκέλος αποτελεί το πρακτικό της έρευνας, το οποίο στηρίζεται κατά κύριο λόγο σε δυο βασικές συγκρίσεις. Η πρώτη αφορά τη σύγκριση των Δυτικο-ευρωπαϊκών χωρών με τις χώρες του Νότου ενώ η δεύτερη σχετίζεται με τη σύγκριση του « *ανεπτυγμένου* » Βορρά και του « *υπανάπτυκτου* » Νότου. Στη συνέχεια θα επιχειρήσουμε να διαπιστώσουμε εάν συνδέεται η οικονομική με την εξωτερική πολιτική και πόσο επηρεάζει η μια την άλλη.

Η μεθοδολογική προσέγγιση της έρευνας είναι ερμηνευτική. Αυτό σημαίνει ότι αναλύονται τα γεγονότα με τελικό σκοπό την καταγραφή του συμπεράσματος. Η μεθοδολογία της παρούσας διπλωματικής εργασίας βασίζεται ως επί των πλείστον στη βιβλιογραφική έρευνα. Ύστερα από τη μελέτη, την αξιολόγηση και την επιλογή ενός μεγάλου όγκου εντύπων, επιστημονικών άρθρων και πηγών του διαδικτύου, παρατίθενται έγκυρες και αξιόπιστες πληροφορίες που σκοπός τους είναι να αναλύσουν και να εντυπώσουν στη σύγκριση μεταξύ των Δυτικο-ευρωπαϊκών χωρών με τις χώρες του Νότου, στη σύγκριση των χωρών (Φινλανδία, Σουηδία, Νορβηγία και Ελλάδα) υπό το πρίσμα της ένταξης ή μη στην Ε.Ε. και στην ΟΝΕ αλλά και το αν συνδέεται η οικονομική με την εξωτερική πολιτική.

Τέλος όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, στην παρούσα έρευνα εντάχθηκε το ερωτηματολόγιο με απώτερο σκοπό να ενισχύσει και να στηρίξει το θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας. Ο λόγος που επιλέχθηκε το ερωτηματολόγιο είναι επειδή έχει μεγάλα ποσοστά αξιοπιστίας, εγκυρότητας και αποτυπώνει με γλαφυρό τρόπο τη συνολική εικόνα και εν προκειμένω την εικόνα της ελληνικής κοινωνίας επί του συγκεκριμένου ζητήματος για το οποίο και ερωτήθηκε.

1.5 Συμπεράσματα της διπλωματικής εργασίας και η συνεισφορά της στην επιστήμη

Το συμπέρασμα που προκύπτει από τη συγκεκριμένη διπλωματική εργασία είναι ότι μια χώρα διαμορφώνει την εικόνα της και ταυτόχρονα επηρεάζονται οι πολιτικές και συμφέροντα της από το εάν είναι ενταγμένη ή μη σε οργανισμούς όπως είναι η Ε.Ε και η ΟΝΕ. Επίσης η οικονομική διπλωματία στις μέρες μας αποτελεί ένα σημαντικό « χαρτί », το οποίο το χειρίζονται μόνο όσα κράτη είναι ισχυρά ως κρατικές οντότητες και δη στην οικονομία τους. Αυτό φαίνεται και από τη σύγκριση στην οποία προέβηκα μεταξύ των δυτικο-ευρωπαϊκών με τις νότιες χώρες. Καθότι το θέμα είναι άκρως επίκαιρο, εξαιτίας και της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008, η παρούσα διπλωματική θα συμβάλλει στην επιστήμη με το να προσθέσει στην ήδη υπάρχουσα βιβλιογραφία - αν και περιορισμένη - ότι η οικονομία αποτελεί την κινητήρι δύναμη, εκτοπίζοντας την πολιτική στη δεύτερη θέση, αν και οι δυο έννοιες θεωρούνται ότι

αλληλοσυμπληρώνονται - εντούτοις εξαιτίας της οικονομικής κρίσης και της σύγκρισης των ισχυρά οικονομικών χωρών έναντι των μη οικονομικά εύρωστων χωρών, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η οικονομία κινεί όλα τα νήματα.

1.6 Ενδεικτική βιβλιογραφία

Η εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας στηρίχθηκε κατά βάση σε ελληνόγλωσσα και ξενόγλωσσα βιβλία, όπως ενδεικτικά συγγράμματα των Μπιτζένη Α., Μπαμπανάσης Σ., Μούσης Ν., Τσαρδανίδης Χ.. Ακόμη η έρευνα στηρίχθηκε και σε διαδικτυακές πηγές όπως europa.eu, encyclopedia Britannica.com, ecb.europa.eu, europedia.moussis.eu, foreign affairs.gr, deutsche welle.com, tovima.gr, theguardian.com, protothema.gr.

1.7 Η δομή της διπλωματικής εργασίας

Η δομή της υπόλοιπης εργασίας έχει ως εξής:

Στο **δεύτερο κεφάλαιο** της διπλωματικής εργασίας θα επιχειρήσουμε να παρουσιάσουμε με περιληπτικό τρόπο τους δυο πυλώνες της ευρωπαϊκής ηπείρου δηλαδή την Ε.Ε. και την ΟΝΕ. Συγκεκριμένα θα αναφερθούμε στην ιστορική τους εξέλιξη και πορεία στο πέρασμα των ετών.

Στο **τρίτο κεφάλαιο** θα αναφερθούμε στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στους στόχους της, στη συνέχεια θα παραθέσουμε τα θετικά και τα αρνητικά αποτελέσματα που αποκομίζει μια χώρα από τη συμμετοχή της στην Ένωση ενώ θα εξετάσουμε τη διεύρυνση και τα αποτελέσματα που επιφέρει.

Το **τέταρτο κεφάλαιο** αναφέρεται στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση όπου θα αναλύσουμε τους στόχους και τους σκοπούς της Συνθήκης του Μάαστριχ.

Επίσης θα αναφερθούμε στα στάδια που απαιτούνται για την ένταξη ενώ στη συνέχεια θα παραθέσουμε τα θετικά και τα αρνητικά αποτελέσματα που αποκομίζει μια χώρα ως μέλος της.

Στο **πέμπτο κεφάλαιο** που είναι και το πρακτικό της έρευνας, θα συγκρίνουμε την Ελλάδα, τη Φινλανδία, τη Σουηδία και τη Νορβηγία υπό το πρίσμα της ένταξής τους τόσο στην Ε.Ε. όσο και στην ΟΝΕ.

Στο **έκτο κεφάλαιο** θα επιχειρήσουμε να προβούμε σε μια έμμεση – δευτερεύουσα σύγκριση μεταξύ πάλι των ίδιων χωρών, αυτή τη φορά υπό το γεωγραφικό πρίσμα. Δηλαδή θα συγκρίνουμε το Βορρά (Φινλανδία, Σουηδία, Νορβηγία) με το Νότο (Ελλάδα). Επίσης θα αναφερθούμε στα πιθανά σενάρια των δυο οργανισμών για το μέλλον.

Στο **έβδομο κεφάλαιο** θα αναφερθούμε στη σύνδεση της οικονομίας με την εξωτερική πολιτική.

Στο **όγδοο κεφάλαιο** αναφέρεται ο τρόπος συλλογής των δεδομένων (ερωτηματολόγιο) και η ανάλυση των αποτελεσμάτων του.

Τέλος το **ένατο κεφάλαιο** αποτελεί τη σύνοψη της διπλωματικής εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ευρωπαϊκή Ένωση & Οικονομική και Νομισματική Ένωση: Οι δυο πυλώνες της Ευρώπης

Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφάλαιο όπως αναφέρει και ο τίτλος του θα αναλύσουμε τους δυο πυλώνες της Ευρώπης και δεν είναι άλλοι από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Αυτοί οι οργανισμοί αποτελούν τους στυλοβάτες της ευρωπαϊκής ηπείρου καθώς αντιπροσωπεύουν τις ιδέες, τις αξίες και τα δικαιώματα όλων των ευρωπαϊκών δημοκρατικών κρατών.

Στις υποενότητες που θα ακολουθήσουν θα επιχειρήσουμε με συνοπτικό τρόπο να εκθέσουμε την ιστορική εξέλιξη και πορεία αυτών των δυο σημαντικών ευρωπαϊκών οργανισμών. Σκοπός συγγραφής αυτού του κεφαλαίου είναι να κατανοήσουμε εις βάθος – έστω και συνοπτικά - την Ε.Ε. και την ΟΝΕ με στόχο να καταλήξουμε ομαλά στα επόμενα δυο κεφάλαια που εκθέτουν με αναλυτικό τρόπο κυρίως τα θετικά και αρνητικά που αποκομίζει μια χώρα από την ένταξη της, σε αυτούς τους δυο οργανισμούς. Ουσιαστικά στις υποενότητες που ακολουθούν, μέσα από την ιστορική αναδρομή τους θα ολοκληρωθεί η εικόνα για το τι είναι Ε.Ε. και τι ΟΝΕ.

Συνεπώς αυτό το κεφάλαιο θα λειτουργήσει κατά κάποιο τρόπο ως εισαγωγικό για τα επόμενα – τουλάχιστον - δυο κεφάλαια. Δίνοντας μας τη δυνατότητα να αντιληφθούμε το θέμα σε όλες τις διαστάσεις και προεκτάσεις του.

2.1 Η διαδρομή της Ε.Ε μέσα από την ιστορική της εξέλιξη

Το ημερολόγιο έγραφε 25 Μαΐου του 1957, όταν έπεσαν επίσημα οι υπογραφές από τα έξι ιδρυτικά μέλη της (Γαλλία, Δυτική Γερμανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Βέλγιο, Κάτω Χώρες). Η Συνθήκη της Ρώμης αποτέλεσε την αρχή της σημερινής Ε.Ε. και έθεσε τα θεμέλια για την ευρωπαϊκή ταυτότητα και ενοποίηση, κυρίως στον τομέα της οικονομίας. Ωστόσο θα πρέπει να τονίσουμε ότι για το οικοδόμημα της Ένωσης, εργάστηκαν πολλές χώρες και πολλά άτομα, όμως ένας ήταν ο « αρχιτέκτονας » αυτού του ευρωπαϊκού οικοδομήματος εν ονόματι Ρομπέρτ Σουμάν (anatropinews.gr).

Σε αυτό το σημείο οφείλουμε να επισημάνουμε ότι πριν την υπογραφή της Συνθήκης της Ρώμης, υπήρξε ένα ακόμη σημαντικό γεγονός. Αυτό ήταν το « *Το σχέδιο Σουμάν* », το οποίο δημοσιεύτηκε στις 9 Μαΐου του 1950, ημερομηνία που αναγράφεται πλέον στη ληξιαρχική πράξη γέννησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. » (anatropinews.gr). Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να τεθούν οι πρώτες βάσεις συνεργασίας και αλληλεξάρτησης, οι οποίες βρίσκονταν ακόμη σε νηπιακό στάδιο. Ωστόσο στην ιστορία της Ένωσης αποτέλεσε, ένα σημαντικό βήμα για το τι επρόκειτο να επακολουθήσει.

Η πρώτη διεύρυνση έλαβε χώρα το 1973 με την προσάρτηση του Ηνωμένου Βασιλείου, της Δανίας και της Ιρλανδίας. Αξίζει να αναφέρουμε ότι τη δεκαετία του '70 εκτός από την προσχώρηση νέων μελών, δόθηκε η δυνατότητα στους πολίτες να εκλέγουν τους εκπροσώπους τους ενώ υπήρξε και η μέριμνα για την προστασία του περιβάλλοντος με τη γνωστή φράση της εποχής ότι « *ο ρυπαίνων πληρώνει* » (europa.eu).

Η δεύτερη διεύρυνση σηματοδοτείται από την ένταξη της Ελλάδας, του δέκατου μέλους, ενώ έπονται η Ισπανία και η Πορτογαλία. Επίσης τη δεκαετία του '80 τίθεται σε εφαρμογή η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη που σηματοδοτεί και επίσημα την ενιαία αγορά. Την αμέσως επόμενη δεκαετία η Ε.Ε. άλλαξε άρδην το προφίλ της. Πρώτον εισήχθησαν νέα μέλη, η Φινλανδία, η Σουηδία και η Αυστρία. Έπειτα υπογράφηκαν η Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992) και του Άμστερνταμ (1997).

Σημαντική στιγμή για την Ε.Ε. ήταν όταν κατοχυρώθηκαν οι τέσσερις ελευθερίες, δηλαδή η ελεύθερη μετακίνηση αγαθών, υπηρεσιών, ανθρώπων και κεφαλαίων μέσα από τη Συνθήκη Σέγκεν (europa.eu).

Η αρχή του 21^{ου} αιώνα φέρνει το ενιαίο νόμισμα - το ευρώ - μαζί με τη μεγαλύτερη διεύρυνση στην ιστορία της Ένωσης με την ένταξη 10+2 χωρών δηλαδή της Κύπρου, της Σλοβενίας, της Σλοβακίας, της Μάλτας, της Ρουμανίας, της Βουλγαρίας, της Λετονίας, της Εσθονίας, της Πολωνίας, της Ουγγαρίας, της Λιθουανίας και της Τσέχικης Δημοκρατίας. Επίσης υπογράφηκε και η Συνθήκη της Λισαβόνας ενώ το τελευταίο μέλος της είναι η Κροατία (2013). Η Ένωση πέρα από την οικονομική κρίση του 2008 καλείται να αντιμετωπίσει και άλλα ζητήματα όπως είναι η τρομοκρατία, οι μεταναστευτικές ροές, διπλωματικά επεισόδια και άλλα. Όμως πέρα από τις δυσκολίες, σημαντική στιγμή ήταν το 2012 όταν της απονεμήθηκε το Νόμπελ Ειρήνης (encyclopedia Britannica.com).

Τα τελευταία χρόνια και ιδιαίτερα μετά την οικονομική κρίση του 2008, η Ε.Ε. καλείται να αντιμετωπίσει μια σειρά ζητημάτων που επηρεάζουν σχεδόν όλους τους τομείς. Η τρομοκρατία, οι μεταναστευτικές ροές, η εκτεταμένη παγκοσμιοποίηση, η ανάδειξη νέων δυνάμεων είναι μόνο κάποια από τα θέματα, με τα οποία έρχεται αντιμέτωπη και είτε απλά οφείλει να τοποθετηθεί είτε να δράσει. Η στάση και οι χειρισμοί της έχουν προκαλέσει ρήξεις, κυρίως στο εσωτερικό της, μάλιστα δεν είναι λίγες οι φωνές που εκφράζουν τη δυσπιστία τους αλλά και την ανησυχία τους στο εάν τελικά θα μπορέσει να βγει αλώβητη απ' όλες αυτές τις καταστάσεις.

Συνεπώς η Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν είναι και θα είναι ένα σημαντικό κεφάλαιο για την ευρωπαϊκή ιστορία. Μέσα από αυτή την περιληπτική παρουσίαση, αποδεικνύεται ένα οικοδόμημα με γερά θεμέλια κι ακόμα πιο γερούς υποστηρικτές. Η Ε.Ε. στηρίζεται από την πλειοψηφία των ευρωπαίων πολιτών της, γι' αυτό και συνεχίζει και θα συνεχίσει να υφίσταται παρόλες τις αντιξοότητες.

2.2 Η πορεία της ΟΝΕ με το πέρασμα των χρόνων

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση αποτελεί το δεύτερο σημαντικότερο πυλώνα της ευρωπαϊκής ηπείρου μετά την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σήμερα η ΟΝΕ αριθμεί 19 κράτη-μέλη, τα οποία αποτελούν παράλληλα και μέλη της Ε.Ε. . Η ΟΝΕ είναι ένας νέος οργανισμός αφού τέθηκε σε ισχύει μόλις το 1988 (ecb.europa.eu). Ωστόσο αν και το οικοδόμημά της είναι νέο, εντούτοις έχει περάσει από διάφορα στάδια εξέλιξης μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα φτάνοντας στη σημερινή μορφή της. Δε θα ήταν υπερβολή να αναφέρουμε ότι σε λιγότερο από πενήντα χρόνια η ΟΝΕ έχει καταφέρει να κάνει άλματα εξέλιξης.

Οι χώρες μέλη της ΟΝΕ έχουν ως επίσημο νόμισμά τους το ευρώ, το οποίο τέθηκε σε κυκλοφορία την 1^η Ιανουαρίου του 2002, ωστόσο το ευρώ υπήρχε ήδη από το 1999 ως νομισματική μονάδα. Αξίζει να αναφέρουμε ότι οι πρώτες συζητήσεις για το ενιαίο νόμισμα υπήρξαν από το 1991 και μάλιστα αναφέρονται στη Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Όπως και στην Ε.Ε. έτσι και στην περίπτωση της ΟΝΕ υπήρξαν κύκλοι διευρύνσεων. Αναλυτικότερα το 1998 είχαν προσχωρήσει 11 χώρες η Γαλλία, η Γερμανία, η Ισπανία, η Πορτογαλία, οι Κάτω Χώρες, η Ιταλία, η Ιρλανδία, η Αυστρία, η Φινλανδία, το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο. Στο σημείο αυτό οφείλουμε να επισημάνουμε ότι επίσημες εξαιρέσεις αποτελούν το Ηνωμένο Βασίλειο και η Δανία. Επόμενη διεύρυνση υπήρξε με την Ελλάδα το 2001 ενώ το 2007 η Σλοβενία ήταν η πρώτη πρώην κομμουνιστική χώρα που είχε ως εθνικό της νόμισμα το ευρώ. Ακολούθησαν την ένταξη και άλλες χώρες όπως η Κύπρος, η Μάλτα, η Σλοβακία, η Λιθουανία, η Λετονία και η Εσθονία. Το ευρώ κυκλοφορεί και σε χώρες, οι οποίες δεν αποτελούν μέλη της ΟΝΕ χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της κατάστασης είναι η Ανδόρα, το Μαυροβούνιο, ο Άγιος Μαρίνος και το Κοσσυφοπέδιο (Britannica.com).

Συνεπώς γίνεται αντιληπτό ότι η Οικονομική και Νομισματική Ένωση μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα κατάφερε να εξελιχθεί και να ξεπεράσει τις όποιες αντιξοότητες της παρουσιάστηκαν. Μελλοντικός της στόχος είναι να προσπαθήσει να διευρυνθεί και να εντάξει νέα μέλη στην οικογένειά της. Το ευρώ, ως ενιαίο νόμισμα σηματοδοτεί την

ευρωπαϊκή ενοποίηση και συνεργασία. Φυσικά δε θα πρέπει να ξεχνάμε ότι το ευρώ είναι ένα « σκληρό » νόμισμα που ανταγωνίζεται επάξια το δολάριο ενώ έχει καταφέρει να αναδείξει τόσο την ΟΝΕ όσο και την Ε.Ε. σε ισχυρούς διεθνείς παίκτες.

Εκ κατακλείδι επιχειρήσαμε με περιληπτικό τρόπο να παρουσιάσουμε αυτούς τους δυο οργανισμούς που έχουν επηρεάσει την εικόνα της ευρωπαϊκής ηπείρου και την έχουν αναδείξει σε μια ενιαία, ειρηνική και ασφαλή ήπειρο. Όπως φαίνεται από τα μέχρι στιγμής δεδομένα, η ΟΝΕ και η Ε.Ε. θα συνεχίσουν να διχάζουν την κοινή γνώμη για το εάν όντως είναι σημαντικές και χρήσιμες ή όχι.

Συμπέρασμα

Σ' αυτό το κεφάλαιο αναφερθήκαμε περιληπτικά στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Μέσα από την ιστορική τους εξέλιξη παρατηρούμε ότι και οι δυο οργανισμοί δεν έχουν μείνει στάσιμοι αλλά έχουν εξελιχθεί και διευρυνθεί. Μπορεί η Ε.Ε. να είναι πιο παλιός οργανισμός όμως και η ΟΝΕ σε διάστημα λιγότερο από τα 50 έτη έχει καταφέρει να κάνει άλματα προόδου.

Και οι δυο έχουν καταφέρει να προάγουν την ειρήνη, την ασφάλεια, τη συνεργασία και την ενοποίηση μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών. Η Ε.Ε. και η ΟΝΕ είναι δυο ευρωπαϊκά οικοδομήματα που δημιουργήθηκαν για να ενώσουν την ευρωπαϊκή ήπειρο έπειτα από συγκρούσεις και πολέμους. Η όλη κατάσταση αποτυπώνεται πλήρως στα λόγια του Winston Churchill, ο οποίος « περιέγραφε την Ευρώπη σαν ένα σωρό ερειπίων, ένα νεκροτομείο, ένα έδαφος πρόσφορο για την εξάλειψη λοιμών και την καλλιέργεια μίσους. Ένα χρόνο αργότερα, στην περίφημη ομιλία της Ζυρίχης της 19^{ης} Σεπτεμβρίου 1946, πρότεινε σαν θεραπεία « να αναδημιουργήσουμε την Ευρωπαϊκή οικογένεια.... και να της εξασφαλίσουμε μια δομή μέσα στην οποία να μπορεί να ζήσει με ειρήνη, ασφάλεια και ελευθερία..... ένα είδος Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης»» (europedia.moussis.eu)

Συμπερασματικά μπορούμε να αντιληφθούμε ότι αυτοί οι δυο ευρωπαϊκοί οργανισμοί θα συνεχίζουν να εξελίσσονται με την πάροδο του χρόνου, και ίσως κάποια στιγμή να καταφέρουν να δημιουργήσουν τις Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης, όπως χαρακτηριστικά είχε αναφέρει ο Churchill. Η ιστορική τους πορεία αποδεικνύει ότι όσες δυσκολίες και αποτυχίες είχαν ή έχουν εμφανιστεί, η Ε.Ε. και η ΟΝΕ βρίσκουν τους τρόπους και τις λύσεις για να τις αντιμετωπίσουν.

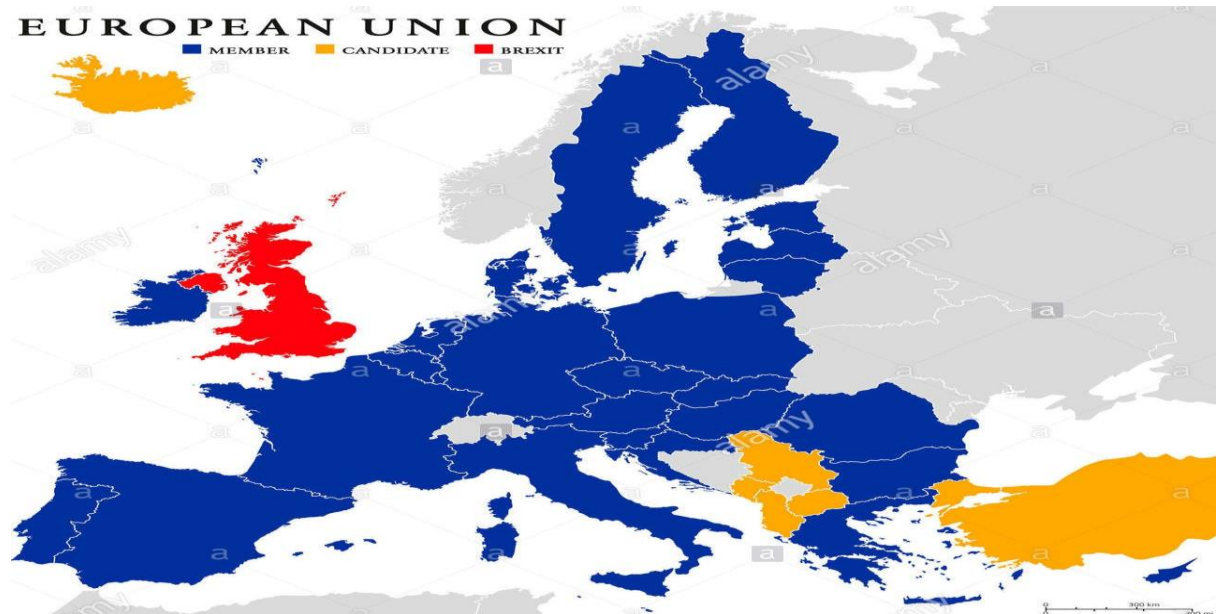
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Οι θετικές και οι αρνητικές επιπτώσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα κράτη-μέλη της

Εισαγωγή

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ξεκίνησε με απώτερο σκοπό της, να προάγει κυρίως την ισορροπία, την ειρήνη και την ασφάλεια στηριζόμενη στις αρχές του κράτους δικαίου και στις αρχές της δημοκρατίας. Ήταν μια ιδέα-όραμα που υλοποιήθηκε στις 9 Μάιου του 1950, με πρωτοβουλία της Γαλλίας. Αρχικά η σημερινή Ε.Ε. υποστηρίχθηκε από έξι χώρες, οι οποίες αποτέλεσαν και τα πρώτα μέλη της. Οι πρώτες έξι χώρες-μέλη που συμμετείχαν σε αυτό το ευρωπαϊκό εγχείρημα ήταν η Γαλλία, η Δυτική Γερμανία, η Ιταλία και η BENELUX δηλαδή το Βέλγιο, οι Κάτω Χώρες και το Λουξεμβούργο. Σήμερα έφτασε στο σημείο να αριθμεί 28 χώρες-μέλη χωρίς την επίσημη - ακόμα - έξοδο του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στο παρόν κεφάλαιο θα εξετάσουμε τους στόχους της ευρωπαϊκής ενοποίησης, με σκοπό να καταλάβουμε για ποιο λόγο τη στηρίζουν τόσα τα ίδια τα κράτη-μέλη της αλλά και γιατί θέλουν διακαώς και άλλες χώρες να ενταχθούν. Στη συνέχεια θα αναφερθούμε στο πιο καίριο θέμα αυτού του κεφαλαίου, που θα αποτελέσουν και υποενότητες του και αφορούν τα θετικά και αρνητικά που θα αποκομίσει μια χώρα από την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αναλυτικότερα στο παρόν κεφάλαιο θα μελετήσουμε τους στόχους που έχει θέσει η Ε.Ε. Έπειτα θα αναφερθούμε στα θετικά και στα αρνητικά αποτελέσματα που αποκτά μια χώρα από την ένταξή της. Επίσης θα παρουσιάσουμε τους κύκλους των διευρύνσεων αλλά και τα αποτελέσματα που επιφέρουν στην Ένωση. Τέλος θα προσπαθήσουμε να καταλήξουμε σε ένα συμπέρασμα στηριζόμενοι σε αυτά τα δεδομένα.

Πηγή: Windham World Affairs Council, European- Union-Brexit- Political- Map- With- European- Member- States by Rosalyn Shaoul January 21,2018

<http://www.windhamworldaffairscouncil.org/home/attachment/european-union-brexit-political-map-with-european-union-member-states/> , πρόσβαση 18/11/2018.

3.1 Στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν ιδρύθηκε χωρίς κάποιο όραμα, με την έννοια μιας παρωχημένης και βιαστικής ιδέας κάποιων κρατών. Αντίθετα βασίστηκε σε αρχές τις οποίες προείπαμε και πιο πάνω, όπως είναι η αρχή του δικαίου και η αρχή της δημοκρατίας, εκτός αυτού έθεσε ξεκάθαρα και κάποιους στόχους. Συγκριμένα η Ε.Ε. βασίζεται πάνω σε κάποιες επιδιώξεις, οι οποίες έχουν ως τελικό σκοπό τους στη μη παρέκκλιση τους από τις χώρες κι αυτό γιατί ως κύρια φιλοσοφία όλων όσων συμμετέχουν είναι η ευρωπαϊκή ενοποίηση και η συνεργασία. Συγκεκριμένα κάποιοι από

τους κύριους στόχους της είναι οι εξής:

1. « Καθιέρωση ευρωπαϊκής ιθαγένειας (θεμελιώδη δικαιώματα, ελεύθερη κυκλοφορία αστικά και πολιτικά δικαιώματα) » (Μπιτζένης Α., 2009, σ.399).
2. « Δημιουργία χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (συνεργασία στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων) » (Μπιτζένης Α., 2009,σ. 399).
3. « Προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής προόδου (ενιαία αγορά, ευρώ - το κοινό νόμισμα, δημιουργία απασχόλησης, περιφερειακή ανάπτυξη προστασία του περιβάλλοντος) » (Μπιτζένης Α., 2009,σ. 399).
4. « Εδραίωση του ρόλου της Ευρώπης στον κόσμο (κοινή εξωτερική πολιτική και ασφάλεια, η Ευρωπαϊκή Ένωση στον κόσμο)» (Μπιτζένης Α., 2009,σ. 400).

Συνεπώς γίνεται φανερό ότι η Ένωση προσπαθεί να καλύψει όσο το δυνατόν όλους τους τομείς δηλαδή τους κοινωνικούς, τους πολιτικούς, τους οικονομικούς, τους διοικητικούς και στους θεσμικούς ώστε να θεωρείται και ολοκληρωμένη αλλά και έμπιστη δύναμη, άλλωστε αυτός είναι και ένας από τους λόγους που για πολλές χώρες η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρείται πόλος έλξης. Αυτό την καθιστά ως μια υπολογίσιμη δύναμη στο διεθνές σύστημα.

Στο σημείο αυτό θα μεταβούμε στις δυο υποενότητες αυτού του κεφαλαίου και συγκεκριμένα στα θετικά και στα αρνητικά αποτελέσματα που μπορεί να αποκομίσει μια χώρα από την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Φυσικά οφείλουμε να αναφερθούμε και στα κριτήρια της Κοπεγχάγης, δηλαδή στα κριτήρια που θα πρέπει να πληροί μια χώρα για να ενταχθεί στην Ε.Ε. τα οποία είναι τα εξής: Πολιτικά, Οικονομικά και Διοικητικά κριτήρια. Συγκεκριμένα και οι τρεις κατηγορίες κριτηρίων αποτελούνται από μια πληθώρα αξιών, που οφείλουν τα κράτη να σέβονται και που αποτελούν προϋποθέσεις για να μπορέσουν να ενταχθούν ως μέλη της Ε.Ε. (europa.eu).

« **Πολιτικά κριτήρια:** σταθερότητα των θεσμών που εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων.» (europa.eu).

« **Οικονομικά κριτήρια:** λειτουργική οικονομία της αγοράς και ικανότητα αντιμετώπισης

του ανταγωνισμού και των δυνάμεων της αγοράς.» (europa.eu).

« **Διοικητικά:** διοικητική και θεσμική ικανότητα για την αποτελεσματική εφαρμογή του κεκτημένου και την ικανότητα ανάληψης των υποχρεώσεων της ένταξης.» (europa.eu).

3.2 Τα θετικά αποτελέσματα ένταξης μιας χώρας στην Ε.Ε..

Στην υποενότητα αυτού του κεφαλαίου όπως και στη συνέχεια θα αναφερθούμε, στα πιο καίρια ζητήματα που εξετάζει αυτή η μελέτη ως προς το θεωρητικό κομμάτι της. Συγκεκριμένα θα παρουσιάσουμε τα θετικά αποτελέσματα μιας χώρας που εντάσσεται στην Ε.Ε. – για παράδειγμα τρεις από τις χώρες που έχουν επιλεγεί, αποτελούν μέλη της αυτές είναι η Ελλάδα, η Φινλανδία και η Σουηδία. Έτσι θα προσπαθήσουμε να απαριθμήσουμε κάποια από τα θετικά αποτελέσματα που μπορεί να προσφέρει η Ε.Ε., κι αυτό γιατί τα πλεονεκτήματά της είναι αναρίθμητα και είναι δύσκολη η αναφορά και η καταγραφή όλων τους, γι' αυτό και θα αναφέρουμε τα πιο καίρια και τα πιο σημαντικά κατά την προσωπική μου άποψη. Συνεπώς αυτό δείχνει και τους λόγους για τους οποίους οι χώρες θέλουν να ενταχθούν στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Κάποιες από τις θετικές επιπτώσεις είναι οι εξής :

1. Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση δημιουργεί ένα ισχυρό οικονομικό φόρουμ.

Συγκεκριμένα όσοι είναι ενταγμένοι στην Ε.Ε., εμπεριέχονται σε μια σημαντική και υπολογίσιμη δύναμη και αυτό γιατί τόσο οι πράξεις της όσο και τα λόγια της μπορούν να επηρεάσουν το διεθνές σύστημα. Τα κράτη-μέλη κερδίζουν ιδιαίτερος στα θέματα της οικονομίας και του εμπορίου, όπως η ύπαρξη καλύτερων ευκαιριών, οι εισαγωγές και οι εξαγωγές, η ύπαρξη του ελεύθερου εμπορίου καθώς και στις μετακινήσεις των αγαθών, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι συναλλαγές να γίνονται με περισσότερη ευκολία μετά την κατάργηση των συνόρων από τη Συνθήκη του Σέγκεν (13 advantages and disadvantages of the European Union).

Πηγή: Infographics: European Economic Associations: Eurozone. Schengen Area, European Union 2015 Free Stock Image, <http://www.digihub.net/image/infographics:-european-economic-associations:-eurozone-schengen-area-european-union-2015-247944919.html?a=s>, πρόσβαση 18/11/2018.

2. Κατάργηση των συνόρων μεταξύ των χωρών.

Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη-μέλη έχουν αναπτύξει μεταξύ τους μια δυνατότητα ως προς στην ελεύθερη μετακίνηση όπως είπαμε προηγουμένως των αγαθών, των υπηρεσιών, των κεφαλαίων αλλά και του ανθρώπινου δυναμικού. Αξίζει να σημειώσουμε ότι αυτή η ελεύθερη διέλευση από τη μια χώρα στην άλλη γίνεται μόνο με την ανάδειξη της ταυτότητας του κάθε πολίτη. Αυτό σημαίνει ότι οι χώρες εμπιστεύονται η μια την άλλη καθώς δέχονται στη χώρα τους πολίτες μιας άλλης χώρας μόνο με την ταυτότητά τους. Φυσικά οφείλουμε να επισημάνουμε ότι οι πολίτες των χωρών που αποτελούν μέλη της Ένωσης εκτός από την ιθαγένεια της χώρας τους έχουν και την ευρωπαϊκή ιθαγένεια αφού θεωρούνται ευρωπαίοι πολίτες (13 advantages and disadvantages of the European Union).

3. Εκσυγχρονισμός των χωρών.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση συμβάλλει ώστε να υπάρξει όσο το δυνατόν μια ισότητα ως προς τον εκσυγχρονισμό, γι' αυτό και εκταμιεύει σημαντικά ποσά για την ανοικοδόμηση αλλά και για τον εκσυγχρονισμό των κρατών-μελών. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα όπου προσπαθεί να τα προάγει, να τα κατοχυρώσει αλλά και να

τα στηρίζει μέσα από τις πρωτοβουλίες των πολιτών, οι οποίες αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα (13 advantages and disadvantages of the European Union).

4. Συμβάλλει στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης προσπαθώντας να μειώσει την ανεργία. Δημιουργεί θέσεις εργασίας εξαιτίας της ελεύθερης μετακίνησης, καθώς η αγορά εργασίας δεν περιορίζεται μόνο στην εγχώρια αλλά επεκτείνεται και στις ξένες αγορές. Με άλλα λόγια ο εργαζόμενος ή ακόμα και ο άνεργος δεν ψάχνει εργασία μόνο στην χώρα του αλλά και τις υπόλοιπες χώρες- μέλη της Ε.Ε. (13 advantages and disadvantages of the European Union).
5. « Όλα τα κριτήρια της Κοπεγχάγης και τα 35 κεφάλαια του ευρωπαϊκού κεκτημένου εγγυώνται μια σειρά θετικών στοιχείων » (Μπιτζένης Α., 2009,σ. 518).
6. « Χαμηλότερα επιτόκια, και χαμηλότερος μακροοικονομικός κίνδυνος μέσω του ανταγωνισμού και των ΞΑΕ » (Μπιτζένης Α., 2009,σ. 518).
7. « Έξοδος από την απομόνωση έχοντας πιέσεις από της παγκοσμιοποίηση » (Μπιτζένης Α. 2009,σ. 518).
8. « Πολιτική, οικονομική και κοινωνική σταθερότητα (αβέβαιη αλλά αναμενόμενη) σε μακροοικονομικό επίπεδο, και σε επίπεδο (τοπικής) νομισματικής κυκλοφορίας » (Μπιτζένης Α., 2009,σ. 516).
9. « Μείωση της γραφειοκρατίας » (Choosing the right structure for doing business in Europe).
10. « Εναρμόνιση των προτύπων (π.χ. τεχνικά πρότυπα, πρότυπα ασφαλείας) » (Choosing the right structure for doing business in Europe).
11. Ο πολιτισμός δεν έχει χαθεί.
Η Ε.Ε. υποστηρίζει μέσα από τις πολιτικές της τους πολιτισμούς των μελών της. Η Ένωση δεν έχει καθιερώσει ως επίσημη γλώσσα της μόνο μια, αντίθετα όλες οι γλώσσες και των 28 κρατών-μελών της αποτελούν επίσημες γλώσσες της. Αυτό δείχνει ότι σέβεται τους πολιτισμούς αλλά και ότι τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. συνεχίζουν να διατηρούν τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά τους (future of working.com).
12. Η Ε.Ε. μέσα από τη διεύρυνσή της πετυχαίνει να αυξάνει τη δύναμη της, μιας και είναι ένας οργανισμός στον οποίο θέλουν να ενταχθούν αρκετές χώρες.

Αξίζει να αναφέρουμε ότι η διεύρυνση για την Ένωση αποτελεί ένα εργαλείο εξωτερικής πολιτικής ([debating Europe.eu](http://debating.Europe.eu)).

13. Μέσα από τα μέλη της πετυχαίνει να προάγει τις αξίες και τα ιδανικά που πιστεύει. Αναλυτικότερα οι βόρειες χώρες εισήγαγαν τη δικαιοσύνη, την περιβαλλοντική συνείδηση, τα δικαιώματα ενώ από την άλλη πλευρά οι νότιες και οι ανατολικές χώρες υπενθύμισαν τη δημοκρατία και την ελευθερία. Συνεπώς η Ε.Ε. μπορεί να χαρακτηριστεί ως ο θεματοφύλακας της πολιτισμικής ποικιλομορφίας ([debating Europe.eu](http://debating.Europe.eu)).
14. Τα μέλη της Ένωσης και κατ' επέκταση οι πολίτες τους απολαμβάνουν το προνόμιο να ταξιδεύουν σε άλλες χώρες- μέλη πολύ πιο εύκολα εξαιτίας της ελευθερίας που υπάρχει λόγω της κατάργησης των εσωτερικών συνόρων με περισσότερη ασφάλεια και χωρίς να είναι απαραίτητα τα ταξιδιωτικά έγγραφα αφού και μόνο η ανάδειξη της ταυτότητας τους αρκεί για να μετακινηθούν και να ταξιδέψουν. (Independent.co.uk).
15. Εξαιτίας της συνεργασίας μεταξύ των μελών πετυχαίνεται περισσότερη προστασία σε θέματα που αφορούν την εμπορία ανθρώπων, τους τρομοκράτες, τους παιδόφιλους και τα εγκλήματα. Η Ε.Ε. έχει καταφέρει να έχει υψηλά ποσοστά επιτυχίας στην καταπολέμηση του εγκλήματος κι αυτό οφείλεται στις πολιτικές που ακολουθεί όπως είναι η ανταλλαγή πληροφοριών και άλλες πρακτικές (Independent.co.uk).

3.3 Τα αρνητικά αποτελέσματα ένταξης μιας χώρας στην Ε.Ε..

Σ' αυτή την υποενότητα θα αναφερθούμε στις αρνητικές επιπτώσεις που αποκομίζει μια χώρα, η οποία έχει ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και η οποία αποτελεί μέλος της. Συνεπώς γίνεται αντιληπτό ότι η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση πέρα από τα θετικά αποτελέσματα που αναφέραμε στο προηγούμενο υποκεφάλαιο έχει και αρνητικά, όπως συμβαίνει με όλα τα πράγματα, υπάρχουν δυο όψεις για το ίδιο νόμισμα. Έτσι και σ' αυτή την περίπτωση που εξετάζουμε, υπάρχει και η αρνητική πλευρά. Κάποιες από τις αρνητικές επιπτώσεις της είναι οι εξής:

1. Ανισότητες μεταξύ των κρατών καθώς δεν έχουν όλες το ίδιο υπόβαθρο όταν εισέρχονται, έτσι δημιουργείται όπως το έχουν τονίσει αρκετοί αναλυτές μια Ευρώπη των διπλών/πολλαπλών ταχυτήτων. Ιδιαίτερα θα πρέπει να αναφερθούμε και στις διαφορές που προκύπτουν μεταξύ του ανεπτυγμένου βορρά και του υποανάπτυκτου ή ακόμα και υπό συνθήκες αναπτυσσόμενου νότου (Καπούτση Σ., Ενωμένη Ευρώπη).
2. Η εισαγωγή των κρατών στην Ένωση οδηγεί στην υπονόμηση της εθνικής κυριαρχίας τους, μιας και τα κράτη με την ένταξη τους παραχωρούν προς τα επάνω κάποια δικαιώματα. Έτσι μειώνεται η εθνική τους κυριαρχία. Αυτό λειτουργεί εις βάρος των « μικρών » κρατών-μελών, και αυτό γιατί για να υπάρχει μια κοινή πολιτική στους τομείς της Ένωσης, θα πρέπει να υπακούν στις υποδείξεις των « μεγάλων » κρατών-μελών (Καπούτση Σ., Ενωμένη Ευρώπη).
3. Οι λαοί απομακρύνονται από τη διαδικασία της συμμετοχής στα κοινά τόσο σε εσωτερικό όσο και σε εξωτερικό επίπεδο, αυτό έχει ως αποτέλεσμα η εξουσία να συγκεντρώνεται στα χέρια των λίγων και των πιο ισχυρών (Καπούτση Σ, Ενωμένη Ευρώπη).
4. Η Ευρωπαϊκή Ένωση σταδιακά αρχίζει να χάνει το κοινωνικό της προφίλ, με αποτέλεσμα να αυξάνονται τα ποσοστά της ανεργίας, της φτώχειας και αυτό οδηγεί στην κοινωνική περιθωριοποίηση αλλά και στον κοινωνικό στιγματισμό. Αυτή η κατάσταση έχει επηρεάσει το προφίλ της Ευρώπης, με συνέπεια οι πολίτες να απομακρύνονται από τα κέντρα λήψεως των αποφάσεων (Καπούτση Σ, Ενωμένη Ευρώπη).
5. *« Οι προηγμένες χώρες μπορούν να πληρώσουν το τίμημα του συντονισμού των αδύναμων χωρών για αρκετά έτη »* (Μπιτζένης Α., 2009,σ. 519).
6. *« Αυξημένη εγκληματικότητα λόγω του ανοίγματος των συνόρων και της ελεύθερης κυκλοφορίας των ατόμων »* (Μπιτζένης Α, 2009,σ. 518).
7. *« Απόλεια μεριδίου αγοράς για τις τοπικές επιχειρήσεις και ειδικά τις μικρού και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις λόγω του αυξημένου ανταγωνισμού, και της συμμετοχής των ξένων επιχειρήσεων. Οι αδύναμες επιχειρήσεις, και οι άνθρωποι με χαμηλές δυνατότητες θα υποφέρουν πολύ, έχοντας έτσι πολύ πιθανή πτώχευση εταιρειών και αυξανόμενη φτώχεια »* (Μπιτζένης Α, 2009,σ. 518).
8. *« Το τρίγωνο των Βερμούδων », συγκεκριμένα επειδή δεν υπάρχει ένα ενιαίο κέντρο λήψης των βασικών αποφάσεων, οι αρμοδιότητες διαχέονται μεταξύ της Βουλής, της Επιτροπής και της Κεντρικής Τράπεζας, χωρίς να είναι προφανές ούτε πως λαμβάνονται οι αποφάσεις*

ούτε ποίοι λογοδοτούν για τις συνέπειες τους. Αυτό το μειονέκτημα δεν έχει έλθει στην επιφάνεια γιατί η πορεία εξελίσσεται ομαλώς. Στην πρώτη μεγάλη κρίση όμως υπάρχει ενδεχόμενο ακυβερνησίας και αυτό είναι που εκφράζουν οι παγκόσμιες αγορές » (Μπήτρος Γ,2000).

9. Ο κοινός πλούτος δεν είναι πάντα καλός γιατί οι πλούσιες και οι μεγάλες χώρες πρέπει να μοιραστούν τις παραγωγικές τους δυνατότητες και τα περιουσιακά τους στοιχεία με πιο αδύναμες και μικρές χώρες από αυτές. Φυσικά αυτό δε το επιθυμούν γιατί με αυτό τον τρόπο μειώνεται η ισχύς τους (11 advantages and disadvantages of the European union, 2015). Αυτό το μειονέκτημα εμφανίστηκε και ισχυροποιήθηκε κυρίως με την οικονομική κρίση του 2008. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να βρει θερμούς υποστηρικτές μια μερίδα ανεπτυγμένων κρατών, τα οποία δεν επιθυμούσαν να συνεισφέρουν οικονομικά για τη διάσωση χωρών που είχαν πληγεί από την κρίση.
10. Φραγμοί επικοινωνίας, μιας και οι πολίτες μεταξύ τους διαφέρουν ως προς τη γλώσσα και το πολιτισμό. Συνεπώς γίνεται αντιληπτό ότι υπάρχει δυσκολία ως προς το αίσθημα ενότητας (11 advantages and disadvantages of the European union,2015). Αυτό το αρνητικό σε συνδυασμό με το προηγούμενο είναι πιο επίκαιρα από ποτέ. Η οικονομική κρίση του 2008 έφερε στην επιφάνεια πολύ γρήγορα δυο αρνητικά, τα οποία είναι δύσκολα να αντιμετωπιστούν – όχι όμως και ακατόρθωτο - εξαιτίας των διαφορετικών καταβολών που έχουν οι χώρες μεταξύ τους.
11. Εξυπηρετείται το συμφέρον της Ένωσης και όχι των χωρών.
Η Ε.Ε. προσπαθεί μέσα από τις πολιτικές της να προάγει το συνολικό συμφέρον και ότι είναι ωφέλιμο για την ίδια, αγνοώντας πολλές φορές τα συμφέροντα της κάθε χώρας. Αυτή η πρακτική επηρεάζει κυρίως τις μικρές χώρες που είναι πιο ευάλωτες οδηγώντας τις είτε στον απομονωτισμό είτε στην υπακοή των μεγαλύτερων χωρών (future of working.com).
12. Θεσμικά η Ε.Ε. ήδη έχει αρχίσει να αντιμετωπίζει πρόβλημα στις διαδικασίες λήψης των αποφάσεων εξαιτίας των πολλών μελών που διαθέτει. Αυτό σημαίνει ότι μια επιπλέον διεύρυνση θα δυσκόλευε περισσότερο τις διαδικασίες με μόνη εξαίρεση την Ισλανδία, για την οποία η Ε.Ε. είναι θετική και δεκτική (debating Europe.eu).
13. Οι διευρύνσεις επηρεάζουν τους στόχους και τις πολιτικές της Ένωσης, γι' αυτό θα πρέπει να θεθούν όρια ή να θέσουν πιο αυστηρές ενταξιακές διαδικασίες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ότι όσο μεγαλύτερη είναι η Ε.Ε. τόσο περισσότερες δυσκολίες έχει να αντιμετωπίσει προς την ενότητα και τη συνεργασία (debating Europe.eu).

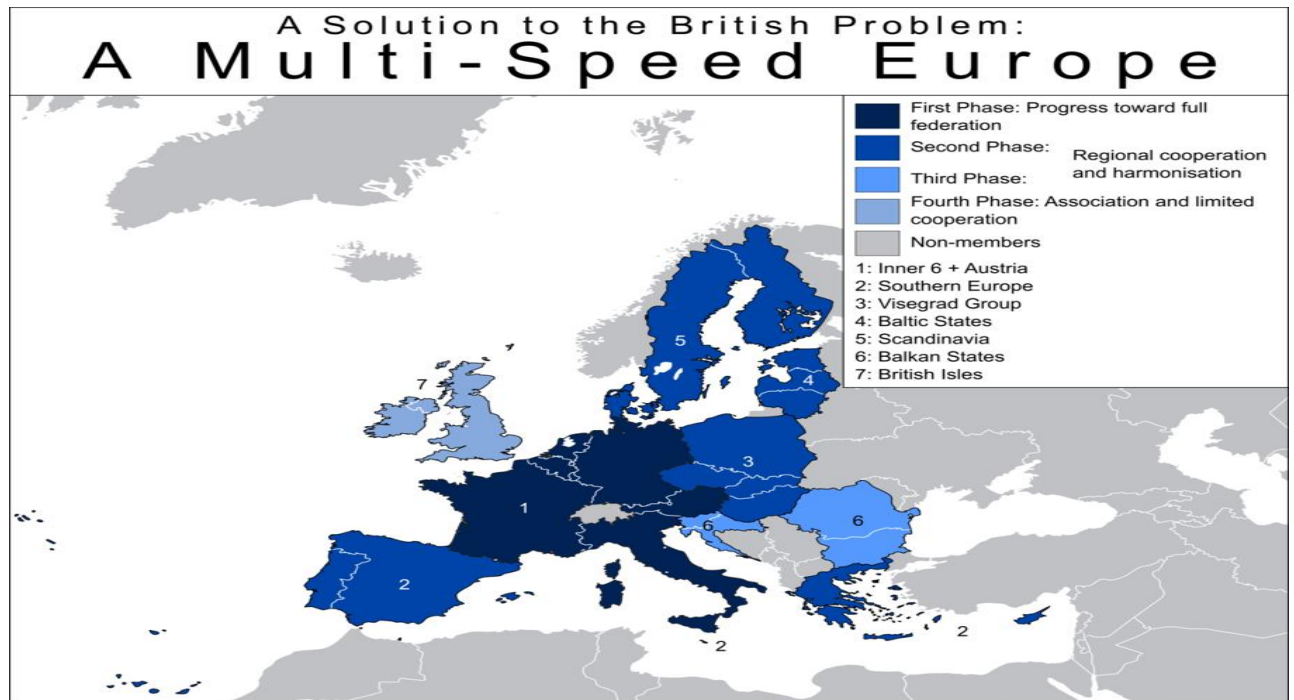
14. Ένα από τα μειονεκτήματα της Ένωση είναι ότι για να αποκτήσει μια χώρα την ιδιότητα του μέλους θα πρέπει να καταβάλει τέλη συνδρομής (brandongaille.com).
15. Η φορολογία και η γραφειοκρατία είναι άλλα δυο μειονεκτήματα που έχει η Ένωση. Συγκεκριμένα υπάρχει το εξής ενδεχόμενο, για να καλυφθούν κάποιες ανάγκες να αυξηθεί η φορολογία, με αποτέλεσμα να επιβαρύνει τα μέλη της. Από την άλλη οι διαδικασίες στην Ένωση κινούνται με αργούς ρυθμούς εξαιτίας της έντονης γραφειοκρατίας (brandongaille.com).

3.4 Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στην παρούσα υποενότητα του κεφαλαίου θα αναφερθούμε στη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως γίνεται αντιληπτό από τα παραπάνω η Ε.Ε είναι ένας οργανισμός που για πολλές χώρες της Ευρώπης αποτελεί πόλο έλξης, παρά τα αρνητικά αποτελέσματα που έχει. Χαρακτηριστική περίπτωση διεύρυνσης της ήταν η 1^η Μάιου του 2004, με την ένταξη δέκα χωρών (Κύπρος, Τσέχικη Δημοκρατία, Σλοβενία, Σλοβακία, Μάλτα, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Ουγγαρία και Εσθονία) (deutsche welle).

Η ένταξη δέκα νέων μελών στην οικογένεια της Ε.Ε. δημιούργησε ανάμεικτα συναισθήματα, μιας και οι ήδη ενταγμένες χώρες είχαν χωριστοί σε δυο στρατόπεδα. Οι μεν υποστήριζαν ότι θα οδηγούνταν προς μια νέα Ευρώπη με περισσότερη συνεργασία ενώ οι δε ότι δημιουργούνταν προβλήματα εξαιτίας του χαμηλού ανταγωνισμού αφού οι περισσότερες χώρες ανήκαν στο ανατολικό μπλοκ. Παρόλα αυτά η κοινή συνισταμένη και των δυο πλευρών ήταν ότι με αυτή τη διερεύνηση « δημιουργήθηκε θεσμική και πολιτική κόπωση στους κόλπους των Βρυξελλών » (deutsche welle).

Πηγή:<https://www.deviantart.com/houseoffhessa/art/A-Solution-to-Britain-s-European-Problem-457722555>, πρόσβαση 18/11/2018.

Στο σημείο αυτό θα αναφερθούμε στο γεγονός ότι η Ε.Ε. παρόλες τις δυσκολίες που έχει συναντήσει ή συναντά είτε σε πρακτικό είτε σε θεωρητικό επίπεδο επιθυμεί τη διεύρυνση, χωρίς ωστόσο να είναι σε θέση να απαντήσει με ακρίβεια γιατί τάσσεται υπέρ της. Αρχικά οι ενταξιακές διαδικασίες της Ε.Ε. γίνονται σε στάδια κι αυτό γιατί οι χώρες διαφέρουν εθνικά, κοινωνικά, πολιτικά και πολιτισμικά. Σύμφωνα πάντα με τη Συνθήκη του 1957 μέλος της Ένωσης μπορεί να γίνει κάθε « Ευρωπαϊκό κράτος », επειδή όμως η συγκεκριμένη αναφορά είναι πολύ γενική το 1993 θεσπίστηκαν τα κριτήρια της Κοπεγχάγης. Θα ήταν παράλειψη να μην αναφέρουμε ότι η Ε.Ε. σε κάθε διεύρυνση θέτει ερωτήματα κι αυτό γιατί πάντα υπάρχουν ανησυχίες και προβληματισμοί. Ωστόσο μέχρι και το γύρο των χωρών της ΕΖΕΣ, υπήρχε ένα θετικό κλίμα από μέρους της Ένωσης για την ένταξη και τη συνεργασία με νέες χώρες (Nugent, N. 2012, σ. 93).

Οι διευρύνσεις που έχουν γίνει μέχρι στιγμής είναι οι εξής:

- ✓ « Ο πρώτος γύρος το 1973 Δανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία » (Nugent N., 2012,σ.48).
- ✓ « Ο Μεσογειακός το 1981 Ελλάδα » (Nugent N., 2012,σ.48).
- ✓ « Ο Μεσογειακός το 1986 Πορτογαλία, Ισπανία » (Nugent N.,2012,σ.48).

- ✓ « Ο γύρος της ΕΖΕΣ το 1995 Αυστρία, Σουηδία και Φινλανδία » (Nugent N., 2012,σ.48).
- ✓ « Ο γύρος 10 +2 Κύπρος, Μάλτα, Σλοβακία, Σλοβενία, Λετονία, Λιθουανία, Εσθονία, Ουγγαρία, Πολωνία και Τσεχική Δημοκρατία » (Nugent N.,2012,σ.48).
- ✓ « Ο γύρος 10 +2 Ρουμανία, Βουλγαρία » (Nugent N.,2012,σ.48).

Όπως τονίσαμε σε κάθε κύκλο διεύρυνσης εκφράζονταν πάντα σκέψεις. Αναλυτικότερα ως προς τη πρώτη υπήρχαν φοβίες ότι το Ηνωμένο Βασίλειο ίσως και να μη συμμετείχε σε όλες τις δραστηριότητες της Ε.Ε. Επίσης για τις χώρες της Μεσογείου ότι υπήρχαν προβλήματα ως προς την οικονομική ανάπτυξη και σταθερότητά τους αλλά και ως προς τα πολιτεύματά τους, μιας και ήταν πρόσφατες δημοκρατίες όπως παραδείγματος χάριν η Ελλάδα (Nugent N., 2012, σ.93).

Στη σημερινή εποχή παρατηρείται το εξής παράδοξο, να μην θέλουν την ένταξη νέων μελών, καθώς δε θέλουν να θεωρείται η Ε.Ε. ως ένας « κλειστός όμιλος πλουσίων χωρών» (Μούκας Ν. ,2010,σ.480), ωστόσο οι ενταξιακές διαδικασίες πλέον είναι πιο περίπλοκες και πιο χρονοβόρες απ' ότι παλιότερα. Συγκεκριμένα η διερεύνηση του 2004, είναι ορόσημο για την Ε.Ε., όχι μόνο για το σύνολο των χωρών που έγιναν μέλη της - στον αριθμό δέκα - αλλά και γιατί η φιλοσοφία για περαιτέρω διερεύνηση είχε μπει πλέον στο μικροσκόπιο. Αυτό σήμαινε ότι η συμπεριφορά και οι απόψεις των κρατών-μελών είχαν αρχίσει να αλλάζουν, μιας και εκφράζονταν δεύτερες σκέψεις προς μια πιο « σκληρή » στάση απέναντι στα πιθανά νέα μέλη της (eu.boell.org).

Το αρνητικό κλίμα για την περαιτέρω διεύρυνση ξέσπασε ήδη από το 2007, ωστόσο το 2012 έγινε ακόμη πιο έντονο εξαιτίας της οικονομικής κρίσης που βρισκόταν ήδη σε εξέλιξη. Αυτό φαίνεται από τη στάση της Ε.Ε. απέναντι στην Τουρκία, η οποία βρίσκεται σε μια « προνομιακή εταιρική σχέση », στην Αλβανία και στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη (eu.boell.org).

Εν κατακλείδι μπορεί η Ε.Ε. να διστάζει σε μια νέα διεύρυνση, εντούτοις μέσα από αυτή της δόθηκε η δυνατότητα να γεφυρώσει το χάσμα που υπήρχε μεταξύ Δύσης και Ανατολής. Η διεύρυνση είναι το αποτέλεσμα και ταυτόχρονα η υπενθύμιση μιας άσχημης περιόδου για την Ευρώπη, εκείνης του Ψυχρού Πολέμου, αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο η Ε.Ε. υποστηρίζει με θέρμη τη διεύρυνση.

Πλέον επιθυμεί τη δημιουργία ενός χώρου στον οποίο θα επικρατεί η σταθερότητα, η ειρήνη, η ευημερία, η ασφάλεια και η συνεργασία (Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Επιτεύγματα και προκλήσεις σ.29).

3.5 Τα αποτελέσματα της διεύρυνσης

Σ' αυτή την υποενότητα θα εξετάσουμε τις επιπτώσεις της διεύρυνσης, οι οποίες επηρέασαν την Ε.Ε. και μετέβαλαν είτε θετικά είτε αρνητικά το οικοδόμημά της. Η διεύρυνση ήταν πάντοτε μια από τις κύριες επιδιώξεις της Ένωσης, ωστόσο με το πέρασμα των χρόνων οι αιτήσεις για ένταξη αυξήθηκαν. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να υπάρξουν φωνές που είτε τάχθηκαν κατά σε μια επιπλέον διεύρυνση είτε που την υποστήριζαν υπό προϋποθέσεις.

Αναλυτικότερα η ένταξη νέων μελών είχε ως επακόλουθό της, την μεταρρύθμιση των Συνθηκών κυρίως στους τομείς που αφορούσαν τις διαδικασίες λήψης των αποφάσεων. Αυτό ήταν λογικό μιας και πλέον συμμετείχαν περισσότερα μέλη, οπότε οι διαδικασίες θα έπρεπε να είναι πιο εύκολες και σύντομες γι' αυτό και καθιερώθηκε η ειδική πλειοψηφία. Επίσης τα όργανα της Ένωσης αυξήθηκαν αριθμητικά λόγω της διεύρυνσης. Ακόμη οι γλωσσικές, πολιτισμικές και πολιτικές διαφορές εξαιτίας της ανομοιογένειας στο πλαίσιο της Ένωσης, επιβραδύνουν τις διαδικασίες. Μια ακόμη επίπτωση της διεύρυνσης είναι ότι πλέον υπάρχει πολυφωνία, με αυτό τον τρόπο εξασφαλίζονται στο να ακούγονται και οι φωνές των μικρότερων κρατών-μελών. Ο αντίκτυπος της διεύρυνσης φάνηκε και στις πολιτικές που ακολουθήθηκαν, χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι σχεδιάστηκε Κοινή Γεωργική Πολιτική εξαιτίας της ένταξης πολλών Μεσογειακών χωρών. Τέλος θα ήταν παράλειψη να μην αναφέρουμε ότι η Ε.Ε με τη διεύρυνσή της κατόρθωσε να αναδειχθεί σε μια νέα παγκόσμια υπολογίσιμη δύναμη (Nugent N., 2012, σ.95-97). Ακόμη μέσω της διεύρυνσης επιτεύχθηκαν οικονομικά οφέλη, κι αυτό συνέβη λόγω της διεύρυνσης της αγοράς (Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης- Επιτεύγματα και προκλήσεις σ.16).

Σ' αυτό το σημείο θα πρέπει να επισημάνουμε ότι αποτέλεσμα της διεύρυνσης είναι και

το γεγονός ότι η Ε.Ε προβαίνει σε κοινωνικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεις, οι οποίες την ανανεώνουν. Ωστόσο το μεγάλο ζητούμενο παραμένει για το πώς και ποιος θα διαχειριστεί αυτές τις αλλαγές για να μην υπάρξουν ζημιωμένοι (Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης- Επιτεύγματα και προκλήσεις σ.17).

Η διεύρυνση πετυχαίνει την εξασφάλιση και την προαγωγή αξιών όπως είναι η δημοκρατία, η ασφάλεια, η σταθερότητα και η ευημερία. Μπορεί να δημιουργούνται δυσκολίες εξαιτίας της πολυφωνίας κυρίως στις διαδικασίες λήψης των αποφάσεων εντούτοις μέσα από αυτήν ακριβώς την ετερογένεια προβάλλεται η Ε.Ε.. Φυσικά δε θα πρέπει να ξεχνάμε όπως αναφέρει και ο Ιωακείμης ότι **« οποιαδήποτε (υποψήφια) χώρα με την ένταξη στην Ένωση δεν προσχωρεί σε ένα οιονεί « σούπερ μάρκετ », όπου έχει την ελευθερία να επιλέξει ότι θέλει και « να αφήσει στον πάγκο »** ότι δε της αρέσει (kathimerini.gr).

Συνεπώς όπως γίνεται αντιληπτό ότι η διεύρυνση στην Ε.Ε. έχει επιφέρει τόσο θετικά όσο και αρνητικά αποτελέσματα. Κανείς δε μπορεί να ταχθεί με βεβαιότητα υπέρ ή κατά της μιας ή της άλλης πλευράς. Το μόνο σίγουρο είναι ότι όλο και περισσότερες χώρες θα θέλουν να ενταχθούν και να αποτελέσουν μέλη της, όπως είναι η Σερβία ή το Μαυροβούνιο κι αυτό γιατί ο απομονωτισμός στην εποχή της παγκοσμιοποίησης δεν οδηγεί πουθενά. Από την άλλη μεριά οι ενταγμένες χώρες όσο διευρύνεται η Ένωση θα είναι μοιρασμένες με κάποιες να δυσανασχετούν και με κάποιες να συναινούν. Το μέλλον θα δείξει ποιες φωνές θα υπερισχύσουν στην καρδιά της Ε.Ε..

Συμπέρασμα

Αφού παραθέσαμε τόσο τα θετικά όσο και τα αρνητικά αποτελέσματα από την ένταξη μιας χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι φανερό ότι η συνολική εικόνα είναι μοιρασμένη. Κατά κύριο λόγο επικρατούν τα θετικά και αυτό γιατί οι χώρες που θέλουν να γίνουν μέλη της είναι περισσότερες από αυτές που θέλουν να αποχωρήσουν, αφού ο απομονωτισμός δεν οδηγεί πουθενά στην εποχή της παγκοσμιοποίησης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να επικρατεί ένα θετικό κλίμα ως προς την ένταξη μιας χώρας στην ευρωπαϊκή οικογένεια. Φυσικά δε θα πρέπει να ξεχνάμε, ότι μπαίνοντας σε έναν

παρόμοιο ή αντίστοιχο οργανισμό ή ακόμα και σε έναν μικρότερης εμβέλειας οργανισμό πέρα από αυτά που θα αποκομίσει στην προκειμένη περίπτωση η χώρα, θα χάσει και κάποια από τα δικαιώματά της, μιας και το κάθε κράτος-μέλος γίνεται αυτόματα φορέας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, άλλωστε δε πρέπει να ξεχνάμε ότι αυτές οι συμφωνίες στηρίζονται στο αρχαίο ρητό του « δούναι και λαβείν ».

Η θετική στάση της Ε.Ε. προς την ένταξη νέων μελών αλλά και η θετική επίπτωση των αποτελεσμάτων της, την έχει οδηγήσει σε μια σειρά από κύκλους διευρύνσεων.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφέρουμε τη στάση των πολιτών, οι οποίοι στηρίζουν το οικοδόμημα της Ε.Ε. εξαιτίας των εξής συμπερασμάτων:

Αρχικά έχουν μια θετική στάση ως προς την πορεία της Ένωσης σε αντίθεση με την αρνητική στάση που τους διακατέχει ως προς την εγχώρια πολιτική πορεία του κάθε κράτους. Επίσης οι περισσότεροι πολίτες θεωρούν ότι οι Ε.Ε. λειτουργεί αρκετά αποτελεσματικά, και αυτό γιατί το συνδέουν άμεσα με τη δική τους ζωή κυρίως ως προς την ποιότητα του βιοτικού τους επιπέδου.

Εν κατακλείδι γίνεται αντιληπτό ότι εφόσον οι πολίτες έχουν μια θετική στάση ως προς την ένταξη μιας χώρας στην Ε.Ε., οφείλουν οι εκπρόσωποί τους να υπακούσουν και είτε να εντάξουν τη χώρα τους είτε να επωφεληθούν - για όσους είναι ήδη στην Ένωση - από τα πλεονεκτήματα που τους προσφέρει. Συνεπώς σύμφωνα με τα παραπάνω, γίνεται εμφανές ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση μόνο καλό μπορεί να επιφέρει σε μια χώρα (Κεφάλαιο 1^ο ,Η Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα,σελ.18-19). Ωστόσο θα πρέπει να αναλογιστούμε ότι « η προώθηση περισσότερης και καλύτερης για όλους Ευρώπης δε συνεπάγεται αναθεώρηση προς την κατεύθυνση μιας Ευρώπης α-λα –καρτ ή των πολλών ταχυτήτων, αλλά μια νέα ανάγνωση της Συνθήκης που θα ανοίξει το δρόμο για επιστροφή στα θεμελιώδη: θα είναι η καλύτερη απάντηση στο λαϊκισμό που οδηγεί στον ευρωσκεπτικισμό, την αποσυναρμολόγηση και τη διάλυση» (anatropinews.gr).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Ο θετικός και ο αρνητικός αντίκτυπος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης

Εισαγωγή

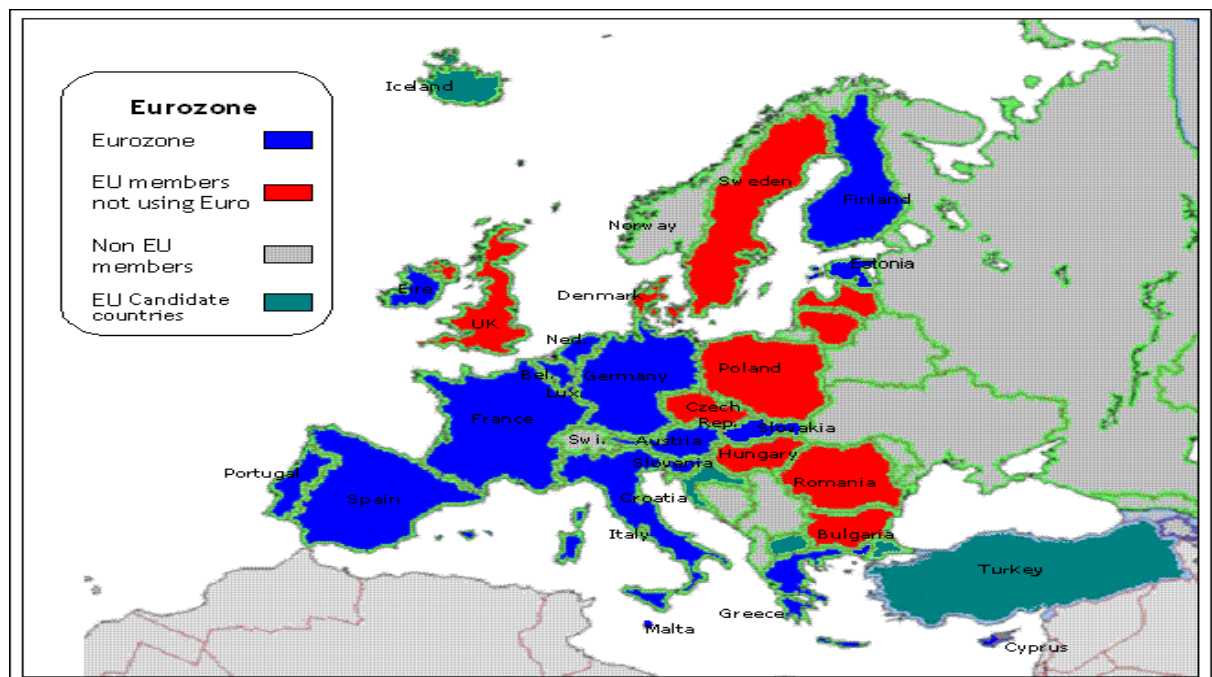
Σ' αυτό το κεφάλαιο αλλά και στις υποενότητες που θα ακολουθήσουν θα αναφερθούμε σε ένα άλλο κομβικό και σημαντικό σημείο, το οποίο έχει δημιουργηθεί στη γηραιά ήπειρο και δεν είναι άλλο από την Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Στην ΟΝΕ συμμετέχουν ουσιαστικά 19 κράτη-μέλη από τα συνολικά 28 που αριθμεί η Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με τους υποστηρικτές τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, το ευρώ θεωρείται ως η απόδειξη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Σε αυτό το κεφάλαιο και συγκεκριμένα στις υποενότητες που θα παρουσιαστούν στη συνέχεια, θα αναφερθούμε στα στάδια που απαιτείται να περάσει μια χώρα για να ενταχθεί στην ΟΝΕ, στις θετικές και στις αρνητικές επιπτώσεις του ευρώ για τις χώρες που το έχουν ως εθνικό τους νόμισμα. Αναλυτικότερα θα προσπαθήσουμε να αντιληφθούμε γιατί το ευρώ ως νόμισμα προάγει την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, δηλαδή ποια είναι τα θετικά του και εν συνεχεία θα διαπιστώσουμε την άλλη όψη του νομίσματος δηλαδή τα αρνητικά του.

Γίνεται αντιληπτό ότι η Οικονομική και Νομισματική Ένωση έχει ως σκοπό της το συντονισμό των οικονομικών και δημοσιονομικών πολιτικών. Αυτός είναι και ο βασικός στόχος του ευρώ αλλά και ένα από τα κυριότερα πλεονέκτημα του, το να το έχει μια

χώρα ως επίσημο νόμισμά της. Το ευρώ άρχισε να « κυκλοφορεί » σε θεωρητικό επίπεδο την 1^η Ιανουαρίου το 1999, μάλιστα η συγκεκριμένη χρονική περίοδος αποτελεί ταυτόχρονα το τρίτο και το τελευταίο στάδιο (ecb.europa.eu). Ωστόσο η επίσημη κυκλοφορία των χαρτονομισμάτων και των κερμάτων του ευρώ έγινε την 1^η Ιανουαρίου του 2002, το οποίο αποτελεί και το έτος του τέλους της μετάβασης όλων των χωρών (bankofgreece.gr). Η επιλογή της Ένωσης και κατ' επέκταση της ΟΝΕ για την υιοθέτηση του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος, ήταν μια σωστή επιλογή όπως αποδείχτηκε εκ των υστέρων εξαιτίας του ότι δε μπορεί να υφίσταται ενιαία αγορά χωρίς ενιαίο νόμισμα.

Σ' αυτό το σημείο, για να έχει ο αναγνώστης μια πιο ξεκάθαρη και κατανοητή εικόνα, μιας και η έννοια της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης είναι γνωστή στους πολίτες και ιδιαίτερα στις χώρες που έχουν το ευρώ, θα αναφερθούμε εν συντομία στο πως μπορεί να ενταχθεί μια χώρα στην ζώνη του ευρώ.

Αναλυτικότερα όλες οι χώρες θα πρέπει να ενταχθούν στη ΟΝΕ, όταν οι εθνικές τους οικονομίες θα είναι έτοιμες, μόνο δύο χώρες έχουν τεθεί υπό ειδικό καθεστώς με επίσημη απόφαση, κι αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αποτελούν επίσημες εξαιρέσεις και αυτές οι δυο χώρες είναι το Ηνωμένο Βασίλειο και η Δανία. Ωστόσο υπάρχουν και άλλες χώρες που ενώ είναι μέλη της Ε.Ε. δεν έχουν υιοθετήσει ως νόμισμά τους το ευρώ και γι' αυτό και δεν αποτελούν μέλη της (ecb.europa.eu).

Πηγή : civitas, eurozone map, <http://www.civitas.org.uk/eu-facts/maps-and-statistics/eurozone-map/>,

πρόσβαση 18/11/2018.

Συγκεκριμένα οι ενδιαφερόμενες προς ένταξη χώρες οφείλουν να πληρούν κάποιες προδιαγραφές όπως ότι το εθνικό τους νόμισμα θα πρέπει να βρίσκεται σε σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία για 2 χρόνια. Ακόμα θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και τα θέματα που αφορούν το επιτόκιο, το δημοσιονομικό έλλειμμα, το ύψος του δημόσιου χρέους αλλά και το ποσοστό του πληθωρισμού. Συνεπώς εφόσον συμφωνηθούν, ελεγχτούν και εφαρμοστούν αυτοί οι όροι, τότε και μόνον τότε ενεργοποιούνται οι μηχανισμοί πάντα με ομαλό τρόπο για την είσοδο του νομίσματος στην εγχώρια αγορά της εκάστοτε χώρας. Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι πρόκειται **αποκλειστικά** για οικονομικά κριτήρια (Οικονομικά και Νομισματικά θέματα, site europa.eu).

Εν κατακλείδι αφού κατανοήσαμε τους στόχους και τους σκοπούς της Συνθήκης του Μάαστριχτ αλλά και το πώς γίνεται η ένταξη ενός κράτους στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, θα αναφερθούμε στα θετικά και στα αρνητικά αποτελέσματα της εισόδου της χώρας στη ζώνη του ευρώ (Οικονομικά και Νομισματικά θέματα, site europa.eu) .

4.1 Η συνθήκη Μάαστριχτ: Οι στόχοι, οι σκοποί και τα κριτήρια ένταξης

Η Συνθήκη Μάαστριχτ είναι μια από τις σημαντικότερες Συνθήκες που υπογράφηκαν ποτέ στην ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η επίσημη ονομασία της είναι Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τέθηκε σε εφαρμογή στις 7 Φεβρουαρίου του 1992 τερματίζοντας τις διακυβερνητικές διασκέψεις. Η συγκεκριμένη Συνθήκη είχε ως απώτερο σκοπούς της: να θέσει τα θεμέλια για την ευρωπαϊκή ενοποίηση, να διαμορφώσει τα στάδια ένταξης μια χώρας στην ΟΝΕ, να θέσει σε κυκλοφορία το ενιαίο νόμισμα δηλαδή το ευρώ. Υπογράφηκε συνολικά από 12 χώρες (Βέλγιο, Ελλάδα, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία, Ιρλανδία, Δανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Πορτογαλία, Κάτω Χώρες και Λουξεμβούργο) (europa.eu).

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ είχε θέσει εξ' αρχής κάποιους βασικούς στόχους και σκοπούς. Οι στόχοι της ήταν οι εξής:

- ✓ « Η συνέχιση της ανάπτυξης μιας ενιαίας αγοράς και ο μετασχηματισμός της σε μια οικονομική, πολιτική, νομισματική ένωση με το δικό της ευρωπαϊκό ενιαίο νόμισμα από το 1999» (Μπιτζένης Α.,2009, σ.419).
- ✓ « Η εισαγωγή και ανάπτυξη μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής και μιας κοινής πολιτικής ασφαλείας » (Μπιτζένης Α.,2009, σ.419).
- ✓ « Η εισαγωγή και η ανάπτυξη της συνεργασίας κάτω από συνθήκες νόμου και τάξης » (Μπιτζένης Α. ,2009, σ.419).

Οι σκοποί της ήταν οι εξής:

- ✓ « Θέτει τα θεμέλια για την οικονομική και νομισματική ένωση, το ενιαίο νόμισμα (το ευρώ) και τα κριτήρια για τη χρήση του » (eur-lex.europa.eu).
- ✓ « Παρέχει τη νομική βάση για 6 νέες κοινές πολιτικές της Ε.Ε.» (eur-lex.europa.eu).
- ✓ « Ενισχύει τις αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου » (eur-lex.europa.eu).
- ✓ « Εισάγει την έννοια της ευρωπαϊκής ιθαγένεια » (eur-lex.europa.eu).

Σ' αυτό το σημείο θα αναφερθούμε στα κριτήρια που θα πρέπει να πληροί μια χώρα για να ενταχθεί στην ΟΝΕ σύμφωνα με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ :

- ✓ « **Το κριτήριο της σταθερότητας των συναλλαγματικών ισοτιμιών.** Αυτό το κριτήριο απαιτεί από τη χώρα-μέλος που θα υποβάλλει αίτηση για να μπει να στην ΟΝΕ να έχει προηγουμένως , για δύο χρόνια τουλάχιστον , περιορίσει τις διακυμάνσεις της ισοτιμίας του νομίσματος της, στα στενά πλαίσια του Μηχανισμού Συναλλάγματος Ισοτιμιών δηλαδή στο συν πλην 2,25%, χωρίς φυσικά σ' αυτό το διάστημα να έχει υποτιμήσει το νόμισμά της» (Μπαμπανάσης Σ., 2004, σ. 232).
- ✓ « **Το κριτήριο του πληθωρισμού.** Αυτό το κριτήριο σημαίνει ότι ο ρυθμός του πληθωρισμού δεν πρέπει να υπερβαίνει περισσότερο από το 1,5% το μέσο όρο των τριών χωρών με το χαμηλότερο πληθωρισμό » (Μπαμπανάσης Σ., 2004,σ. 234).
- ✓ « **Το κριτήριο των επιτοκίων.** Το κριτήριο αυτό προβλέπει ότι τα μακροχρόνια επιτόκια μιας χώρας- μέλους, δεν πρέπει να είναι υψηλότερα από 2% του μέσου

όρου των αντιστοίχων επιτοκίων των τριών χωρών μελών με το χαμηλότερο επιτόκιο. Στη σύγκριση των επιτοκίων παίρνονται σαν βάση τα ομόλογα ή έντοκα γραμμάτια του δημοσίου άνω των 3 ετών » (Μπαμπανάσης Σ., 2004,σ. 235).

- ✓ « **Το κριτήριο του δημοσιονομικού ελλείμματος.** Σημαίνει ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα δεν πρέπει να υπερβαίνει το 3% του ΑΕΠ » (Μπαμπανάσης Σ., 2004,σ. 235).
- ✓ « **Το κριτήριο του δημόσιου χρέους.** Σύμφωνα με αυτό το ύψος του συνολικού δημοσίου χρέους δεν πρέπει να ξεπερνάει το 60% του ΑΕΠ. Στο κριτήριο αυτό δόθηκε αργότερα μια ελαστικότερη ερμηνεία σύμφωνα με την οποία αρκεί το δημόσιο χρέος μιας χώρας- μέλους να παρουσιάζει πτωτική τάση και να τείνει προς το 60% του ΑΕΠ» (Μπαμπανάσης Σ., 2004,σ. 236).

Συνεπώς όπως γίνεται αντιληπτό σύμφωνα με τα παραπάνω, διαπιστώνουμε ότι η Συνθήκη του Μάαστριχτ ήταν, είναι και θα είναι ένα κομβικό σημείο για την Ε.Ε. και για την ΟΝΕ, χάρις αυτή τη Συνθήκη τέθηκαν οι βάσεις για την ευρωπαϊκή ενοποίηση. Οι στόχοι και οι σκοποί που έθεσε συνεχίζουν να υφίστανται και στη σημερινή εποχή, με κάποιους από αυτούς να είναι πιο επίκαιροι από ποτέ.

Πηγή: The Maastricht Treaty of 1992. The birth of the European Union and the Euro,

<http://www.europecalling.nl/about-europe-calling/history/>, πρόσβαση 18/11/2018.

4.2 Η ΟΝΕ και τα στάδιά της

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση πριν φτάσει στη σημερινή της μορφή είχε περάσει από διάφορα στάδια. Η πρώτη απόπειρα έγινε το 1971 ενώ το 1979 η πρωταρχική σκέψη πήρε σάρκα και οστά μέσα από μηχανισμούς, που αυτή τη φορά ήταν πιο εξελιγμένοι σε σχέση με κάποια χρόνια πριν. Αντίθετα τη δεκαετία του '90 το οικοδόμημα της ΟΝΕ προμήνυε ότι θα είχε πιο σταθερές βάσεις από ότι τη δεκαετία του '70 (Μούσης Ν., 2010,σ. 119).

Η σημερινή μορφή της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης αλλά και τα στάδια ένταξης της στηρίχθηκαν στη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Αναλυτικότερα η εν λόγω Συνθήκη τέθηκε σε ισχύ στις 7 Φεβρουαρίου του 1992 και ουσιαστικά έθετε ένα τέλος στις διακυβερνητικές διασκέψεις βαδίζοντας προς την ευρωπαϊκή ενοποίηση (Μπιτζένης Α., 2009,σ.416). Έτσι τα στάδια έχουν ως εξής:

Το πρώτο στάδιο της ΟΝΕ έγινε το 1990 και είχε ως απώτερο στόχο την ελεύθερη διακίνηση των κεφαλαίων, τη συνεργασία των κεντρικών τραπεζών αλλά και τη συνοχή. Το δεύτερο στάδιο είχε μεγαλύτερη διάρκεια καθώς ξεκίνησε το 1994 και έληξε το 1998. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφέρουμε ότι το 1995 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που έλαβε χώρα στη Μαδρίτη αποφασίστηκε το όνομα του νομίσματος, δηλαδή το σημερινό ευρώ. Στο δεύτερο στάδιο δόθηκε έμφαση κυρίως στο δημοσιονομικό έλλειμμα, το οποίο δε θα πρέπει να είναι υπερβολικό (Μούσης Ν., 2010,σ. 120).

Το τρίτο και τελευταίο στάδιο περιλαμβάνει τέσσερα κριτήρια, στα οποία έχουμε αναφερθεί παραπάνω, τα οποία όπως είναι φυσικό θα πρέπει να πληρούν οι χώρες που θέλουν να ενταχθούν στην ΟΝΕ ως μέλη της. Ωστόσο κράτη που δεν πληρούν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις, δε χάνουν το δικαίωμα της συμμετοχής τους στις διαδικασίες κι αυτό γιατί σε περίπτωση που είτε επιθυμήσουν την ένταξή τους ενώ ήδη πληρούν τις προδιαγραφές χαρακτηριστικό παράδειγμα η Σουηδία είτε θα επιθυμήσουν στο μέλλον να ενταχθούν, μιας και θα πληρούν τις προϋποθέσεις εξ' αρχής, να έχουν τη δυνατότητα να μεταβούν στο τρίτο στάδιο.

Η όλη διαδικασία του τρίτου σταδίου ξεκίνησε το 1999 (Μόυσης Ν., 2010,σ. 121).

Το 2002 ήταν η επίσημη κυκλοφορία του ευρώ, πρακτικά σήμαινε ότι τα πρώην εθνικά νομίσματα των χωρών, οι οποίες από εκείνη τη στιγμή αποτελούσαν και επίσημα μέλη της ΟΝΕ από εκείνη τη στιγμή έπαυαν να ισχύουν. Αυτή η νέα αλλαγή όπως ήταν φυσικό, θα έπρεπε να γίνει με ομαλό τρόπο γι' αυτό και αποφασίστηκε να υπάρξει μια μεταβατική περίοδος 8 εβδομάδων κατά την οποία θα κυκλοφορούσαν παράλληλα το πρώην εθνικό νόμισμα και το ευρώ (Μόυσης Ν., 2010σ. 124). Αξίζει να αναφέρουμε ότι το ευρώ έχει κατακτήσει τη δεύτερη θέση ως το πιο χρησιμοποιημένο νόμισμα, αφού κυκλοφορεί σε 19 χώρες και εξυπηρετεί 340 εκατομμύρια πολίτες (ecb.europa.eu).

Συνεπώς σύμφωνα με τα παραπάνω μπορεί εύκολα να αντιληφθεί κανείς ότι η ΟΝΕ δεν είναι μια παρωχημένη ιδέα, αλλά ένα οικοδόμημα με σταθερά θεμέλια. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι για να φτάσει στη σημερινή της μορφή, δε χρειάστηκαν παρά μόνον λίγα χρόνια. Επίσης η θέληση για τη βελτίωση αυτού του εγχειρήματος που λέγεται Οικονομική και Νομισματική Ένωση, συνέβαλε στη σημερινή της εικόνα. Τα στάδια της ΟΝΕ αποτυπώνουν μια προσπάθεια πολλών ετών που ως απώτερο σκοπό τους είχαν και συνεχίζουν να έχουν την ισχυροποίηση του ευρώ και κατ' επέκταση της Ευρώπης καθώς επιθυμία της ΟΝΕ είναι η διεύρυνσή της.

4.3 Τα θετικά αποτελέσματα ένταξης μια χώρας στην ΟΝΕ

Σ' αυτή την υποενότητα θα αναφέρουμε στα θετικά αποτελέσματα που μπορεί να αποκομίσει μια χώρα από την ένταξη της στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Συγκεκριμένα παρακάτω παρατίθενται κάποιες από τις θετικές επιπτώσεις του να έχει μια χώρα εθνικό νόμισμά της το ευρώ.

1. Διαφάνεια των τιμών, αυτό σημαίνει ότι οι χώρες που ανήκουν στη ζώνη του ευρώ θα μπορούν με ευκολία να προβούν σε σύγκριση των τιμών. Με άλλα λόγια να συγκρίνουν

για το ίδιο καταναλωτικό αγαθό ή για την ίδια υπηρεσία σε τι τιμή το κοστολογεί κάθε χώρα (benefits of the euro, economics help helping to simplify economics).

2. Βελτίωση του πληθωρισμού, αυτό σημαίνει ότι η ΕΚΤ καθορίζει τα επιτόκια όλων των χωρών, με στόχο ο πληθωρισμός των χωρών να διατηρείται σε χαμηλά ποσοστά. Άμεσα αυτό επηρεάζει κυρίως τις χώρες που έχουν υψηλό πληθωρισμό καθώς η ΕΚΤ προάγει την πληθωριστική πειθαρχία (benefits of the euro, economics help helping to simplify economics).
3. Χαμηλότερο κόστος συναλλαγής, αυτή είναι μια θετική επίπτωση του ευρώ επειδή οδηγεί στο να μην υπάρχει κόστος για την αλλαγή του νομίσματος, αφού όλες οι χώρες που είναι μέλη της ΟΝΕ έχουν το ίδιο νόμισμα. Το επακόλουθο από το χαμηλό κόστος της συναλλαγής είναι η άνοδος της οικονομίας αφού προβαίνει τόσο στην αύξηση του τουρισμού, μιας και διευκολύνει τους τουρίστες όσο και στην αύξηση του ΑΕΠ της κάθε χώρας (benefits of the euro, economics help helping to simplify economics).
4. Σταθεροποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών. Αυτό σημαίνει ότι βοηθάνε στη διεύρυνση των αγορών μιας και μπορούν πλέον τα χρηματιστήρια να απαριθμήσουν κάθε χρηματοπιστωτικό μέσο στην αξία του ευρώ και όχι στην αξία του κάθε κράτους (Lee Ann Obringer).
5. Το παραπάνω θετικό συνδέεται άμεσα με τον εν λόγω πλεονέκτημα κι αυτό γιατί το ευρώ εξασφαλίζει το άνοιγμα των αγορών. Άρα συμβάλει στην επέκταση του εμπορίου, μιας και οι συναλλαγές είναι πιο εύκολες και αυτό βοηθάει τις επιχειρήσεις, οι οποίες επιθυμούν να προβούν σε άνοιγμα των αγορών με περισσότερη ευκολία εξαιτίας του κοινού νομίσματος που είναι το ευρώ (Lee Ann Obringer).
6. « Μείωση της αβεβαιότητας των τιμών μιας και το κοινό νόμισμα αυξάνει τη διανεμητική αποτελεσματικότητα του μηχανισμού των τιμών. Η τελευταία οδηγεί σε άνοδο του επιπέδου οικονομικής ευημερίας, αν και είναι δύσκολο να μετρηθεί αυτή η επίδραση με ποσοτικές μεθόδους. Ωστόσο η μείωση του συναλλαγματικού κινδύνου δεν είναι ακόμη βέβαιο ότι περιορίζει την οικονομική αβεβαιότητα στην Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση » (Paul de Grauwe, 2008).
7. Το ευρώ θεωρείται ως ένα αξιόπιστο νόμισμα παγκοσμίως. Συνεπώς δίνει τη δυνατότητα στις μικρές χώρες που κατ' αναλογία έχουν και μικρή οικονομία να ενταχθούν σε μια Ένωση που με τη βοήθειά της θα μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις παγκόσμιες προκλήσεις (speech by Gertrude Tumpel –Gugerell).
8. « Η οικονομική και νομισματική ένωση (ΟΝΕ) θα φέρει στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις

(ΜΜΕ) περισσότερες ευκαιρίες επιλογής και επιχειρηματικές δυνατότητες » (Μπιτζένης Α., 2009,σ. 521).

9. Το ευρώ συμβάλει στη δημιουργία μια ενιαίας ευρωπαϊκής ταυτότητας (europa.eu).
10. Το ευρώ κατατάσσει την Ε.Ε. στην παγκόσμια οικονομία, μιας και το ευρώ είναι ένα ισχυρό νόμισμα, το οποίο μπορεί να συγκριθεί με αντίστοιχα νομίσματα όπως το δολάριο (europa.eu).
11. Με το ενιαίο νόμισμα εξαλείφονται οι συναλλαγματικές διαφορές, αυτό είναι ένα σημαντικό επίτευγμα κυρίως για τις επιχειρήσεις. Με αυτό τον τρόπο δεν υφίστανται απώλειες « από τις κυμαινόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες » (Γιαννακόπουλος κ.α., 2016,σ.83).
12. « Το Ευρώ θα διαδραματίσει τελικά έναν σημαντικό ρόλο στα οικονομικά χαρτοφυλάκια παγκοσμίως, και ως σημαντικό αποθεματικό νόμισμα » (Μπιτζένης Α., 2009,σ.520).
13. « Θα προάγει την αποταμίευση που εκτιμάται ότι θα φτάσει μέχρι τη μια ποσοστιαία μονάδα του ετήσιου ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης κάθε έτος » (Μπιτζένης Α., 2009,σ.519).
14. « Η απροσδόκητη δύναμη του δολαρίου των ΗΠΑ το 1999 και το 2000 έδωσε στις επιχειρήσεις της περιοχής του ευρώ ένα πλεονέκτημα αναπάντεχου κέρδους σε πολλές αγορές εξαγωγών (ασθενές νόμισμα = ανταγωνιστικό σήμερα δεν ισχύει κάτι τέτοιο αφού το ευρώ είναι πάρα πού ισχυρό νόμισμα) » (Μπιτζένης Α., 2009,σ.521).
15. « Θα πρέπει να θεωρείται ως ελκυστική εναλλακτική λύση του δολαρίου » (Μπιτζένης Α., 2009,σ.520).

4.4 Τα αρνητικά αποτελέσματα ένταξης μιας χώρας στην ΟΝΕ

Σε αυτή την υποενότητα θα ασχοληθούμε όπως αναφέρει και ο τίτλος της, με τα αρνητικά χαρακτηριστικά που αποκομίζει μια χώρα από την ευρωζώνη. Συγκεκριμένα οι 19 χώρες που έχουν ως εθνικό νόμισμά τους το ευρώ πέρα από τα θετικά έχουν και αρνητικά. Δε σημαίνει ότι το ευρώ έχει λύσει όλα τα οικονομικά προβλήματα. Άλλωστε δεν είναι και λίγες οι χώρες που στηρίζονται στα αρνητικά αποτελέσματα του ευρώ με αποτέλεσμα να μη κινούν τις διαδικασίες ένταξής τους αν και είναι υποχρεωμένες. Κάποια από τα αρνητικά αποτελέσματα της ΟΝΕ είναι τα εξής:

1. Όταν μια χώρα έχει το δικό της νόμισμα και αντιμετωπίζει δυσκολίες έχει τη δυνατότητα να τυπώσει ή αλλιώς να κόψει νόμισμα, αυτή την ευχέρεια δεν την έχουν οι χώρες που είναι ενταγμένες στη ευρωζώνη. Αυτές το μόνο που μπορούν να κάνουν είναι να προβούν σε δανεισμό και να μειώσουν τις κρατικές δαπάνες με σκοπό να αυξηθούν τα έσοδα του κράτους τους (Ματαράγκας Β., 2015).
2. Ένα ακόμη αρνητικό είναι ότι οι χώρες που έχουν πρόβλημα με τον προϋπολογισμό τους αντί να προβούν σε εσωτερικό δανεισμό αναγκάζονται να προβούν να μην σε δανεισμό όχι όμως σε εσωτερικό λόγω του κοινού νομίσματος (Ματαράγκας Β., 2015).
3. Οι πολιτικές ενός ενιαίου νομίσματος όπως είναι το ευρώ δεν είναι πάντα ίδιες για όλους. Δηλαδή μπορεί να μην ανήκουν οι χώρες στην ίδια Ένωση και να αποτελούν μέλη της αυτό όμως δε σημαίνει ότι γίνονται αποδέκτες των ίδιων αποτελεσμάτων από τις πολιτικές που χαράσσονται και εφαρμόζονται (advantages & disadvantages of single currencies).
4. Η προσαρμοστικότητα των επιτοκίων επιτυγχάνεται με περισσότερη ευκολία όταν η χώρα έχει το δικό της νόμισμα. Εκτός αυτού ο έλεγχος δε γίνεται από τις εθνικές κυβερνήσεις αλλά από την ΕΚΤ. Συνεπώς γίνεται αντιληπτό ότι δε μπορούν να προσαρμόσουν τα επιτόκιά τους (Lee Ann Obringer,).
5. Με την ένταξη μιας χώρας στην ευρωζώνη τα πρώτα αρνητικά αποτελέσματα είναι τα διοικητικά, τα λειτουργικά και τα δικαστικά κόστη που υφίσταται μια χώρα για να ενταχθεί (Κεραμιώτη Ε., 2014, σ. 21).
6. Οι χώρες που είναι ενταγμένες στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση δε μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη συναλλαγματική ισοτιμία για να προστατευτούν σε περιπτώσεις κρίσεων και προβλημάτων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργηθούν προβλήματα στην παραγωγή, στην απασχόληση και στην ανάπτυξη όχι μόνο της χώρας που αντιμετωπίζει τα προβλήματα, αλλά και ως προς τις υπόλοιπες χώρες κι αυτό γιατί υπάρχει το ενδεχόμενο του να παρασύρει η μια χώρα τις υπόλοιπες (Κεραμιώτη Ε., 2014, σ. 21).
7. « Θα υπάρξουν ώρες εκπαιδευτικής κατάρτισης απαραίτητες για τους υπαλλήλους, τους διευθυντές και ακόμη και τους καταναλωτές. Κάθε κυβέρνηση σε εθνικό και σε τοπικό επίπεδο θα έχει δαπάνες από τον αντίκτυπο της μετάβασης. Αυτός ο στόχος θα απαιτήσει πολλές ώρες οργάνωσης, προγραμματισμού, και εφαρμογής, η οποία επιβαρύνει τους όμους των κυβερνητικών αντιπροσωπειών » (Μπιτζένης Α., 2009, σ. 524).

8. « Η χώρα ίσως να πρέπει να περιορίσει ουσιαστικά τη χρήση επεκτατικής φορολογικής πολιτικής της εξαιτίας του σύμφωνου σταθερότητας και ανάπτυξης » (Μπιτζένης Α., 2009,σ. 525).
9. Οι ανεξάρτητες υποτιμήσεις των άλλων νομισμάτων. Με άλλα λόγια εξαιτίας της κρίσης που έχει υποστεί τα τελευταία χρόνια το ευρώ είχε μια πτώση σε σύγκριση με άλλα νομίσματα όπως το πολωνικό ζλότι, η βρετανική λίρα, η δανική κορώνα και το ουγγρικό φιορίνι (Shobhit S., 2015).
10. Υποτίμηση της ανεξαρτησίας και της ελευθερίας (Shobhit S., 2015).
11. Ένα μειονέκτημα του ενιαίου νομίσματος είναι ότι οι πολίτες δε μπορούν να δείξουν ποιες είναι οι προτιμήσεις τους σε σχέση με άλλα εθνικά νομίσματα. Αυτό συμβαίνει επειδή έχουν χαθεί τα εθνικά νομίσματα αλλά και γιατί οι πολίτες πλέον δε μπορούν να επηρεάσουν και να πιέσουν τις κεντρικές τράπεζες των χωρών τους (Γιαννακόπουλος κ.α., 2016, σ.88).
12. Ένα ακόμη αρνητικό της ONE είναι ότι σε περίπτωση κρίσεων δεν υπάρχει ένας μηχανισμός για να αντιμετωπίσει τις κρίσεις (Λιαργκόβας Π., 2014).
13. Σύμφωνα με τη Κεραμιώτη « Ένα ακόμη μειονέκτημα της νομισματικής ένωσης με σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες είναι η λεγόμενη απώλεια *seignorage*. Ο όρος “*seignorage*” αναφέρεται στα εισοδήματα που έχει μια κυβέρνηση όταν είναι σε θέση να δημιουργήσει χαρτονομίσματα και κέρματα. Μέσω αυτών των πραγματικών εισοδημάτων χρηματοδοτεί τις δαπάνες της μια οικονομία που πλήττεται από το πρόβλημα αξιοπιστίας πληθωρισμού και δεν αποτελεί δαπάνη για όλα τα κράτη- μέλη της ένωσης, παρά μόνο για την εν λόγω χώρα » (Κεραμιώτη Ε.,2014, σ.22).
14. «Η πιθανότητα του οικονομικού κλονισμού είναι ένας άλλος κίνδυνος που ελλοχεύει μαζί με την εισαγωγή ενός ενιαίου νομίσματος » (Μπιτζένης Α., 2009, σ.524).
15. « Εκτός από την πιθανότητα ενός οικονομικού σοκ υπήρχε και υπάρχει η πιθανότητα ενός πολιτικού σοκ που θα μπορούσε να προκύψει σε ένα κράτος-μέλος της ONE(κίνδυνος υπήρξε προς στιγμή με την Ιρλανδία) και θα δημιουργούσε προβλήματα σε όλη την Ευρώπη » (Μπιτζένης Α., 2009,σ.497).

Συμπέρασμα

Συνεπώς γίνεται αντιληπτό ότι ένα κράτος από την ένταξη του στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση αποκομίζει τόσο θετικά όσο και αρνητικά. Αναλυτικότερα η Οικονομική και Νομισματική Ένωση είναι η απόρροια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΟΝΕ ως νόμισμά της έχει το ευρώ, αυτό σημαίνει ότι τα κράτη-μέλη έχουν ένα κοινό νόμισμα που χάρις αυτό πετυχαίνεται σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Το κοινό νόμισμα προάγει την ταύτιση των οικονομιών μεταξύ των 19 μελών, αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι χώρες να συνεργάζονται για την επίτευξη και τη σύγκλιση των πολιτικών τους αποφάσεων κυρίως σε ότι αφορά τον οικονομικό τομέα.

Φυσικά υπάρχει και η άλλη πλευρά της ΟΝΕ, αυτής με τις αρνητικές επιπτώσεις που κρατάει έρμια τα μέλη της, καθώς οι κυριαρχίες που έχουν επί των οικονομιών τους είναι περιορισμένες, μιας και τις αποφάσεις τις παίρνει πλέον το ΕΣΚΤ που αποτελείται από την ΕΚΤ και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες και όχι από τις εθνικές κυβερνήσεις.

Ορμώμενοι από τα αρνητικά, θα επισημάνουμε ότι η ΟΝΕ έχει επικριθεί αρκετές φορές κι αυτό είναι ιδιαζούσης σημασίας, αν αναλογιστούμε το γεγονός ότι πλέον αρκετοί λαοί στην Ευρώπη έχουν ταχθεί κατά της υιοθέτησης του ευρώ. Τα μελανά σημεία της Ευρωζώνης, σύμφωνα με πολλούς θεωρούνται ως οι κυριότεροι λόγοι, για τους οποίους δε διευρύνεται η οικογένεια της ΟΝΕ. Έτσι γίνεται φανερό ότι σε περίπτωση που δεν προσπαθήσει να ρυθμίσει ή ακόμα και να μειώσει τα αρνητικά της, θα παραμείνει στον αριθμό των 19 κρατών-μελών. Απορροίας άξιο είναι ότι αν και το ευρώ είναι ένα σταθερό και δυνατό νόμισμα, εντούτοις δεν μπορεί να υποστηρίξει τις χώρες που το έχουν ως εθνικό τους νόμισμα. Ωστόσο στο σημείο αυτό, οφείλουμε να αναφερθούμε ότι η Γερμανία εξ' αρχής, είχε τους ενδοιασμούς της ως προς το ευρώ κι αυτό γιατί θεωρούσε ότι το δικό της « σκληρό » νόμισμα (μάρκο) θα αναμειγνυόταν με τα «αδύναμα» νομίσματα των χωρών του Νότου (Παπαδημητρίου Μ., 2013).

Όμως δε θα πρέπει να επισκιάζετε από τα αρνητικά καθώς τα θετικά έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές και διευκολύνσεις σε όλους τους τομείς τόσο των εγχώριων όσο και των εξωτερικών αγορών. Το ευρώ έχει επηρεάσει από τις ατομικές καταναλωτικές συνήθειες μέχρι τη συνολική παρουσία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης σε

παγκόσμια κλίμακα. Εκτός αυτού θα πρέπει να τονίσουμε το εξής, ότι « μια ενιαία αγορά χωρίς ενιαίο νόμισμα είναι εκτεθειμένη σε νομισματικούς και οικονομικούς κινδύνους » (Μούσης Ν., 2010,σ. 116), αυτή η φράση δηλώνει το πόσο σημαντικό είναι το εγχείρημα της ΟΝΕ. Στο σημείο αυτό οφείλουμε να τονίσουμε ότι οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν σε μια ενιαία αγορά που δεν έχει ένα ενιαίο νόμισμα επηρεάζουν την ανάπτυξη της.

Συμπερασματικά οφείλουμε να επισημάνουμε ότι η ΟΝΕ, αν και πέρασε από διακυμάνσεις μέχρι να πάρει τη σημερινή μορφή της - η οποία ενδέχεται να μην είναι και η τελική μορφή της - εντούτοις το πιο δύσκολο εγχείρημα που είχε να αντιμετωπίσει ήταν η κυκλοφορία του ευρώ και αυτό γιατί εμφανίστηκε σε μια χρονικά δύσκολη διεθνή εποχή. Το ευρώ ειδικότερα αλλά και η ΟΝΕ γενικότερα είχαν να αναμετρηθούν με πολλούς παράγοντες όπως ήταν η τρομοκρατία, ο ανταγωνισμός, η άνοδος της τιμής του πετρελαίου, ο πόλεμος στο Αφγανιστάν και στο Ιράκ και άλλα (Μούσης Ν., 2010,σ. 131). Παρ' όλα αυτά το ευρώ μπόρεσε να ανταπεξέλθει σε όλες αυτές τις συγκυρίες και να βγει αλώβητο ή με τις όσο το δυνατόν μικρότερες απώλειες. Ωστόσο η νέα πρόκληση που καλείται να αντιμετωπίσει το ευρώ είναι η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία ξέσπασε το 2008. Το μέλλον θα δείξει αν, τότε και με ποιο τρόπο θα μπορέσει το ευρώ να απαλλαγεί από την οικονομική κρίση χωρίς να υποστεί τεράστια οικονομική και νομισματική ζημία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Εξέταση των χωρών υπό το πρίσμα της ένταξη ή μη στην Ε.Ε και στην ΟΝΕ

Εισαγωγή

Σ' αυτό το κεφάλαιο θα αναφερθούμε στο πρακτικό κομμάτι της έρευνας, δηλαδή θα εξετάσουμε συγκεκριμένες χώρες με σκοπό να διαπιστώσουμε σε όσα αναφερθήκαμε παραπάνω για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Αναλυτικότερα θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε πως επιδρούν σε κάθε χώρα τα θετικά και τα αρνητικά αποτελέσματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Οι χώρες που έχουν επιλεγεί είναι η Ελλάδα, η Φινλανδία, η Σουηδία και η Νορβηγία. Οι λόγοι επιλογής αυτών των χωρών είναι γιατί θεωρούνται ιδιαίτερες περιπτώσεις καθώς η Ελλάδα και η Φινλανδία είναι χώρες- μέλη της Ε.Ε. και της ΟΝΕ με τη μόνη διαφορά ότι κατ' αντιστοιχία είναι η μια χώρα του Νότου και η άλλη χώρα του Βορρά. Εν συνεχεία η Σουηδία, η οποία είναι μέλος της Ε.Ε. όχι όμως και μέλος της ΟΝΕ. Τέλος η Νορβηγία, η οποία δεν είναι μέλος ούτε στην Ε.Ε. ούτε και στην ΟΝΕ.

Σκοπός αυτής της σύγκρισης είναι να επιχειρήσουμε να αντιληφθούμε τις όποιες ομοιότητες αλλά και διαφορές προκύπτουν στις χώρες από την ένταξη τους ή μη σε αυτούς τους δυο οργανισμούς. Μέσα από αυτή την ετερογένεια, θα αντιληφθούμε

καλύτερα τις όποιες διαφοροποιήσεις υπάρχουν, χαρακτηριστική περίπτωση είναι αυτή της Ελλάδας με τη Φινλανδία. Και οι δυο αποτελούν κράτη-μέλη και των δυο οργανισμών, παρόλα αυτά είναι εκ διαμέτρου αντίθετες. Ωστόσο θα πρέπει να τονίσουμε κάτι, το οποίο υποστηρίζουν και συμμαρίζονται αρκετοί ότι « η Ευρώπη είναι σημαντική επειδή η πολυμορφία είναι καλύτερη από τη μονοτονία » (Η Ευρωπαϊκή ιστορία, σελ.24.).

Συνεπώς οι χώρες που επιλέχθηκαν είναι για να δείξουν με έντονο τρόπο τις διαφορές μεταξύ τους. Αναλυτικότερα θα αναφερθούμε πότε έγιναν μέλη τους, σε τι κατάσταση βρίσκονται μετά την ένταξή τους, και το αν τους έχει ωφεληθεί ή όχι, δηλαδή αν είναι περισσότερα τα θετικά ή τα αρνητικά από αυτή την ένταξη. Αυτό αφορά κατά κύριο λόγο τις τρεις από τις τέσσερις χώρες, δηλαδή την Ελλάδα, τη Φινλανδία και τη Σουηδία. Αντίθετα η περίπτωση της Νορβηγίας είναι ιδιαίτερη καθώς δεν είναι ενταγμένη πουθενά αν και ανήκει στην ευρωπαϊκή ήπειρο.

Συμπερασματικά οι υποενότητες αυτού του κεφαλαίου θα αφορούν συγκεκριμένες χώρες που έχουν επιλεγεί με σκοπό την παρουσίαση των μεταξύ τους διαφορών. Κάθε υποενότητα θα εξετάζει μια χώρα και θα αναλύει που έχει ωφεληθεί και που έχει ζημιωθεί με βάση πάντα την ένταξή της ή μη στην Ε.Ε. και στην ΟΝΕ.

5.1 Ελλάδα

Η Ελλάδα έγινε το δέκα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης την 1^η Ιανουαρίου του 1981 ενώ μέλος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης την 1^η Ιανουαρίου του 2001 (europa.eu). Οι λόγοι για τους οποίους έγινε μέλος η Ελλάδα είναι οι εξής :

1. « Θεώρησε την Κοινότητα ως το θεσμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο θα μπορούσε να εδραιώσει το δημοκρατικό πολιτικό της σύστημα και τους δημοκρατικούς θεσμούς » (Ελληνική Δημοκρατία, ΥΠΕΞ).

2. « Επεδίωκε την ενίσχυση της ανεξαρτησίας και της θέσης της στο περιφερειακό και διεθνές σύστημα, καθώς και της «διαπραγματευτικής της ισχύος», ιδιαίτερα σε σχέση με την Τουρκία, η οποία εμφανίζεται ως η μείζων απειλή για την Ελλάδα μετά την εισβολή και την κατάληψη μέρους της Κύπρου (Ιούλιο 1974) . Στο πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα επεδίωκε επίσης τη χαλάρωση της έντονης εξάρτησης που είχε αναπτύξει μεταπολεμικά από τις ΗΠΑ » (Ελληνική Δημοκρατία, ΥΠΕΞ).
3. « Θεωρούσε την ένταξη στην Κοινότητα ως ισχυρό παράγοντα που θα συνέβαλε στην ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας » (Ελληνική Δημοκρατία, ΥΠΕΞ) .
4. « Επιθυμούσε, ως ευρωπαϊκή χώρα, να είναι « παρούσα» και να επηρεάζει τις διεργασίες για την ευρωπαϊκή ενοποίηση και το πρότυπο της Ευρώπης » (Ελληνική Δημοκρατία, ΥΠΕΞ).

Η συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση χαρακτηρίζεται από διάφορες περιόδους και υποπεριόδους. Συγκεκριμένα η ένταξη της αρχικά χαρακτηρίστηκε από την προσπάθεια της να αναθεωρήσει τη θέση της με τη δημιουργία ενός ειδικού καθεστώτος, αυτό φυσικά δεν βρήκε σύμφωνη την Κοινότητα και έτσι απορρίφθηκε. Αντίθετα η οικονομική ενίσχυση που ζήτησε για να προβεί σε αναδιάρθρωση της οικονομίας της βρήκε σύμφωνη την Ένωση. Σ' αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η χώρα μας δεν ήταν σύμφωνη ως προ την περαιτέρω ευρωπαϊκή εμβάθυνση κυρίως σε θέματα που αφορούσαν το θεσμικό, αμυντικό και πολιτικό τομέα – τουλάχιστον για εκείνη τη χρονική περίοδο - . Το κλίμα άλλαξε καθώς την περίοδο του 1988 η Ελλάδα ξεκίνησε να στηρίζει περισσότερο το όραμα της Ε.Ε., για περισσότερη ενοποίηση κυρίως στα θέματα της παιδείας, της υγείας και του περιβάλλοντος όπως και για την ενίσχυση των θεσμών. Όμως και πάλι ήταν επιφυλακτική για την οικονομική και αμυντική πολιτική. Η Ελλάδα με το πέρασμα των ετών, κι ως επίσημο και πλήρες μέλος της Κοινότητας συμμερίστηκε πολύ γρήγορα την άποψη που υποστήριζε την ενίσχυση και την ενοποίηση των χωρών, γι' αυτό και τάχθηκε υπέρ της δημιουργίας ενός ευρωπαϊκού Συντάγματος. Η υποστήριξή της άλλωστε φαίνεται και από την υιοθέτηση του ευρώ ως εθνικού της νομίσματος, στο οποίο θα αναφερθούμε στη συνέχεια αυτού του υποκεφαλαίου (Ελληνική Δημοκρατία, ΥΠΕΞ).

Η Ελλάδα με την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αποκομίσει και θετικά και αρνητικά αποτελέσματα. Συγκεκριμένα οι έλληνες πολίτες θεωρούν ότι η ευρωπαϊκή κοινότητα τους έχει προσφέρει μια πληθώρα ευνοϊκών μέτρων και ευκαιριών, γι' αυτό και δε προτίθενται να την εγκαταλείψουν, - αυτό φάνηκε και από τις τελευταίες εξελίξεις των τελευταίων ετών, παρόλη τη δεινή οικονομική κατάσταση της χώρας οι πολίτες στη πλειονότητά τους συνεχίζουν να στηρίζουν το οικοδόμημα - . Αυτή η αντίληψη έχει προκύψει επειδή η Ε.Ε. τους δίνει τη δυνατότητα να μπορούν να εργάζονται, να ταξιδεύουν, να φοιτούν σε εκπαιδευτικά ιδρύματα. Όλα αυτά ανήκουν στην κατηγορία των πλεονεκτημάτων, τα οποία είναι απόρροια από το γεγονός ότι αποτελεί μέλος της Ε.Ε.. Αυτά τα θετικά αποτελέσματα έχουν αλλάξει την κοινωνία, την ψυχολογία των πολιτών αλλά και την ισχύ της χώρας. Συγκριμένα οι πολίτες έχουν περισσότερες ευκαιρίες, ενώ η χώρα είναι μια υπολογίσιμη δύναμη εξαιτίας της ένταξής της. Επίσης η Ελλάδα πετυχαίνει την ειρήνη και εντός αλλά και εκτός των συνόρων της, όμως το πιο σημαντικό είναι η άνοδος του βιοτικού επιπέδου - αυτός άλλωστε είναι και ένας από τους κύριους λόγους που θέλουν να ενταχθούν πολλές χώρες εντός της Κοινότητας - η άνοδος προκύπτει από τις χρηματοδοτήσεις και τις επιχορηγήσεις (Πιέτρης Δ., 2008).

Όπως συμβαίνει με όλες τις περιπτώσεις έτσι και σε αυτή υπάρχουν και οι αρνητικές επιπτώσεις. Αναλυτικότερα οι περισσότεροι πολίτες δε γνωρίζουν τους ευρωπαϊκούς θεσμούς με αποτέλεσμα να μη γνωρίζουν τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους, γι' αυτό και δε συμμετέχουν όσο θα έπρεπε. Επίσης υπάρχει και η κακοδιαχείριση των κονδυλίων δηλαδή ή μη εκμίσθωσή τους ή η σπατάλη τους σε μη προβλεπόμενους τομείς. Ένα ακόμα αρνητικό είναι ότι θεωρούν ότι η ένταξη έχει δημιουργήσει μεγάλη ακρίβεια και ανεργία (Πιέτρης Δ., 2008).

Συνεπώς γίνεται φανερό ότι η Ε.Ε. έχει δημιουργήσει προβλήματα στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα η ένταξή της στην Ένωση, έχει συνθλίψει τον πρωτογενή τομέα καθώς πλέον δεν πωλούνται τα ελληνικά προϊόντα, αφού διατίθενται στην αγορά τα ίδια σε πιο χαμηλή τιμή - ως προς την ποιότητα κρατάμε κάποιες επιφυλάξεις - . Ακόμα η εργατική τάξη έχει μαραζώσει αφού οι μισθοί και οι συντάξεις έχουν περικοπεί, στο ίδιο μήκος πλεύσης και η αγοραστική δύναμη, η οποία έχει μειωθεί. Επίσης η βιομηχανική παραγωγή θεωρείται ανύπαρκτη, εξαιτίας του μεγάλου ανταγωνισμού και του χαμηλού

εργατικού δυναμικού που μπορούν να βρουν σε άλλες χώρες σε αντίθεση με την εγχώρια κατάσταση (Σταυρίδης Σ. ,2013).

Ως προς το ευρώ, η ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ έχει επιφέρει τόσο θετικά όσο και αρνητικά. Αναλυτικότερα το ευρώ εξασφαλίζει αξιοπιστία και σταθερότητα ως προς τις τιμές και τις επενδύσεις. Ακόμα εξαλείφεται ο συναλλαγματικός κίνδυνος, η μείωση του κόστους των συναλλαγών αλλά και η εξάλειψη του κόστους της μετατροπής του νομίσματος. Συνεπώς γίνεται αντιληπτό, ότι αξιοποιούνται οι νέες τεχνολογίες, βελτιώνεται η παραγωγικότητα, η ανταγωνιστικότητα και η ποιότητα των προϊόντων. Φυσικά το ευρώ βοηθάει στη μείωση του κόστους του δανεισμού και στη μείωση του κόστους των ταξιδιών, το ίδιο συμβαίνει και στη μεταφορά του κεφαλαίου. Σε αντίθεση με τα θετικά υπάρχουν και τα αρνητικά όπως η μετανάστευση, η απώλεια της εθνικής κυριαρχίας, η αύξηση των τιμών, ο χρόνος κι η προσαρμοστικότητα δυο μεταβλητές που έχουν να αντιμετωπίσουν οι χώρες στην αρχή της ένταξής τους, οι οποίες προβληματίζουν την κοινωνία στο να συνηθίσει τη νέα πραγματικότητα (Μπαμπανάσης Σ.,2004). Η Ελλάδα τα τελευταία δέκα χρόνια βρίσκεται σε οικονομική κρίση, μια κρίση που κλιμακώθηκε. Αρχικά ξεκίνησε ως δημοσιονομικό έλλειμμα, στη συνέχεια εξελίχθηκε σε κρίση δανεισμού και μετ' έπειτα σε κρίση χρέους. Όπως είναι φυσικό μια χώρα όπως η Ελλάδα πέρα από τα οικονομικά προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει, θα πρέπει να μεριμνήσει και για την εξωτερική πολιτική της – κατά την προσωπική μου γνώμη, θεωρώ ότι η οικονομική πολιτική συνδέεται άρρηκτα με την εξωτερική πολιτική, στη συνέχεια θα αναλύσουμε αυτή την αλληλεξάρτηση, κι αυτό αποδεικνύεται στην περίπτωση της Ελλάδας - . Η οικονομική κρίση επηρεάζει το κύρος και την αξιοπιστία της ως χώρας, μη μπορώντας να « απολαύσει » τα θετικά αποτελέσματα που αποκομίζει ως μέλος της Ε.Ε. και της ΟΝΕ. (Κουσκουβέλης Η.,2012).

Όσο αναφορά την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ αρχικά πληρούσε όλα τα κριτήρια του Μάαστριχ εκτός από το κριτήριο του πληθωρισμού. Επίσης θα πρέπει να αναφέρουμε ότι το δημόσιο χρέος της Ελλάδας ήταν το τρίτο στην Ε.Ε. μαζί με αυτό του Βελγίου και της Ιταλίας, ωστόσο δε θεωρήθηκε πρόβλημα για την ένταξή τους. Μάλιστα το χρέος ήταν μεγαλύτερο από το κριτήριο που προβλέπει 60%, ωστόσο λόγω του ότι χώρα προσπαθούσε να το περιορίσει θεωρήθηκε ότι ικανοποιεί το κριτήριο εξαιτίας της συνεχούς προσπάθειας της για τη βελτίωση του χρέους (Μπιτζένης Α.,2014). Οι

ενέργειες που ακολούθησε η Ελλάδα για να αποτελέσει μέλος της ΟΝΕ, φανερώνουν ότι ως χώρα επιθυμούσε να αντικαταστήσει το παλιό νόμισμά της, τη δραχμή και να αποκτήσει ένα νέο, πιο ισχυρό και πιο σταθερό νόμισμα δηλαδή το ευρώ (Παπαδημητρίου Μ., 2013).

Συνεπώς γίνεται αντιληπτό ότι στην περίπτωση της χώρας μας τα θετικά και τα αρνητικά βρίσκονται σε παράλληλες τροχιές, με τη μόνη διαφορά – τη πιο σημαντική - που δίνει ένα προβάδισμα στα θετικά τόσο από την ένταξή της στην Ε.Ε όσο και από την ένταξή της στην ΟΝΕ είναι η απήχηση που έχουν και οι δυο οργανισμοί στους πολίτες καθώς έχει διαπιστωθεί ότι έχουν επηρεάσει θετικά τις ζωές τους χωρίς να αγνοούν τον παράγοντα ότι για κάθε θετικό υπάρχει και ένα κόστος. Άρα στην περίπτωση της Ελλάδας θα διαπιστώσουμε ότι συνέβαλε θετικά η ένταξή της και στους δυο οργανισμούς. Ωστόσο τα τελευταία χρόνια εξαιτίας της οικονομικής κρίσης του 2008, υπάρχουν φωνές που επιθυμούν την αποχώρηση της χώρας από τους οργανισμούς καθώς τους θεωρούν ως τις « πηγές του κακού » .

5.2 Φινλανδία

Η Φινλανδία εισήχθη στην Ε.Ε την 1^η Ιανουαρίου του 1995, ενώ κράτος- μέλος της ΟΝΕ έγινε την 1^η Ιανουαρίου του 1999. Από τη σκανδιναβική χερσόνησο είναι η μόνη χώρα που έχει ενταχθεί και στους δυο οργανισμούς. Αξίζει να τονίσουμε ότι η εισαγωγή της στην Ε.Ε. έγινε με δημοψήφισμα (europa.eu).

Η Φινλανδία είναι μια βόρεια χώρα της Σκανδιναβικής χερσονήσου, πριν την ένταξή της στην Ε.Ε. και στην ΟΝΕ η οικονομίας της σε σύγκριση με άλλες δυτικές οικονομίες ήταν ρυθμιζόμενη, καθώς η επιχειρηματική της δραστηριότητα ήταν στα χέρια των ιδιωτών, έτσι υπήρχε μεγάλος ανταγωνισμός ενώ οι κρατικές επιχειρήσεις είχαν να κάνουν με τη βιομηχανία. Σ' αυτό το σημείο θα πρέπει να τονίσουμε ότι η εξωτερική πολιτική της ήταν ιδιαίτερα συγκρατημένη και συντηρητική. Συνεπώς η οικονομία της χώρας ήταν ιδιαίτερα υψηλή σε σύγκριση με άλλες χώρες καθώς έφτανε το 25-30% του ΑΕΠ. Ωστόσο αυτή η καλή κατάσταση δεν κράτησε για πολύ, κι αυτό γιατί είχαν αρχίσει να

υπάρχουν προβλήματα με το πληθωρισμό της, με αποτέλεσμα να προβεί σε μια συνεχή υποτίμηση του εθνικού της νομίσματος. Σύμφωνα με τις τότε πηγές η χώρα δε μπορούσε να προσαρμοστεί και να αντιμετωπίσει το άνοιγμα των αγορών, καθώς μεγάλο πλήγμα για την οικονομία της ήταν όταν η δασική της βιομηχανία βρέθηκε σε ύφεση. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την τραπεζική ύφεση και τη χρεοκοπία πολλών τραπεζών. Αυτό συνέβη πριν την ένταξής της στην Ε.Ε. και στην ΟΝΕ. Η κατάσταση βελτιώθηκε πάρα πολύ κι αυτό φάνηκε από το γεγονός ότι μειώθηκε η ανεργία, ο πληθωρισμός ενώ η ύφεση περιορίστηκε και ήταν πλέον ελεγχόμενη. Πλέον είχε αποκτήσει ένα νέο νόμισμα που της έδινε αξιοπιστία και σταθερότητα αλλά και ανταγωνιστικότητα. Σ' αυτό το σημείο θα πρέπει να τονίσουμε ότι η οικονομία της προέβει σε ανάπτυξη της τάξεως του 4-6%, καθώς οδηγήθηκε σε εξαγωγές, ωστόσο οι επενδύσεις παρέμειναν σε χαμηλό επίπεδο (Sinikka S.,2006).

Ζωτικής σημασίας για τη χώρα αποτέλεσε η βιομηχανία ηλεκτρονικών ειδών όπως η Nokia, που αναζωογόνησε την οικονομία της, μιας και συνέβαλε στην αύξηση του ΑΕΠ την χώρας. Έτσι με την εισαγωγής της ως μέλος, η Φινλανδία κατάφερε να επιτύχει την ανάκαμψή με σταθερά βήματα και να οδηγηθεί σε οικονομικό πλεόνασμα. Η ένταξή της επέφερε τη μείωση των τιμών στα γεωργικά προϊόντα, αλλά και τη μείωση των φόρων στα αυτοκίνητα και στα ποτά (Sinikka S.,2006).

Συνεπώς γίνεται αντιληπτό ότι η Φινλανδία έχει αποκομίσει αρκετά οφέλη μιας και με την ένταξή της μπόρεσε να ανοικοδομήσει την οικονομία της και να οδηγηθεί σε μια ισχυρή βόρια δύναμη, αυτή άλλωστε είναι και η άποψη των πολιτών της, αφού θεωρούν ότι η Ε.Ε. και η ΟΝΕ συνέβαλαν θετικά στην βελτίωση της οικονομία και του βιοτικού επιπέδου τους (Sinikka S.,2006).

Βέβαια τα τελευταία χρόνια αρκετά συχνά διατυπώνονται απόψεις όπως ότι η Φινλανδία σκέφτεται να αποχωρήσει από την ΟΝΕ. Αναλυτικότερα μετά τη συλλογή 53.000 υπογραφών από τους πολίτες, η Βουλή τους όφειλε να συζητήσει το θέμα της αποχώρησης χωρίς όμως να σημαίνει και κάτι ανησυχητικό. Έτσι οι πολίτες ζήτησαν δημοψήφισμα, το οποίο θα έπρεπε να περάσει αρχικά από το Κοινοβούλιο. Η δράση των πολιτών ήταν ένα ηχηρό μήνυμα με το οποίο ήθελα να εκφράσουν τη δυσαρέσκειά τους προς τις αποφάσεις και τις πολιτικές που ακολουθεί η ΟΝΕ, με αφορμή τα υψηλά ποσοστά της ανεργίας. Οι υπογραφές των πολιτών παρ' όλο που δε θα μπορούσαν να

οδηγήσουν τη χώρα εκτός του ευρώ, κατάφεραν με δημοκρατικό τρόπο να εκφράσουν την άποψή τους, όπως ήταν φυσικό η κυβέρνηση δε συμμερίστηκε την ίδια άποψη. Αξίζει να τονίσουμε τα αποτελέσματα των δημοσκοπήσεων, μιας και αποτυπώνουν καλύτερα τον παλμό της φινλανδικής κοινωνίας. Έτσι το 54% ήθελε την παραμονή της χώρας στην ΟΝΕ ενώ το 31% την αποχώρηση της, όμως σε ερώτηση του αν η Φινλανδία θα είναι καλύτερη εκτός του ευρώ το 44% απάντησε ότι η κατάσταση θα είναι καλύτερη εκτός ευρώ (Η Φινλανδία συζητά την αποχώρηση από το ευρώ ,2016).

5.3 Σουηδία

Η Σουηδία έγινε μέλος της Ε.Ε. την 1^η Ιανουαρίου του 1995 (europa.eu), αν και πλήρες μέλος της Ένωσης, εν τούτοις δεν έχει υιοθετήσει ως εθνικό της νόμισμα το ευρώ μιας και νόμισμά της είναι η σουηδική κορόνα. Η απόφαση για τη μη υιοθετήσει του ευρώ προήλθε ύστερα από δημοψήφισμα, το οποίο είχε συμβουλευτικό χαρακτήρα και έλαβε χώρα το 2003. Τα αποτελέσματα του είχαν ως εξής: το 55,9% ήταν κατά και 42,0% ήταν υπέρ με συνολική προσέλευση 82,6% (Μπιτζένης Α.,2009,σ.394). Αμέσως γίνεται φανερή η διαφορά της με τις δυο προαναφερθείσες χώρες – Ελλάδα και Φινλανδία -, αν και οι τρεις τους είναι μέλη στην Ε.Ε., εντούτοις μόνο οι δυο ανήκουν στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, αφού η Σουηδία δεν έχει υιοθετήσει το ευρώ ως νόμισμα της. Όπως είπαμε νωρίτερα οι χώρες που είναι ενταγμένες στην Ε.Ε. θα πρέπει όταν τους το επιτρέψουν οι δείκτες των εθνικών οικονομιών τους να ξεκινήσουν τη σταδιακή αλλαγή του νομίσματος, αυτό δε συνέβη στην περίπτωση της Σουηδίας. Η Σουηδία συνέχισε τις ενταξιακές διαδικασίες στην Ε.Ε. μετά από δημοψήφισμα το 1994 του οποίου το αποτέλεσμα ήταν 52,3 % υπέρ της ένταξης στην Ένωση με συνολική συμμετοχή 83%. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η χώρα διαπραγματευόταν την ένταξη της τέσσερα χρόνια (Arnett G., 2014).

Οι σουηδοί πολίτες συνεχίζουν και θα συνεχίσουν – οι πλειονότητα - να υποστηρίζουν την Ε.Ε., αυτό φαίνεται και από το γεγονός ότι μέχρι και σήμερα δηλώνουν ότι είναι θετικοί που αποτελούν μέλος στην Ε.Ε. (Arnett G., 2014). Ωστόσο το τελευταίο διάστημα δεν είναι λίγες οι φωνές που συζητούν το ενδεχόμενο της αποχώρησής τους

όπως έκανε η Μεγάλη Βρετανία, όμως αυτή η άποψη δεν είναι ούτε η επίσημη ούτε και αντιπροσωπεύει την πλειονότητα του πληθυσμού.

Στη σημερινή εποχή, στη σουηδική κοινωνία υπάρχει έντονη η διχογνωμία στο να παραμείνουν ή να αποχωρήσουν από την Ε.Ε. Συγκεκριμένα οι υποστηρικτές για την παραμονή της Σουηδίας στην Ε.Ε., τονίζουν το ρόλο της Κοινότητας. Αναλυτικότερα τονίζουν ότι χάρις αυτήν έχουν εξασφαλιστεί η ειρήνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα, για τα οποία οι σουηδοί δίνουν ιδιαίτερη σημασία, μιας και τα υπερασπίζονται και προσπαθούν να τα εξασφαλίζουν με κάθε τρόπο. Έτσι υποστηρίζουν ότι χάρις την Ε.Ε., η ευρωπαϊκή ήπειρος έφερε τις χώρες πιο κοντά και ότι συνέβαλε με το ρόλο και τη δύναμη της ως διεθνής οργανισμός στην επίλυση σημαντικών προβλημάτων ανά τον κόσμο. Ακόμα τονίζουν ότι η Ένωση βελτίωσε τις ζωές όλων των πολιτών, γι' αυτό και θεωρείται πόλος έλξης, αυτό φάνηκε και από τη μεγάλη διεύρυνσή της το 2004. Πέρα από αυτά ισχυρίζονται ότι διευκόλυνε όλους τους τομείς από το πώς να ταξιδέψει κανείς μέχρι τις σπουδές, την εργασία αλλά και τη συνταξιοδότηση. Επίσης η Σουηδία αν και δε διαθέτει ως εθνικό της νόμισμα το ευρώ, εντούτοις αναγνωρίζει στην Ε.Ε. ότι έχει συμβάλει στην ανάπτυξη της παραγωγής και των επενδύσεων, καθώς η μεταφορά των αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων γίνεται με μεγαλύτερη ευκολία, συνεπώς αυτό προσφέρει κέρδη στις εσωτερικές οικονομίες αυξάνοντας το ΑΕΠ της χώρας τους. Μάλιστα υποστηρίζουν ότι η Σουηδία από μόνη της δε θα είχε καταφέρει όσα έχει καταφέρει τώρα με την ένταξή της στην Κοινότητα (Wallstom M., 2016).

Ωστόσο από την άλλη πλευρά υπάρχουν και οι υποστηρικτές της αποχώρησης της χώρας από την Κοινότητα και οι λόγοι έχουν κυρίως να κάνουν με την εργασία και τη μετανάστευση. Συγκεκριμένα φοβούνται ότι θα μειωθεί η εργασία και τα εργασιακά τους δικαιώματα, αλλά και ότι θα χάσουν την ασφάλειά τους εξαιτίας της έντονης μεταναστευτικής ροής προς τη χώρα τους (Edwards C., 2017).

Επιπλέον θα πρέπει να αναφερθούμε στο σουηδικό μοντέλο ανάπτυξης, το οποίο συνδυάζει την υψηλή φορολόγηση με τις επενδύσεις. Συγκεκριμένα το μοντέλο αυτό δείχνει και τις διαφορές μεταξύ των χωρών του Νότου με το Βορρά. Το σουηδικό μοντέλο αναπτύχθηκε υπό την προεδρία του Μπίλτ, και ευδοκίμησε κυρίως στα πλαίσια της σοσιαλδημοκρατικής ιδεολογίας. Το μυστικό του μοντέλου είναι η υψηλή φορολογία στα εισοδήματα σε συνδυασμό με τη μείωση στη φορολογία των κερδών των

επιχειρήσεων και την παροχή κινήτρων για επενδύσεις. Αυτή η πρακτική δε λειτουργεί ενάντια στο κράτος πρόνοιας που έχει οικοδομήσει το σουηδικό κράτος εδώ και χρόνια, μιας και έχει μηχανισμούς που υποστηρίζουν τις οποιασδήποτε δομικές ανωμαλίες όπως είναι η ανεργία. Συνεπώς γίνεται αντιληπτό ότι το σουηδικό μοντέλο ανάπτυξης έχει καταφέρει το ακατόρθωτο, δηλαδή εκείνο του συνδυασμού της επιχειρηματικής έκρηξης με το κράτος πρόνοιας, αυτό θα πρέπει να λειτουργήσει ως παράδειγμα για τα υπόλοιπα κράτη της Ευρώπης (Καψήλης Α.,2001).

Εν κατακλείδι γίνεται φανερό ότι η Σουηδία αν και ανήκει στην Ε.Ε. και όχι στην ΟΝΕ, παρά ταύτα διαπιστώνουμε ότι η οικονομία της αν και στην αρχή είχε προβλήματα εντούτοις βελτιώθηκε με αποτέλεσμα σήμερα να είναι μια από τις πιο ισχυρές χώρες στην Ευρώπη κυρίως στους τομείς που αφορούν τις επενδύσεις και την πρόνοια.

5.4 Νορβηγία

Η Νορβηγία αν και είναι χώρα της Ευρώπης εντούτοις δεν είναι ενταγμένη ούτε στην Ε.Ε ούτε στην ΟΝΕ, παρόλο που δεν αποτελεί μέλος σε κανέναν από τους δυο οργανισμούς παρά ταύτα διατηρεί σχέσεις με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες κυρίως μέσω των επενδύσεων, των εισαγωγών και των εξαγωγών. Η Νορβηγία μαζί με την Ελβετία, την Ισλανδία και το Λίχτενσταϊν αποτελούν μέλη της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ), καμία από αυτές τις χώρες δεν αποτελούν μέλη της Ε.Ε και της ΟΝΕ (Μπιτζένης Α.,2009,σ.408). Η Νορβηγία με την Ε.Ε. έχουν υπογράψει το Σύμφωνο Σέγκεν, αυτό σημαίνει ότι οι νορβηγοί πολίτες μπορούν να μετακινούνται ελεύθερα μόνο με την ταυτότητά τους, ουσιαστικά είναι αποδέκτες της ελεύθερης μετακίνησης αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίων και ανθρώπων. Ακόμα έχουν υπογράψει μεταξύ τους το Σύμφωνο για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό χώρο, ωστόσο σε αυτό δε συμπεριλαμβάνονται τομείς όπως είναι η αλιεία και η γεωργία, μιας και αυτοί οι τομείς δεν καλύπτονται πλήρως από τη συμφωνία της ΕΟΧ, γι' αυτό και μεταξύ Νορβηγίας και Ε.Ε. έχουν υπογραφεί διμερείς συμφωνίες. Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι μαζί με τη Νορβηγία, έχουν υπογράψει την ΕΟΧ το Λίχτενστάιν και η Ισλανδία. Η Νορβηγία έχει απορρίψει δυο φορές μέσω δημοψηφίσματος την ένταξή της στην Ε.Ε. μια το 1972 και

μια το 1994 με ποσοστό της τάξεως του 52,2 % να τάσσεται κατά επί της γενικής προσέλευσης που ήταν 88,6% (Μπιτζένης Α., 2009,σ.394).

Η Νορβηγία είναι μια σημαντική χώρα στον τομέα των εισαγωγών και των εξαγωγών. Συγκεκριμένα καταλαμβάνει την πέμπτη θέση ως προς τις εισαγωγές ενώ ως προς τις εξαγωγές την έβδομη θέση. Έτσι γίνεται αντιληπτό ότι η νορβηγική και ευρωπαϊκή οικονομία έχουν μια σύνδεση καθώς αλληλοσυμπληρώνουν η μια την άλλη, μιας και η Νορβηγία προμηθεύει την Ευρώπη με ενεργειακά προϊόντα κυρίως σε πετρέλαιο και φυσικό αέριο. Εκτός αυτού η Νορβηγία είναι μεγάλη δύναμη στις εξαγωγές που αφορούν τον τομέα της αλιείας (European Union external action, 2016).

Η Νορβηγία αν και στην αρχή ήταν θετική προς την ένταξη στην Ε.Ε. εντούτοις δε συνέχισε τις ενταξιακές διαδικασίες. Ο κύριος λόγος της μη εισαγωγής της στην Ένωση είναι η ελεύθερη μετακίνηση κυρίως στον τομέα της εργασίας ενώ όσον αναφορά την μη εισαγωγής της στην ΟΝΕ είναι γιατί θέλει να διαχειρίζεται μόνη της την οικονομίας της. Ωστόσο το σύμφωνο της ΕΟΧ αν και βοηθάει θετικά την οικονομία της Νορβηγίας εντούτοις υπάρχει μερίδα της κοινωνίας που πιστεύει ότι ακόμα και αυτή η συμφωνία θα μπορούσε να αποφευχθεί, αξίζει να τονίσουμε ότι η ΕΟΧ είναι ιδιαίτερα ελαστική καθώς καλύπτει μόλις το 10% της νομοθεσίας που υπάρχει στο σύνολο της Κοινότητας (Kvisvik M., 2016).

Η Νορβηγία είναι αρνητική ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια ως προς την ένταξή της, καθώς θεωρεί ότι τα καταφέρνει πολύ καλύτερα σε σχέση με πολλές ευρωπαϊκές χώρες που είναι μέλη της Ε.Ε. και της ΟΝΕ. Οι γυναίκες και οι νέοι της νορβηγικής κοινωνίας είναι η μερίδα του πληθυσμού που δε θέλουν κατά κύριο λόγο την ένταξή τους (Kvisvik M., 2016).

Συνεπώς γίνεται αντιληπτό ότι οι βασικοί λόγοι που τους οδηγούν στην μη εισαγωγή τους είναι οι τομείς της αλιείας και της γεωργίας αλλά και ότι θα χαθεί η εθνική κυριαρχία τους επί της οικονομίας τους, γι' αυτό και τάχθηκαν δυο φορές κατά της ένταξής τους τόσο στην Ε.Ε. όσο και στην ΟΝΕ. Άλλωστε ως χώρα δεν είναι αποκομμένη, αυτό φαίνεται τόσο από τις διμερείς συμφωνίες όσο και από το Σύμφωνο Σέγκεν και την ΕΟΧ που τους εξασφαλίζουν διάφορα προνόμια.

Συμπέρασμα

Στόχος του κεφαλαίου είναι να μας παρουσιάσει τις όποιες αλλαγές υπάρχουν μεταξύ των χωρών και ιδιαίτερα μεταξύ της Ελλάδας, της Φινλανδίας, της Σουηδίας και της Νορβηγίας, αφού οι διαφορές τους είναι τόσο ποιοτικές όσο και ποσοτικές. Συγκεκριμένα η Ελλάδα αν και ενταγμένη και στην Ε.Ε. και στην ΟΝΕ, είναι μια νότια χώρα, αυτό σημαίνει ότι παρόλα τα οφέλη που έχει αποκομίσει σε όλους τους τομείς εξαιτίας της κακής της διοίκησης και διαχείρισης της στην οικονομία δεν είναι τόσο ανεπτυγμένη όπως είναι η Φινλανδία. Η Φινλανδία αν και είναι μέλος της Ε.Ε. και της ΟΝΕ είναι πιο ισχυρή σχεδόν σε όλους τους τομείς της, σε σύγκριση με την Ελλάδα. Ως χώρα θεωρείται και είναι πλούσια, αυτό της δίνει προβάδισμα απέναντι σε άλλες χώρες όπως είναι η Ελλάδα. Ήδη από αυτή τη σύγκριση προκύπτουν εμφανώς οι διαφορές μεταξύ του Νότου και του Βορρά, για τις οποίες θα μιλήσουμε στο επόμενο κεφάλαιο. Όσο αναφορά τις άλλες δυο χώρες τη Σουηδία και τη Νορβηγία που υπάγονται στο Βορρά και συγκεκριμένα στη Σκανδιναβική χερσόνησο, θα λέγαμε ότι διαφέρουν αρκετά, και συνεπώς πρόκειται για ιδιαίζουσες περιπτώσεις σε σχέση με τις άλλες δυο χώρες που αποτελούν πλήρη μέλη της Ε.Ε. και της ΟΝΕ. Καθώς η Σουηδία είναι ενταγμένη στην Ε.Ε. όχι όμως και στην ΟΝΕ, μιας και θέλησε να διατηρήσει την οικονομική της ανεξαρτησία. Όσο αναφορά τη Νορβηγία δεν είναι ενταγμένη πουθενά, με κύριο πρόσημα της μη εισαγωγής της την οικονομική της ανεξαρτησία, την αλιεία και τη γεωργία. Ωστόσο γίνεται φανερό ότι και οι δύο χώρες είναι ισχυρές σε αρκετούς τομείς όπως είναι η οικονομία και η πρόνοια. Πολλοί θα ισχυρίζονταν στηριζόμενοι στο παράδειγμα της Νορβηγίας ότι ποιος είναι ο ουσιαστικός λόγος ύπαρξης της Ε.Ε. και της ΟΝΕ, από τη στιγμή που μια χώρα τα καταφέρνει καλύτερα από αυτές που είναι μέλη τους; Κι όμως η απάντηση δεν είναι τόσο απλή όσο φαίνεται και ούτε μπορούμε να στηριχθούμε στις απόψεις περί αποχώρησης των κρατών και συνεπώς της διάλυσης των οργανισμών, μιας και η Νορβηγία δεν είναι αποκομμένη αφού έχει υπογράψει συμφωνίες. Άρα η Ε.Ε. και η ΟΝΕ έχουν μεγάλη επιρροή όχι μόνο στις χώρες που είναι μέλη τους αλλά και σε αυτές που δεν είναι, αυτό δείχνει το πόσο σημαντικός και σπουδαίος είναι ο ρόλος τους, αφού γίνεται αντιληπτό ότι ο απομονωτισμός δεν οδηγεί πουθενά, ειδικά στην εποχή της παγκοσμιοποίησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Σύγκριση των χωρών του Νότου με τις Δυτικο-ευρωπαϊκές χώρες

Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφάλαιο θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε, τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των χωρών του Βορρά και τις χώρες του Νότου στα πλαίσια την ευρωπαϊκής ηπείρου. Συγκεκριμένα τα τελευταία χρόνια η Ευρώπη χαρακτηρίζεται ως μια Ευρώπη των διπλών/πολλαπλών ταχυτήτων, αφού δεν υπάρχει μια ενιαία γραμμή μεταξύ των χωρών- μελών καθώς εφαρμόζονται διαφορετικές πολιτικές ιδιαίτερα μετά το 2008 όπου και ξέσπασε η οικονομική κρίση. Συγκεκριμένα η διαφορά μεταξύ του Βορρά με το Νότο εκδηλώθηκε ακόμη περισσότερο εξαιτίας της οικονομικής κρίσης του 2008, καθώς οι νότιες χώρες ήτανε αυτές που επλήγησαν. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα μια σειρά προβλημάτων σε διάφορους τομείς με κυριότερο αυτών της πρόνοιας. Έτσι οι χώρες του Βορρά απέκτησαν πλεονέκτημα σε σχέση με τις χώρες του Νότου, αυτό άλλωστε δεν ήταν κάτι νέο απλώς οι μέχρι πρότινος διαφορές τους δεν ήταν τόσο εμφανείς. Αυτό οφειλόταν στο γεγονός, ότι οι βόρειες χώρες ανέκαθεν είχαν περισσότερη οργάνωση προς τα θέματα της διοίκησης, εκτός αυτού είναι χώρες που άρδην υποστηρίζουν την ύπαρξη του κράτους πρόνοιας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Συνεπώς γίνεται αντιληπτό ότι οι διαφορές μεταξύ τους φάνηκαν έντονα κυρίως από το 2008, αν και

υπήρχαν ανέκαθεν. Αναλυτικότερα είναι δύσκολη η συνύπαρξη μεταξύ 28 κρατών όσο και θετικό κλίμα και να υπάρχει, κι αυτό γιατί διαφέρουν σε αρκετούς τομείς όπως είναι η ιστορία, η γλώσσα, ο πολιτισμός, ωστόσο η κυριότερη διαφορά τους είναι ότι κάθε κράτος προσπαθεί να προωθήσει και να ικανοποιήσει τα εθνικά του συμφέροντα. Αυτή η διαφορά από μόνη της προκαλεί την ύπαρξη διαφορετικών ταχυτήτων. Εκτός αυτού οι «ισχυρές» χώρες θα προτιμήσουν να συμμαχήσουν με αντίστοιχες χώρες από το να προσπαθήσουν είτε να συμμαχήσουν με « ανίσχυρες » χώρες είτε να τις διασώσουν. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι πιο ανεπτυγμένες να αρχίσουν να ασκούν πιο σκληρή πολιτική προς τις αναπτυσσόμενες.

Συνεπώς σ' αυτό το κεφάλαιο και ιδιαίτερα στα υποκεφάλαια που θα ακολουθήσουν θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε, την Ευρώπη του Βορρά και του Νότου, την Ευρώπη με τις πολλές ταχύτητες, την Ευρώπη με τα πολλά πρόσωπα και με τις πολλές και διαφορετικές πολιτικές. Φυσικά οφείλουμε να επισημάνουμε το εξής: ότι η ίδια δεν τάσσεται υπέρ ούτε της πλήρους ετερογένειας και διαφοροποίησης ούτε της μονοτονίας και της μαζικοποίησης, χαρακτηριστική είναι η φράση που αποτυπώνει τη στάση της Ευρώπης ότι « *η Ευρώπη είναι σημαντική επειδή η πολυμορφία είναι καλύτερη από τη μονοτονία* » (Η Ευρωπαϊκή ιστορία, σελ.24).

6.1 Σύγκριση Βορρά με Νότο

Οι χώρες του Βορρά με εκείνες του Νότου διαφέρουν αρκετά, αυτό αποδίδεται πολλές αιτίες ανάλογα με τα πιστεύω και την δύναμη της κάθε χώρας. Έτσι η Φινλανδία πέρα από το γεγονός ότι ανήκει στην Ε.Ε. και στην ΟΝΕ ταυτόχρονα είναι και μια βόρεια χώρα. Η διάκριση μεταξύ του Βορρά με το Νότο προκύπτει από τις την δομικές και θεσμικές διαφορές και όχι από τις ιδεολογικές. Εκτός αυτού ως χώρα- μέλος πιστεύει ότι οι μηχανισμοί των οργανισμών δεν είναι επαρκείς για να καταφέρουν να μειώσουν τις

όποιες αντιθέσεις. Αντίθετα η Ελλάδα είναι μια νότια και βαλκανική χώρα, η οποία ως πλήρες μέλος των οργανισμών, πιστεύει και αυτή ότι οι μηχανισμοί τους είναι ανεπαρκείς - εδώ υπάρχει μια σύγκλιση απόψεων μεταξύ του Βορρά με το Νότο - εντούτοις η Ελλάδα αναφέρει και μια άλλη αιτία, εκείνη της κακοδιαχείρισης των πόρων από την πλευρά των πολιτικών κυβερνήσεων, η οποία αποτελεί παθογένεια κυρίως των χωρών του Νότου. Επίσης γίνεται αντιληπτό ότι η διαφορά μεταξύ των χωρών της Ευρώπης ξέσπασε μετά την οικονομική κρίση και αυτό γιατί οι χώρες του Βορρά έγιναν δανειστές ενώ οι χώρες του Νότου πιστωτές. Αυτό θεωρήθηκε άδικο, καθώς οι βόρειες χώρες θεώρησαν ότι ήταν ανούσια αυτή η προσπάθεια διάσωσης. Συνεπώς αυτός ο διαχωρισμός μεταξύ τους θα πρέπει να εκλείψει καθώς η συνέχισή του μπορεί να ελλοχεύει κινδύνους όπως είναι αυτός της διάλυσης της Ε.Ε. και της ΟΝΕ (Ευρώπη: σε αναζήτηση κοινού μέλλοντος Βορράς – Νότος : μια ισότιμη συνύπαρξη, 2013).

Οι διαφορές μεταξύ του Βορρά με το Νότο οφείλονται σε πολλές αιτίες, απλά η οικονομική κρίση τις έφερε στο προσκήνιο. Συγκεκριμένα διαφέρουν μορφολογικά, κλιματικά, πολιτισμικά αλλά και κοινωνικά. Επίσης οι βόρειες χώρες στηρίχθηκαν κυρίως στις εξαγωγές και στις τράπεζες ενώ οι νότιες στο εμπόριο, τη ναυτιλία και τη γεωργία δηλαδή σε ποιο παραγωγικούς τομείς που αποτελούν μέρη του πρωτογενή τομέα. Έτσι γίνεται φανερό ότι μεταξύ τους επικρατούν διαφορετικά μοντέλα αξιών και διαφορετικοί τρόποι αντιμετώπισης καταστάσεων. Ωστόσο όσο υπήρχε πλεόνασμα και άνοδος της οικονομίας και του βιοτικού επιπέδου οι αντιθέσεις και ήταν μικρότερες και το κυριότερο δεν απασχολούσαν τους λαούς τους, μιας και δε προβάλλονταν (Κάζης Δ.,2013).

Οι αντιθέσεις προκύπτουν κατά κύριο λόγο από τη διοίκηση και την πολιτική πρακτική. Συγκεκριμένα οι βόρειες χώρες προστατεύουν την αυτονομία του πολιτικού συνασπισμού από τη γραφειοκρατία, καθώς η χάραξη της πολιτικής είναι ενιαία, έτσι δεν παρεκκλίνει όποια και να είναι η κυβέρνηση σε αντίθεση με τις νότιες χώρες, στις οποίες δεν υπάρχει ενιαία πολιτική αφού τα συμφέροντα αλλάζουν με την εκάστοτε κυβέρνηση. Εκτός αυτού το πολιτικό σύστημα των νότιων χωρών χαρακτηρίζεται ως σαθρό καθώς στηρίζεται κατά κύριο λόγο σε πελατειακές σχέσεις (Tassinari F.).

Συνεπώς γίνεται αντιληπτό ότι αν και υπάρχουν αρκετές διαφορές μεταξύ του ευρωπαϊκού Βορρά με τον ευρωπαϊκό Νότο, εντούτοις αυτές οι αποκλίσεις δε θα εκλείψουν εξαιτίας των εγγενών χαρακτηριστικών που έχουν τα κράτη. Ωστόσο θα μπορούσαν να τις μειώσουν αν επιχειρούσαν μέσα από τους μηχανισμούς τους και από τη σωστή άσκηση της πολιτικής. Άρα εξαρτάται από τις πολιτικές αποφάσεις το αν θα προβούν σε συνεργασία με αποτέλεσμα να διασφαλίσουν τόσο την Ε.Ε. όσο και την ΟΝΕ. Το αντίθετό θα φέρει τη σύγκρουση και την οριστική διάλυσή τους. Τέλος όσο αναφορά τις βόρειες χώρες δηλαδή τη Φινλανδία, τη Σουηδία αλλά και τη Δανία οδηγήθηκαν σε μια συνεργασία που αφορά την περιβαλλοντική πολιτική και τη διαφάνεια στα θέματα της Ε.Ε.. Εκτός αυτού οι συγκεκριμένες χώρες μαζί με τις χώρες της Βαλτικής (Εσθονία, Λετονία και Λιθουανία) δημιούργησαν τη «βόρεια διάσταση», η οποία ασχολείται με θέματα που αφορούν την προστασία και την προώθηση των συμφερόντων των βορείων χωρών της Βαλτικής και της Αρκτικής (Nugent N., 2012).

6.2 Το μέλλον των οργανισμών

Σε αυτή την υποενότητα, και εφόσον αναφερθήκαμε στη σύγκριση μεταξύ του Βορρά με το Νότο θα παραθέσουμε κάποιες προβλέψεις- σενάρια για τους δυο οργανισμούς. Υπάρχουν πολλές αναφορές για το πώς μπορεί να εξελιχθούν στο μέλλον η Ε.Ε. και η ΟΝΕ και αυτό προκύπτει από την έντονη ανησυχία κυρίως μετά την οικονομική κρίση του 2008 για το εάν μπορούν να βγουν αλώβητοι ή όχι. Συνεπώς σε αυτή την υποενότητα, ορμώμενοι από τις διάφορες απόψεις που έχουν ειπωθεί μέσα από τις συγκρίσεις τόσο των χωρών όσο και του Βορρά με το Νότο έχει ως σκοπό του να παρουσιάσει αυτά τα σενάρια.

Αναλυτικότερα για την Ε.Ε υπάρχουν τα εξής πέντε σενάρια για το μέλλον.

- ✓ **Συνεχίζουμε κανονικά:** Το πρώτο σενάριο αναφέρει ότι η Ε.Ε. μαζί με τα μέλη της συνεχίζει τις μεταρρυθμίσεις, οι οποίες έχουν χαρακτηριστεί από την Επιτροπή του 2014 (Διάλογοι με τους πολίτες σχετικά με το μέλλον της Ευρώπης, σελ.20).

- ✓ **Τίποτα άλλο από την ενιαία αγορά:** Επικεντρώνονται στην ενιαία αγορά επειδή δεν μπορούν να συνεργαστούν σε άλλους τομείς (Διάλογοι με τους πολίτες σχετικά με το μέλλον της Ευρώπης, σελ.20). Αυτό το σενάριο υποστηρίζεται κυρίως από τις ανατολικές χώρες της Ευρώπης και θα υπήρχαν και ακόμη περισσότεροι υποστηρικτές του, εάν ήταν διαφορετικό το αποτέλεσμα του βρετανικού δημοψηφίσματος (Αναστασόπουλος Τ., 2017).
- ✓ **Αυτοί που θέλουν περισσότερα κάνουν περισσότερα:** Η κατάσταση συνεχίζει ως έχει, με τη μόνη διαφορά ότι όσα κράτη-μέλη επιθυμούν αναπτύσσουν περισσότερους δεσμούς σε τομείς όπως είναι η άμυνα, η εσωτερική ασφάλεια και η κοινωνική ασφάλιση (Διάλογοι με τους πολίτες σχετικά με το μέλλον της Ευρώπης, σελ.20). Το τρίτο σενάριο, δεν είναι η πρώτη φορά που ακούγεται ουσιαστικά συνδέεται με την άποψη μια Ευρώπης πολλών ταχυτήτων. Ωστόσο οι απόψεις δίσταντο κι αυτό γιατί σύμφωνα με την αρχή της ισότητας δε επιτρέπεται οι χώρες κατηγοριοποιούνται με βάση την ανάπτυξη και την εξέλιξη τους. Από την άλλη πλευρά υπάρχουν χώρες που τάσσονται υπέρ αυτού του σεναρίου κι αυτό για να μην διαλυθεί η Ένωση (Αναστασόπουλος Τ., 2017).
- ✓ **Κάνουμε λιγότερα με πιο αποδοτικό τρόπο:** Εστιάζουν σε λιγότερους τομείς, με σκοπό να επιτύχουν καλύτερα και ταχύτερα αποτελέσματα. Ουσιαστικά επιλέγουν τομείς που τους αφορούν περισσότερο από κάποιους άλλους (Διάλογοι με τους πολίτες σχετικά με το μέλλον της Ευρώπης, σελ.20).
- ✓ **Κάνουμε μαζί πολύ περισσότερα:** Αποφασίζουν να συνεργαστούν, να συμμετέχουν στις διαδικασίες λήψης των αποφάσεων και να μοιράσουν τους πόρους και τις αρμοδιότητες (Διάλογοι με τους πολίτες σχετικά με το μέλλον της Ευρώπης, σελ.20).

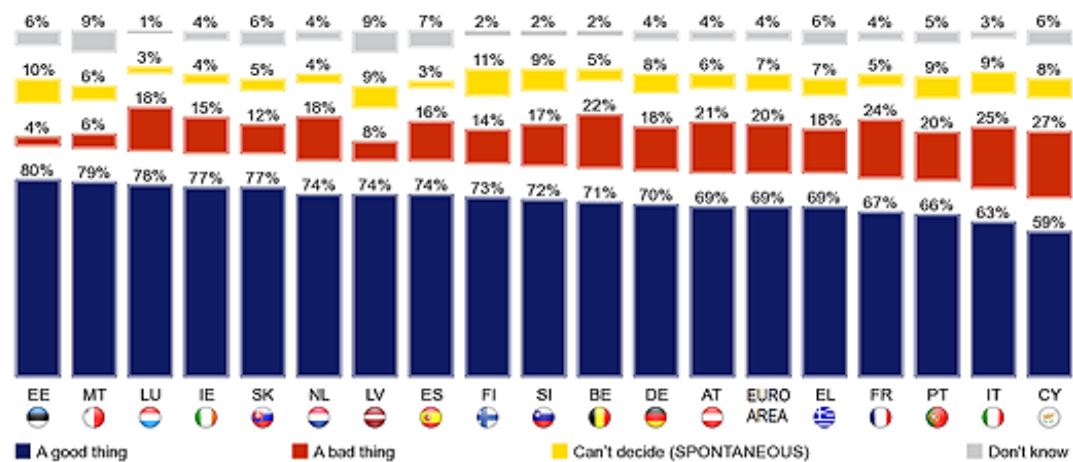
Τα επικρατέστερα σενάριο είναι δυο, αυτό που θέλει να κάνουμε μαζί πολύ περισσότερα και αυτό που όσοι θέλουν να κάνουν περισσότερα να κάνουν (Διάλογοι με τους πολίτες σχετικά με το μέλλον της Ευρώπης, σελ.20).

Όσο αφορά το μέλλον της ΟΝΕ, σύμφωνα με τη Λευκή Βίβλο θα επιχειρήσουν να προωθήσουν « την πραγματική ολοκλήρωση της Χρηματοοικονομικής Ένωσης », « την επίτευξη μιας πιο ολοκληρωμένης Οικονομικής και Δημοσιονομικής Ένωσης » και « την

Q1.2. Generally speaking, do you think that...?

Having the euro is a good or a bad thing for the EU

Πηγή: http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/euro/2014-10-24-eurobarometer_en.htm, πρόσβαση

18/11/2018.

Συμπέρασμα

Το συμπέρασμα που προκύπτει από αυτό το κεφάλαιο είναι ότι οι χώρες του Βορρά με εκείνες του Νότου έχουν διαφορές, οι οποίες δε θα μπορέσουν ποτέ να εκμηδενιστούν πλήρως αλλά έχουν τη δυνατότητα να επιχειρήσουν μέσω της προσπάθειας και της συνεργασίας να τις μειώσουν, μιας και αυτό έχει ως στόχο-όραμα τόσο η Ε.Ε. όσο και η ΟΝΕ, αυτό της συνεργασίας, της επικοινωνίας με αποτέλεσμα την ενοποίηση. Η ετερογένεια προϋπήρχε, ωστόσο εκδηλώθηκε πιο έντονα κυρίως μετά την οικονομική κρίση του 2008. Έτσι η Ευρώπη χωρίστηκε σε δυο « στρατόπεδα » εκείνο του « ανεπτυγμένου » Βορρά με την καλή οικονομία, τις επενδύσεις, το κράτος πρόνοιας που αναγκάστηκε να γίνει χορηγός και το « στρατόπεδο » του « υπανάπτυκτου » Νότου με την κακή οικονομία, το χαμηλό επίπεδο στις επενδύσεις, την εξάλειψη του κράτους πρόνοιας όπου αναγκάστηκε να ζητήσει τη βοήθεια από το Βορρά για να μπορέσει να

ορθοποδήσει. Ωστόσο η βοήθεια αρχικά έγινε με σκοπό τη διάσωση της Ε.Ε. και της ΟΝΕ και σε δεύτερη φάση – εμφανίστηκε δηλαδή ως δεύτερος λόγος - να επωφεληθούν οι βόρειες χώρες, οι οποίες με αφορμή την κρίση θα μπορούσαν να καρπωθούν τα πλεονεκτήματα που προέκυπταν εξαιτίας του προβαδίσματός τους έναντι των νοτίων χωρών. Φυσικά και οι δυο οργανισμοί ατενίζουν το μέλλον, μπορεί να ζουν το παρόν και να παίρνουν μαθήματα από το παρελθόν ωστόσο ενδιαφέρονται εξίσου και για το μέλλον τους. Αυτό φαίνεται από τη Λευκή Βίβλο, στην οποία αναλύονται πιθανά σενάρια και μέτρα για την ενίσχυση, εμβάθυνση, στήριξη και προώθηση της Ε.Ε. και της ΟΝΕ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Η σύνδεση της οικονομίας με την εξωτερική πολιτική

Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφάλαιο θα επιχειρήσουμε να διαπιστώσουμε αν και κατά πόσο συνδέεται η οικονομία με την εξωτερική πολιτική. Η σύνδεση μεταξύ οικονομίας και εξωτερικής πολιτικής έχει ταλανίσει αρκετά τον ακαδημαϊκό χώρο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να « γεννηθεί » ο όρος της οικονομικής διπλωματίας, ένας όρος που εμπεριέχει τις έννοιες της οικονομίας και της διπλωματίας.

Η οικονομική διπλωματία αν και αρχικά χρησιμοποίησε πρακτικές της κλασσικής διπλωματίας, στη συνέχεια μεταβλήθηκε δημιουργώντας ένα νέο τομέα, ο οποίος « *μεταβάλλεται διαρκώς και εξελίσσεται μαζί με τα ζητήματα της διεθνούς οικονομίας* » (Τσαρδανίδης Χ.,2018, σ.54). Η διαφορά της οικονομικής διπλωματίας από την πολιτική διπλωματία έγκειται στο γεγονός ότι η πρώτη είναι « *πιο ευαίσθητη στις διακυμάνσεις των αγορών* » (Τσαρδανίδης Χ.,2018, σ.54), γι' αυτό και προσαρμόζεται με μεγαλύτερη ευκολία στις εκάστοτε συνθήκες.

Στο σημείο αυτό οφείλουμε να προβούμε σε μια περαιτέρω διευκρίνιση. Η οικονομική διπλωματία μπορεί να αναλυθεί είτε ως μέσο είτε ως διαδικασία. Συγκεκριμένα ως μέσο θεωρείται ότι συμβάλει στην εξωτερική οικονομική πολιτική και στην παραδοσιακή εξωτερική πολιτική. Ως διαδικασία εξαιτίας « *της ενίσχυσης της σημασίας των διεθνών οικονομικών ζητημάτων, μεταβάλλεται η διαδικασία λήψης των αποφάσεων του συνολικού συστήματος της εξωτερικής πολιτικής* » (Τσαρδανίδης Χ.,2018,σ.62). Επίσης αξίζει να αναφέρουμε ότι η οικονομική διπλωματία « *ασχολείται κυρίως με την 'υψηλή' πολιτική*

και συναφώς κυρίως με τα ζητήματα που σχετίζονται με την εθνική ασφάλεια » (Τσαρδανίδης Χ.,2018,σ.57).

Η αλληλεξάρτηση της οικονομίας με τη διεθνή πολιτική μας δημιουργεί την ανάγκη για περισσότερη αποσαφήνιση. Έτσι υπάρχει από τη μια ο όρος της οικονομικής δεινότητας που επικεντρώνεται στις οικονομικές κυρώσεις, εμπορικοί αποκλεισμοί και « *στην παροχή οικονομικής βοήθειας για την επίτευξη πολιτικών στόχων »* (Τσαρδανίδης Χ.,2018, σ.57) ενώ από την άλλη ο όρος εξωτερική οικονομική πολιτική εστιάζει στη χρήση « *διπλωματικών μέσων για την προώθηση και την επίτευξη των οικονομικών στόχων »* (Τσαρδανίδης Χ.,2018,σ,57).

Συνεπώς στις υποενότητες αυτού του κεφαλαίου θα επιχειρήσουμε να αναλύσουμε τον όρο της οικονομικής διπλωματίας. Στη συνέχεια θα αναφερθούμε στο περιεχόμενο και στα μέσα της οικονομικής διπλωματίας. Τέλος θα προσπαθήσουμε να διαπιστώσουμε εάν η οικονομική διπλωματία μπορεί να αποτελέσει το εργαλείο για την έξοδο από την κρίση.

Άλλωστε δε πρέπει να λησμονούμε ότι « *ο καθημερινός αντίκτυπος της οικονομίας στη διπλωματική πρακτική, αλλά και ο ρόλος των διπλωματών στη διαμόρφωση της παγκόσμιας οικονομικής διακυβέρνησης »* (Τσαρδανίδης Χ.,2018,σ.62), διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για τη διαμόρφωση της σχέσης μεταξύ της οικονομίας και της εξωτερικής πολιτικής.

7.1 ΤΙ ΕΣΤΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρούμε ραγδαίες αλλαγές και εξελίξεις σε παγκόσμιο επίπεδο, παραδείγματος χάρη η δημιουργία του θεσμού των Bretton Wood, η πετρελαϊκή κρίση της δεκαετίας τους '70, η ηγεμονική παρακμή της Αμερικής, η οικονομική άνοδο της Κίνας και της Ινδίας μέχρι τη σημερινή χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, μας οδηγούν στο συμπέρασμα να διαπιστώσουμε πόσο σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η οικονομία στην πολιτική κι συγκεκριμένα στην εξωτερική πολιτική.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η οικονομία να αποτελεί μέρος της εξωτερικής πολιτικής (Lee D.& Hocking B., 2018). Η εισχώρηση της οικονομικής δραστηριότητας στην εξωτερική πολιτική, μπορεί να είναι σχετικά νέα παραταύτα - απ ότι φαίνεται από τα μέχρι στιγμής δεδομένα - θα μας απασχολήσει για αρκετό διάστημα.

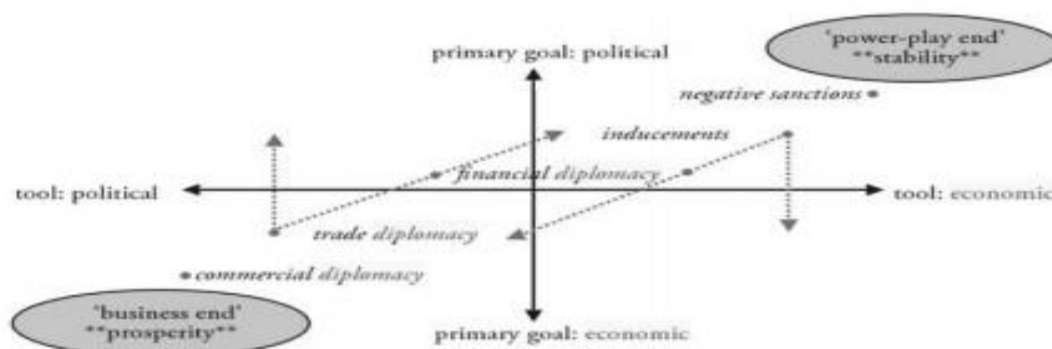

Figure 1. Strands of Economic diplomacy (Western countries)
Source: Okano-Heijmans 2011, 18

Πηγή:Okano- Heijmans, Strands of economic diplomacy, 2011

<http://europolity.eu/wpcontent/uploads/2014/12/Vol.8.No .1.2014 7-31.pdf>, πρόσβαση 4/01/2019.

Η οικονομική διπλωματία ως έννοια άρχισε να χρησιμοποιείται μόλις το 1980 και χαρακτηρίζεται ως διακυβερνητική. Ασκείται από υπαλλήλους εξωτερικών υπηρεσιών που ως στόχο τους έχουν την προώθηση των οικονομικών συμφερόντων των χωρών που εκπροσωπούν στην παγκόσμια οικονομία. Η διπλωματία γενικότερα και η οικονομική διπλωματία ειδικότερα είναι « ο τρόπος με τον οποίο τα κράτη ακολουθούν την εξωτερική πολιτική τους » (Lee D. & Hocking B., 2018).

Η οικονομική διπλωματία ασκείται σε τρία επίπεδα το διμερές, το περιφερειακό και το πολυμερές. Αναλυτικότερα η διμερής οικονομική διπλωματία ασχολείται με το εμπόριο, τις επενδύσεις, τη φορολογία και την απασχόληση. Η οικονομική διπλωματία σε περιφερειακό επίπεδο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο γιατί διευκολύνει το εμπόριο εξαιτίας της άρσης των φραγμών. Τέλος η πολυμερής οικονομική διπλωματία διεξάγεται στα πλαίσια του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και άλλων διεθνών φορέων (Shaffick Hamuth).

Η οικονομική διπλωματία χρησιμοποιεί τα εργαλεία της διπλωματίας όπως είναι η συλλογή πληροφοριών, η άσκηση πίεσης, η εκπροσώπηση, η διαπραγμάτευση και η υπεράσπιση για την προώθηση της εξωτερικής οικονομικής πολιτικής του κράτους. Ωστόσο η οικονομική διπλωματία έχει δημιουργήσει και τις δικές τις τακτικές όπως είναι το λεγόμενο οικονομικό statecraft, αυτή η στρατηγική εμπεριέχει τόσο θετικά όσο και αρνητικά μέσα. Ως θετικά είναι τα προγράμματα οικονομικής βοήθειας ενώ ως αρνητικά είναι η επιβολή κυρώσεων και ο εξαναγκασμός που προέρχεται από διεθνείς οργανισμούς (Τσαρδανίδης Χ.,2018, σ.94).

Αρχικά οφείλουμε να τονίσουμε ότι η διπλωματία σε γενικό επίπεδο « *συνδέεται άμεσα με τον τρόπο με τον οποίο ένα κράτος προωθεί την ιδεολογία και τα στρατηγικά του συμφέροντα* » (Τσαρδανίδης Χ.,2018,σ.33). Η σύνδεση της οικονομίας με την πολιτική σε γενικό επίπεδο, έχει διχάσει αρκετές φορές τους ακαδημαϊκούς, οι οποίοι εξαιτίας των διαφορικών ιδεολογικών καταβολών τους έχουν δημιουργήσει ένα ευρύ φάσμα τοποθετήσεων. Συνοπτικά θα λέγαμε ότι « *η μαρξιστική ιδεολογία υποστηρίζει ότι η οικονομία προσδιορίζει την εξωτερική πολιτική ενώ η ρεαλιστική ότι η πολιτική καθορίζει την οικονομία* » (Τσαρδανίδης Χ.,2018, σ.37) παρόλες τις διαφορετικές σχολές σκέψης, το σίγουρο είναι ότι δε θα μπορέσει να υπάρξει ποτέ – με τα μέχρι στιγμής δεδομένα- πλήρης διαχωρισμός μεταξύ οικονομίας και πολιτικής. Από αυτό μπορούμε να αντιληφτούμε ότι η σύζευξη μεταξύ οικονομίας και πολιτικής υπήρχε ανέκαθεν. Ωστόσο τα τελευταία χρόνια και ιδίως μετά την οικονομική κρίση του 2008, έχει παρατηρηθεί το εξής: η οικονομία και η πολιτική έχουν να αντιμετωπίσουν μια σειρά προβλημάτων και αυτό με τη σειρά του οδηγεί, στο γεγονός της έντονης αλληλεξάρτησής τους. Τα τελευταία χρόνια η οικονομική διπλωματία είναι πιο επίκαιρη από ποτέ. Αυτό οφείλεται σε μια πληθώρα παραγόντων όπως είναι η χρηματοπιστωτική κρίση, η ενεργειακή εξάρτηση, οι πόλεμοι, οι μεταναστευτικές ροές και οι κλιματικές αλλαγές. Συνεπώς η οικονομία και η κλασική διπλωματία σε γενικό επίπεδο αποτελούν τα δυο βασικά συστατικά της εξωτερικής πολιτικής μιας χώρας, της οποίας ο απώτερος στόχος της είναι να εξασφαλίσει την ισχύς της και τα συμφέροντά της. Άλλωστε « *η οικονομία αποτελεί, πρώτον, θεμέλιο της στρατιωτικής ισχύος, και, δεύτερον, αυτόνομο εργαλείο άσκησης εξωτερικής πολιτικής* » (Κωσταντόπουλος Ι., 2010,σ.136).

Συνεπώς η οικονομική διπλωματία αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο στη φαρέτρα της εξωτερικής πολιτικής. Τα κράτη χρησιμοποιούν την οικονομική διπλωματία για να

ασκήσουν την εξωτερική πολιτική τους (Τσαρδανίδης Χ., 2018,σ.105). Τα κράτη μέσω της οικονομικής διπλωματίας προσπαθούν να επιτύχουν και να ικανοποιήσουν τα συμφέροντά τους ενώ « επιχειρούν να προωθήσουν την εθνική οικονομική ευημερία και ασφάλεια » τους (Τσαρδανίδης Χ., 2018, σ.107). Επομένως η οικονομική διπλωματία δε θα πρέπει να εκλαμβάνεται ως γραμμική αλλά ως μια πολυσύνθετη έννοια (Τσαρδανίδης Χ., 2018, σ.106).

Συμπερασματικά λαμβάνοντας υπόψη το γεωπολιτικό περιβάλλον, τις πολιτικές προκλήσεις και τις εκάστοτε προκλήσεις στον τομέα της ασφάλειας, η οικονομική διπλωματία και πιο συγκεκριμένα τα εργαλεία της, χρησιμοποιούνται με απώτερο στόχο την επίτευξη πολιτικών στόχων (Business Europe). Άρα η οικονομία και η πολιτική είναι δυο έννοιες που αλληλοσυμπληρώνονταν από ανέκαθεν, απλώς τα τελευταία χρόνια λόγω των έντονων αλλαγών σε όλους τους τομείς σε παγκόσμιο επίπεδο, εμφανίστηκε η έννοια της οικονομικής διπλωματίας. Συνεπώς από τη μια υπάρχουν αρκετοί που της αποδίδουν το χαρακτηρισμό του νέου όρου - δεν ήταν και δεν είναι ιδιαίτερος διαδεδομένη για την πλειοψηφία - από την άλλη οι πρακτικές και τα μέσα της προϋπήρχαν εδώ και αρκετούς αιώνες.

7.2 Τα μέσα της οικονομικής διπλωματίας

Η οικονομική διπλωματία παρόλο που εμφανίστηκε μόλις της δεκαετία του '80 – σχετικά πρόσφατα σε σύγκριση με την κλασσική διπλωματία - , έχει και δικά της εργαλεία, τα οποία και χρησιμοποιεί. Αναλυτικότερα τα μέσα της οικονομικής διπλωματίας θα μπορούσαμε να τη κατηγοριοποιήσουμε στις εξής κατηγορίες:

- ✓ Πολιτικά μέσα.
- ✓ Οικονομικά μέσα.
- ✓ Μέσα όταν οι σχέσεις μεταξύ των κρατών χαρακτηρίζονται ως καλές.
- ✓ Μέσα όταν οι σχέσεις μεταξύ των κρατών χαρακτηρίζονται ως κακές.

Όλα τα μέσα που χρησιμοποιεί η οικονομική διπλωματία και συγκεκριμένα αυτά που σχετίζονται με τις κυρώσεις και με την αναπτυξιακή βοήθεια έχουν ως απώτερο σκοπό τους « την ικανοποίηση του εθνικού- οικονομικού ή πολιτικού - συμφέροντος, και σε πιο σπάνιες περιπτώσεις αποτελούν ένδειξη ανθρωπισμού » (Τσαρδανίδης Χ.,2018,σ.179).

Σε αυτό το σημείο θα αναλύσουμε εκτενέστερα τα βασικά εργαλεία της οικονομικής διπλωματίας που είναι: η παροχή οικονομικής βοήθειας, οι οικονομικές κυρώσεις και τα χρηματοδοτικά μέσα.

1. Παροχή οικονομικής βοήθειας

Το συγκεκριμένο μέσο χρησιμοποιείται μόλις τις τελευταίες δεκαετίες, δηλαδή από τις δεκαετίες του '40 και του '50, ουσιαστικά πρόκειται για ένα νέο εργαλείο. Η διαδικασία που ακολουθείται στην παροχή οικονομικής βοήθειας, είναι ότι οι ανεπτυγμένες χώρες παρέχουν οικονομική βοήθεια στις αναπτυσσόμενες και στις υποανάπτυκτες. Ωστόσο σε αυτό το σημείο θα πρέπει να προβούμε σε μια σημαντική διευκρίνιση, οι χώρες που παρέχουν αυτή τη βοήθεια χωρίζονται στις παραδοσιακές - χώρες που είναι ισχυρές και πλούσιες - και στις μη παραδοσιακές - χώρες που έχουν μεσαία ισχύς - . Η διαφορά τους είναι ότι οι μη παραδοσιακές δε θέτουν όρους όταν παρέχουν την οικονομική τους βοήθεια έναντι των παραδοσιακών (Τσαρδανίδης Χ., 2018, σ.189-190).

2. Οικονομικές κυρώσεις

Οι οικονομικές κυρώσεις είναι άλλο ένα εργαλείο της οικονομικής διπλωματίας. Αναλυτικότερα οι οικονομικές κυρώσεις έχουν πολλές εκφάνσεις, δηλαδή υπάρχουν πολλοί τρόποι που μπορεί ένα κράτος να προβεί σε οικονομικές κυρώσεις προς ένα άλλο. Ενδεικτικά θα αναφερθούμε σε κάποιες οικονομικές κυρώσεις:

- ✓ « Το εμπάργκο είναι η απαγόρευση εισαγωγών και εξαγωγών με τη μορφή του εμπορικού αποκλεισμού » (Τσαρδανίδης Χ., 2018, σ.180).
- ✓ «Το μποϊκοτάζ είναι η άρνηση αγοράς ή διακίνησης αγαθών » (Τσαρδανίδης Χ., 2018, σ.181).

- ✓ «Το ντάμπινγκ είναι η εκούσια πώληση αγαθών στο εξωτερικό σε χαμηλότερες του κόστους παραγωγής τους » (Τσαρδανίδης Χ., 2018,σ.189).
- ✓ «Η άρνηση της παραχώρησης της ρήτρας του ‘ μάλλον ευνοούμενου κράτους’ » (Τσαρδανίδης Χ.,2018, σ.181).

Τον προηγούμενο αιώνα εμφανίστηκαν και μια νέα κατηγορία οικονομικών κυρώσεων με την επωνυμία « έξυπνες ή στοχευόμενες κυρώσεις », πρόκειται για κυρώσεις που έχουν ως αποδέκτη τους ένα συγκεκριμένο φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ακόμη και ενώσεις. Αξίζει να αναφέρουμε ότι οι οικονομικές κυρώσεις αν και είναι διαδεδομένες εξαιτίας των διαφορετικών μορφών που μπορούν να πάρουν εντούτοις θεωρούνται ως αναποτελεσματικές (Τσαρδανίδης Χ.,2018, σ.182,184).

3. Χρηματοδοτικά μέσα

Τα χρηματοδοτικά μέσα σχετίζονται με τη διπλωματία του « καρνέ επιταγών», δηλαδή με τη μεταβίβαση χρηματικών πόρων, τη στήριξη επενδύσεων στον ιδιωτικό τομέα αλλά και την παροχή τεχνικής βοήθειας. Τα χρηματοδοτικά μέσα χρησιμοποιούνται ως επί των πλείστων ισχυρές χώρες, ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί η Κίνα, κι αυτό γιατί διαθέτουν τους πόρους που απαιτούνται. Τα χρηματοδοτικά μέσα χωρίζονται στα θετικά και στα αρνητικά, ενδεικτικά ως θετικά χαρακτηρίζονται η παροχή ασφαλιστικών εγγυήσεων και ευνοϊκών δανείων, η δωρεά οπλικών συστημάτων και η ενθάρρυνση εξαγωγών ή εισαγωγών. Αντίθετα ως αρνητικά χαρακτηρίζονται ο αποκλεισμός ή ο περιορισμός σε επενδύσεις, η απαγόρευση στην εξαγωγή της τεχνολογίας και έμμεσες πιέσεις για έλεγχο των περιουσιακών στοιχείων (Τσαρδανίδης Χ.,2018, σ.209-211).

7.3 Ο διττός ρόλος της οικονομικής διπλωματίας

Το 2008 αποτέλεσε χρονιά ορόσημο όχι μόνο για την ευρωπαϊκή ήπειρό αλλά για ολόκληρη την υφήλιο, λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Σήμερα 11 χρόνια μετά εξαιτίας αυτής, έχουν υπάρξει αρκετές αλλαγές και ανακατανομές χαρακτηριστικά

παραδείγματα είναι η Ευρώπη των δυο ή πολλαπλών ταχυτήτων ή χώρες όπως η Ελλάδα που ακόμη προσπαθούν να ξεπεράσουν την οικονομική κρίση. Αρκετοί υποστηρίζουν ότι το κλειδί για την έξοδο από την κρίση βρίσκεται στην οικονομική διπλωματία.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, εδώ και αρκετά χρόνια έχει ταχθεί υπέρ του διττού ρόλου της οικονομικής διπλωματίας. Θεωρεί ότι η οικονομική διπλωματία μπορεί να επιφέρει την ανάπτυξη και χάρις αυτήν να αντιμετωπιστεί η χρηματοπιστωτική κρίση - αυτό αφορά κυρίως τα τελευταία 11 χρόνια -. Η Ε.Ε. υποστηρίζει με θέρμη την οικονομική διπλωματία, γι' αυτό και έχει μεριμνήσει για τη χάραξη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Διπλωματίας. Σύσσωμη η ευρωπαϊκή Κοινότητα υποστηρίζει ότι μέσω της ΕΟΔ, θα καταφέρει να προστατέψει και να προωθήσει τα συμφέροντα της ισχυροποιώντας τη θέση της παγκοσμίως. Η ΕΟΔ στηρίζεται σε δυο βασικούς άξονες: Ο πρώτος αφορά το λεγόμενο aircraft, βασική του επιδίωξη είναι η εναρμόνιση των πολιτικών και οικονομικών στόχων - αυτή την πρακτική υποστήριξε έντονα ο Κλίντον όταν ήταν Υπουργός Εξωτερικών - . Ο δεύτερος αφορά την στήριξη των επιχειρήσεων και ιδιαίτερα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων απέναντι στον τεράστιο ανταγωνισμό. Η οικονομική διπλωματία τα τελευταία χρόνια έχει σημειώσει σημαντική άνοδο σε πολλά κράτη είτε αυτά είναι εντός είτε εκτός της Ε.Ε. (accountancy Greece.gr).

Σύμφωνα με τον κύριο Παγκράτη χώρες που αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα, δε μπορούν να τα αντιμετωπίσουν με εθνικά σχέδια ανάπτυξης κι αυτό γιατί το κλειδί της επιτυχίας βρίσκεται στην ανάπτυξη της οικονομικής διπλωματίας. Αυτό σημαίνει ότι η εκάστοτε χώρα θα πρέπει - αν θέλει την έξοδό της από την κρίση - να προσαρμοστεί στις επιταγές των παγκόσμιων αγορών και αυτό επιτυγχάνεται μόνο και εφόσον χρησιμοποιήσει και αναπτύξει την οικονομική διπλωματία της. Επίσης ο κύριος Παγκράτης επισημαίνει ότι η οικονομική διπλωματία για να στηριχθεί και να επιφέρει καρπούς θα πρέπει η χώρα να έχει δυο βασικές προϋποθέσεις: Πρώτον ξεκάθαρη οικονομική πολιτική και δεύτερον εθνικό σχέδιο ανάπτυξης (accountancy Greece.gr).

Πρωτύτερα αναφέραμε ότι η οικονομική διπλωματία έχει ένα διπλό ρόλο, αυτόν της ανάπτυξης και της εξόδου από την κρίση. Στο σημείο αυτό θα αναλύσουμε εκτενέστερα το διττό ρόλο της, αφού μεταξύ τους - ανάπτυξη και έξοδος από την κρίση - δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος.

Σύμφωνα με τον Simon Anholt, η οικονομική διπλωματία συνδέεται με τέσσερις από τις έξι γωνίας της θεωρίας τους. Η θεωρία του είναι γνωστή ως « Εξάγωνο του Anholt » και υποστηρίζει ότι η διεθνή εικόνα μιας χώρας βασίζεται πάνω στους εξής έξι παράγοντες εκ των οποίων τέσσερις (τουρισμός, εξαγωγές, εξωτερική πολιτική και επενδύσεις) συνδέονται άμεσα με την οικονομική διπλωματία (viadiplomacy.gr).

Πηγή: Οικονομική διπλωματία και Nation branding <https://www.viadiplomacy.gr/ikonomiki-diplomatia-ke-nation-branding/> πρόσβαση 4/01/2019.

1. «Τουριστική προβολή. » (viadiplomacy.gr).
2. «Εταιρείες που εξάγουν προϊόντα ή υπηρεσίες με σαφή το χαρακτήρα της χώρας προέλευσης. » (viadiplomacy.gr).
3. «Αποφάσεις εξωτερική πολιτική που προκαλούν την προσοχή των διεθνών ΜΜΕ. » (viadiplomacy.gr).
4. «Οι επιδόσεις των εταιρειών της χώρας σε διεθνές επίπεδο και τον τρόπο που αυτές λειτουργούν για την προσέλκυση επενδύσεων. » (viadiplomacy.gr).
5. «Πολιτιστικά ανταλλάγματα, αθλητισμός, λογοτεχνία ή και ποίηση. » (viadiplomacy.gr).
6. «Πολίτες της χώρας, ιδιαίτερα όσων σπουδάζουν ή ταξιδεύουν στο εξωτερικό και διαμορφώνουν με τη στάση τους αντιλήψεις και στάσεις για τη χώρα προέλευσής τους. » (viadiplomacy.gr).

Η οικονομική διπλωματία περά από τα στοιχεία της οικονομίας και της διπλωματίας, εμπεριέχει και άλλα στοιχεία όπως είναι :

- ✓ « *Εμπορική διπλωματία και NGO: Χρήση πολιτικής επιρροής και σχέσεων με στόχο την προώθηση ή τον επηρεασμό του διεθνούς εμπορίου και των επενδύσεων, τη βελτίωση της λειτουργίας των αγορών ή την αντιμετώπιση των αδυναμιών της αγοράς για μείωση του κόστους και των κινδύνων των διασυνοριακών συναλλαγών.*» (viadiplomacy.gr).
- ✓ « *Διαθρωτικές πολιτικές και διμερείς συμφωνίες εμπορίου και επενδύσεων: Η χρήση των οικονομικών περιουσιακών στοιχείων και των σχέσεων με στόχο την ενίσχυση των αμοιβαίων οφελών της συνεργασίας και της παγίωσης πολιτικά σταθερών σχέσεων.*» (viadiplomacy.gr).
- ✓ « *Διεθνείς οργανισμούς: Εδραίωση του κατάλληλου πολιτικού κλίματος και διεθνούς πολιτικό- οικονομικού περιβάλλοντος.*» (viadiplomacy.gr).

Συνεπώς η οικονομική διπλωματία, όπως αποδεικνύεται συμβάλλει σημαντικά στη διαμόρφωση της εικόνας της εκάστοτε χώρας. Αυτό σημαίνει ότι οι χώρες οφείλουν να επενδύσουν στα εργαλεία και στις μεθόδους της οικονομικής διπλωματίας. Η οικονομική διπλωματία θα μπορούσε να ορισθεί όπως δηλώνει ο κύριος Παπαστάμου ως «*η προώθηση και η προβολή των εθνικών οικονομικών συμφερόντων στο εξωτερικό.*» (ka-business.gr). Έτσι χάρις αυτή πετυχαίνεται τόσο η ανάπτυξη όσο και η έξοδος από την κρίση.

Συμπέρασμα

Σε αυτό το κεφάλαιο επιχειρήσαμε να διαπιστώσουμε εάν και κατά πόσο μπορεί να υπάρξει μια σύνδεση ανάμεσα στη οικονομία και στην εξωτερική πολιτική. Όπως αντιληφθήκαμε η οικονομία συνδέεται άρρηκτα με την πολιτική και ειδικότερα με την εξωτερική πολιτική, αφού πρόκειται για δυο αλληλένδετες έννοιες. Η οικονομική διπλωματία αν και ως όρος εμφανίστηκε τις τελευταίες δεκαετίες εντούτοις τα τελευταία χρόνια εξαιτίας της χρηματοπιστωτικής κρίσης παγκοσμίως έχει καταστεί πιο επίκαιρη

από ποτέ εξαιτίας του ότι χρησιμοποιείται ως διπλωματικό μέσο. Η οικονομική διπλωματία χρησιμοποιεί εργαλεία, μεθόδους και τακτικές από την κλασική διπλωματία, αν και έχει αναπτύξει και η ίδια δικά της μέσα. Η οικονομική διπλωματία μετά την οικονομική κρίση του 2008, θεωρείται ότι είναι το κλειδί για την έξοδο από την κρίση, κι αυτό γιατί χάρις αυτή μπορεί να επέλθει η ανάπτυξη. Ωστόσο η ανάπτυξη δε μπορεί να επέλθει εάν δεν υπάρχει μια ξεκάθαρη οικονομική πολιτική και ένα εθνικό σχέδιο ανάπτυξης. Συνεπώς γίνεται αντιληπτό ότι τα κράτη θα πρέπει να είναι εξοικειωμένα και να χρησιμοποιούν την οικονομική διπλωματία, αφού οι σχέσεις των κρατών είναι ιδιαίτερος ανταγωνιστικές εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης και των εκάστοτε εθνικών συμφερόντων τους.

Κατά την προσωπική μου άποψη θεωρώ ότι η οικονομία και ιδιαίτερα η οικονομική διπλωματία επηρεάζουν την πολιτική και συγκεκριμένα την εξωτερική πολιτική. Αυτό φαίνεται έντονα εξαιτίας της οικονομικής κρίσης που υπάρχει τα τελευταία 11 χρόνια κυρίως στην ευρωπαϊκή ήπειρο, μάλιστα παρατηρείται το φαινόμενο οι οικονομικά ισχυρές χώρες να επηρεάζουν μέσω της οικονομίας, τις οικονομικά αδύναμες χώρες, με απώτερα σκοπό την ικανοποίηση των συμφερόντων τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ

Στοιχεία ποσοτικής έρευνας

8.1 Σκοπός και στόχοι της έρευνας

Σκοπός αυτής της διπλωματικής, είναι να αναδείξει ένα πολύπλοκο και πολυδιάστατο ζήτημα, αυτό του πώς επηρεάζονται οι χώρες από την ένταξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση και σε δεύτερο χρόνο να προβεί στη σύγκρισή τους. Εκτός της βιβλιογραφικής έρευνας, απαιτείται να ολοκληρωθεί η ανάλυση μέσω και της ποσοτικής μεθόδου. Συνεπώς στην εν λόγω διπλωματική μετά τη βιβλιογραφική έρευνα ακολουθήθηκε η ποσοτική έρευνα, με τη χρήση ερωτηματολογίου, το οποίο αποτελείται από ερωτήσεις κλειστού τύπου. Η επιλογή του ερωτηματολογίου είναι γιατί ως εργαλείο ερευνητικής διαδικασίας, έχει περισσότερα πλεονέκτημα έναντι των υπολοίπων κυρίως από την άποψη του χρόνου διεξαγωγής και της κατανόησης από τους ερωτηθέντες. Η ερευνητική διαδικασία επιλέχθηκε για να συγκεντρώσει ένα αντιπροσωπευτικό πλήθος απαντήσεων, το οποίο θα απεικονίζει την άποψη που έχει η κοινωνία επί των συγκεκριμένων ζητημάτων τα οποία μελετά η εν λόγω έρευνα.

8.1.1 Βασικές αρχές

Σε αυτή την υποενότητα παρουσιάζονται η συνολική διαδικασία και επεξεργασία των δεδομένων. Αναλυτικότερα ως βασικοί άξονες της παρούσας έρευνας, ήταν η σύγκριση των

Δυτικο-ευρωπαϊκών χωρών με τις χώρες του Νότου υπό το πρίσμα της ένταξης στην Ε.Ε. και στην ΟΝΕ.

8.1.2 Μεθοδολογία συλλογής υλικού

Η μεθοδολογία συλλογής υλικού συνδέθηκε με το θεωρητικό κομμάτι της έρευνας, με τον προβληματισμό από τον οποίο και προήλθε η παρούσα διπλωματική αλλά και από τις ερευνητικές υποθέσεις. Ως μέθοδο συλλογής δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο για τους εξής λόγους: Θεωρείται μια μέθοδος με χαμηλό κόστος. Η δομή του είναι εύκολη, γι' αυτό και θεωρείται μια εύκολη μέθοδος την οποία μπορούν να συμπληρώσουν-απαντήσουν εύκολα και γρήγορα οι άνθρωποι. Επίσης δίνεται η δυνατότητα της γρήγορης συλλογής του απαιτούμενου δείγματος. Τέλος αποτυπώνεται με περισσότερη ευκολία και περιγραφικά (διαγράμματα, γραφήματα), η γνώμη της κοινωνίας. Αυτοί ήταν και οι λόγοι που με ώθησαν στο να επιλέξω και να χρησιμοποιήσω τη συγκεκριμένη μέθοδο για τη συλλογή των δεδομένων.

8.1.3 Κατάρτιση ερωτήσεων του ερωτηματολογίου

Οι ερωτήσεις επιλέχθηκαν με βάση το θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας και μάλιστα κατά αντιστοιχία με τα κεφάλαιά της. Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 27 ερωτήσεις κλειστού τύπου και συγκεκριμένα πολλαπλών επιλογών ενώ σε κάποιες ερωτήσεις δίνεται και η δυνατότητα της επιλογής περισσότερων από μια απαντήσεις – συγκεκριμένα είχαν την ευχέρεια του να επιλέξουν μέχρι και τρεις επιλογές - .

8.1.4 Μέθοδος συμπλήρωσης ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο εστάλη και απαντήθηκε μέσω των social media.

8.1.5 Πληθυσμός

« Πληθυσμός είναι το σύνολο των υπό μελέτη στοιχείων. Συνήθως οι προς διερεύνηση πληθυσμοί είναι πολύ μεγάλοι για να μελετηθούν ολόκληροι και σίγουρα θα έχει μεγάλο κόστος σε χρήμα, χρόνο, ανθρώπινους πόρους κ.α.. Ένα αντιπροσωπευτικό παράδειγμα είναι η απογραφή του πληθυσμού της χώρας που γίνεται κάθε δέκα χρόνια. Για τον παραπάνω λόγο επιλέγετε από τον ερευνητή ένα δείγμα, το οποίο είναι μια αντιπροσωπευτική υποομάδα του πληθυσμού που έχει οριστεί προς ανάλυση.» (Λαμπρινή Ε.,2012, σ.15). Συνεπώς εφόσον είναι δύσκολο να μελετήσουμε το συνολικό πληθυσμό, γι' αυτό και η έρευνα και συγκεκριμένα το ερωτηματολόγιο στηρίζεται σε ένα δείγμα, το οποίο αποτελεί μέρος ή κομμάτι του συνόλου. Έτσι το δείγμα είναι το σημείο αναφοράς, μιας και δηλώνει ένα υποσύνολο του πληθυσμού. Ο πληθυσμός της ποσοτικής έρευνας είναι όσοι έχουν την ελληνική ιθαγένεια, κι αυτό γιατί η ποσοτική έρευνα είχε ως σκοπό της να παρουσιάσει μέσω των αποτελεσμάτων της, την άποψη που έχει η ελληνική κοινωνία για τα ευρωπαϊκά ζητήματα.

8.1.6 Δειγματοληψία

Η δειγματοληψία αφορά την επιλογή των ατόμων που θα αποτελέσουν το δείγμα της έρευνας. Στην παρούσα διπλωματική χρησιμοποίησα τη δειγματοληψία χωρίς πιθανότητα και πιο συγκεκριμένα τη δειγματοληψία ευκολίας. Αυτός ο συνδυασμός σημαίνει ότι η δειγματοληψία χωρίς πιθανότητα επιλέγεται όταν απαιτείται η διεξαγωγή γρήγορης έρευνας ή όταν δεν υπάρχει η δυνατότητα της πρόσβασης στο σύνολο του πληθυσμού ενώ η δειγματοληψία ευκολίας αφορά ότι η λήψη των πληροφοριών προέρχεται από το πιο στενό-κοντινό περιβάλλον, άλλωστε είναι μια από τις μεθόδους που χρησιμοποιείται αρκετά συχνά. Ωστόσο ελλοχεύει ο κίνδυνος της μεροληψίας, γι' αυτό θα πρέπει να υπάρχει ιδιαίτερη προσοχή σε ότι αφορά τα αποτελέσματα.

Η συγκεκριμένη ποσοτική έρευνα έλαβε χώρα από τις 28 Ιανουαρίου του 2019 μέχρι τις 1 Φεβρουαρίου του 2019, όπου και ολοκληρώθηκε. Συνολικά στάλθηκαν/ μοιράστηκαν 100 ερωτηματολόγια όπου το καθένα αποτελείται από 27 ερωτήσεις κλειστού τύπου και αριθμεί

συνολικά 6 σελίδες. Αρχικά έγιναν 2 πιλοτικές προσπάθειες ως δείγματα, για να διορθωθούν τυχόν λάθη και αστοχίες. Από το συνολικό αριθμό των 100 ερωτηματολογίων, απαντήθηκαν τα 96 ερωτηματολόγια, ποσοστό που επιτρέπει την εξαγωγή συμπερασμάτων, αφού το ποσοστό της επιτυχίας είναι 96 % του συνόλου των σταλμένων/μοιρασμένων ερωτηματολογίων. Ένα ποσοστό της τάξεως του 4% εμπεριέχει τις εξής αποκλείσεις: 2 ερωτηματολόγια δεν απαντήθηκαν για άγνωστους λόγους. Επίσης υπήρξαν ερωτήσεις ερωτηματολογίων που δεν απαντήθηκαν από αρκετούς, πιθανότατα υπήρξε μη κατανόηση της ερώτησης χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι οι ερωτήσεις « Κατά τη γνώμη σας, σε ποιές από τις παρακάτω επιλογές θεωρείτε ότι έχει συμβάλει θετικά η ONE;» (Γράφημα 24) και « Κατά τη γνώμη σας, σε ποιες από τις παρακάτω επιλογές θεωρείτε ότι έχει συμβάλει αρνητικά η ONE;» (Γράφημα 25).

8.1.7 Κριτήρια και χαρακτηριστικά του δείγματος

Στην παρούσα έρευνα επιλέξαμε ως δείγμα 100 άτομα, όλων των ηλικιακών ομάδων και όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων, χωρίς να μας ενδιαφέρει η περιοχή στην οποία βρίσκονται. Συνεπώς η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε είναι αυτή της δειγματοληψίας χωρίς πιθανότητα και συγκεκριμένα η δειγματοληψία ευκολίας. Συγκεκριμένα οι περισσότεροι που απάντησαν στα ερωτηματολόγια ήταν άνδρες με ποσοστό 64,2 % έναντι του 35,8% των γυναικών. Επίσης οι ηλικίες που επιλέχθηκαν ήταν άνω των 15 ετών. Συγκεκριμένα το 30,5% ήταν ηλικίας 15-25 ετών, το 29,5% ήταν 48-58 ετών, το 26,3% ήταν 26-36 ετών ενώ το 13,7% ήταν 37-47 ετών.

8.1.8 Ανάλυση στοιχείων

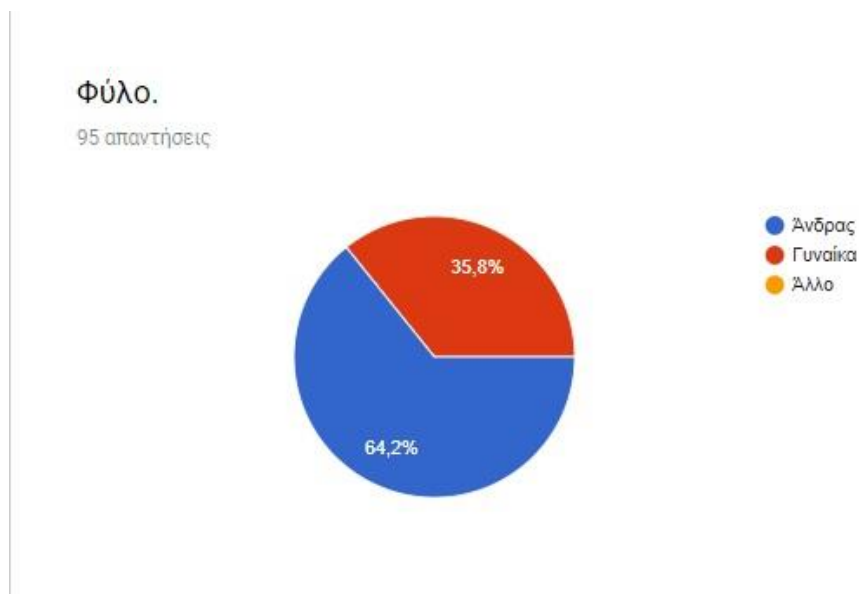
Μετά τη συγκέντρωση των ερωτηματολογίων, το επόμενο βήμα ήταν η επεξεργασία των στοιχείων. Για την ανάλυση αυτή όπως και για τη φόρμα του ερωτηματολογίου βασίστηκα στο Google drive, και συγκεκριμένα στο Google docs. Ένα πρόγραμμα εύκολο, ελεγχόμενο και ταυτόχρονα αξιόπιστο ως προς τα ποσοστά, τα οποία καταχωρούνται και μεταβάλλονται με την κάθε υποβολή. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργούνται ήδη από την πρώτη υποβολή ερωτηματολογίου γραφήματα και δείκτες που μετρούν όχι μόνο το ποσοστό της

κάθε απάντησης αλλά και τον ακριβή αριθμό των ατόμων που επέλεξαν τη συγκεκριμένη απάντηση.

8.2 Ανάλυση δεδομένων και ερμηνεία ευρημάτων

Σ' αυτή την υποενότητα του κεφαλαίου θα παρουσιαστούν μέσω γραφημάτων τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την εμπειρική έρευνα και συγκεκριμένα το ερωτηματολόγιο.

Έτσι στο πρώτο γράφημα παρουσιάζονται τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων, ώστε να υπάρχει μια γενικότερη εικόνα για τα χαρακτηριστικά του δείγματος.

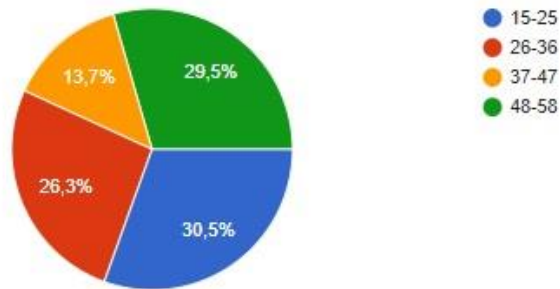

Γράφημα 1

Σχετικά με το φύλο των ερωτηθέντων, το 64,2% είναι άνδρες (61 άτομα) και το 35,8 % είναι γυναίκες (34 άτομα).

Ηλικιακή Ομάδα.

95 απαντήσεις

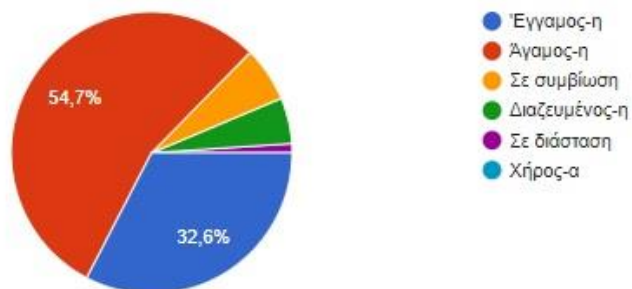

Γράφημα 2

Σχετικά με την ηλικία των ερωτηθέντων η πλειοψηφία με 30,5% (29 άτομα) είναι 15-25 ετών, το 29,5% (28 άτομα) είναι 48-58 ετών, το 26,3% (25 άτομα) είναι 26-36 ετών ενώ το 13,7% (13 άτομα) είναι 37-47 ετών.

Οικογενειακή Κατάσταση.

95 απαντήσεις

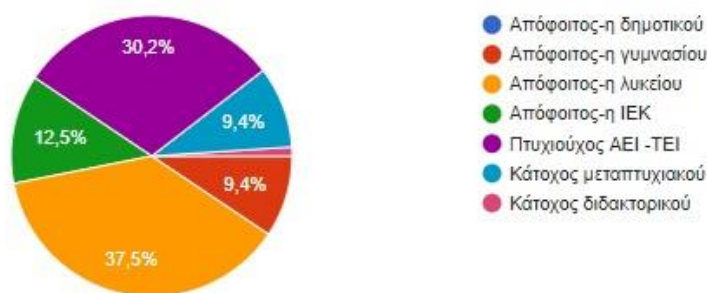

Γράφημα 3

Η οικονομική κρίση όπως φαίνεται έχει επηρεάσει την ελληνική κοινωνία σε ότι αφορά τη δημιουργία οικογένειας έτσι το 54,7% (52 άτομα) είναι άγαμοι, το 32,6% (31 άτομα) είναι έγγαμοι. Συνεπώς θα λέγαμε πως αυτές είναι οι δυο βασικές κατηγοριοποιήσεις καθώς οι υπόλοιπες κατηγορίες λαμβάνουν μικρότερα ποσοστά. Έτσι 6 άτομο (6,3%) δήλωσαν ότι βρίσκονται σε συμβίωση, 5 άτομα (5,3%) είναι διαζευμένοι ενώ 1 άτομο (1,1%) είναι σε διάσταση.

Εκπαιδευτικό Επίπεδο.

96 απαντήσεις

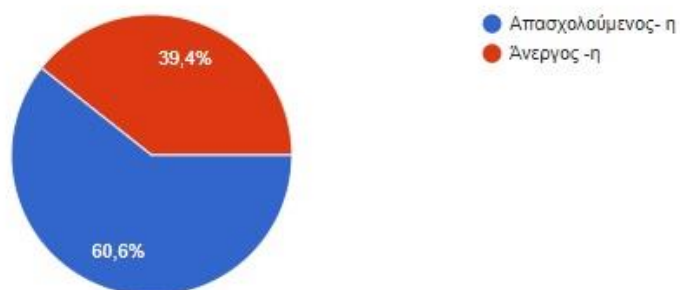
Γράφημα 4

Ως προς το εκπαιδευτικό επίπεδο παρατηρούμε μια πληθώρα απαντήσεων που καλύπτει όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Έτσι το 37,5% (36 άτομα) είναι απόφοιτοι λυκείου, το 30,2% (29 άτομα) είναι πτυχιούχοι ΑΕΙ- ΤΕΙ. Το 12,5% (12 άτομα) είναι απόφοιτοι ΙΕΚ, ενώ υπάρχει και μια ισοψηφία 9,4% (9 άτομα) ως προς τους αποφοίτους του δημοτικού και του γυμνασίου. Τέλος το 1,1 % (1άτομο) είναι κάτοχος διδακτορικού.

Κατάσταση απασχόλησης.

94 απαντήσεις

Γράφημα 5

Παρόλη την οικονομική κρίση σε αυτό το γράφημα παρατηρούμε το εξής οξύμωρο η πλειοψηφία δηλαδή το 60,6% (57 άτομα) δηλώνει ότι είναι απασχολούμενοι ενώ το 39,4% (37ατομα) δηλώνουν άνεργοι.

Είστε υπέρ της ένταξης μιας χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

96 απαντήσεις

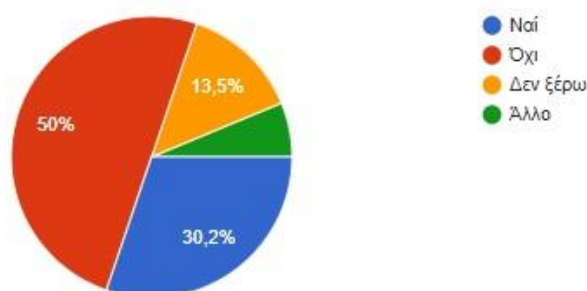

Γράφημα 6

Η άποψη των ερωτηθέντων σχετικά με το εάν είναι υπέρ τη ένταξης μιας χώρας στην Ε.Ε. καταγράφηκε ως εξής: Το 59,4% (57άτομα) τάχθηκαν υπέρ ενώ το 24% (23 άτομα) τάχθηκαν κατά, 10 άτομα (10,4%) δήλωσαν ότι δεν ξέρουν και το 6,3% (6 άτομα) επέλεξαν άλλο, θεωρώντας ότι δε τους καλύπτει καμία από τις επιλογές.

Είστε κατά της ένταξης μιας χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

96 απαντήσεις

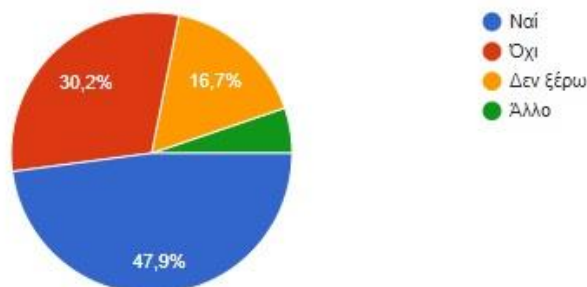

Γράφημα 7

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων 50% (48 άτομα) δήλωσαν όχι στην ερώτηση ενώ το 30,2% (29 άτομα) δήλωσαν ναι. Το 13,5% (13 άτομα) επέλεξαν δεν ξέρω ενώ υπήρξε και ένα μικρό ποσοστό της τάξεως του 6,3% (6 άτομα) που επέλεξαν άλλο.

Είστε υπέρ της ένταξης μιας χώρας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση;

96 απαντήσεις

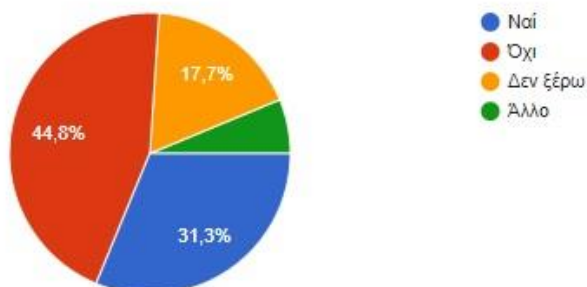

Γράφημα 8

Στην ερώτηση εάν είναι υπέρ της ένταξης μιας χώρας στην ΟΝΕ το 47,9% (46 άτομα) ψήφισαν ναι, το 30,2% (29 άτομα) ψήφισαν όχι, το 16,7% (16 άτομα) απάντησαν δεν ξέρω, τέλος το 5,2% (5 άτομα) απάντησαν άλλο.

Είστε κατά της ένταξης μιας χώρας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση;

96 απαντήσεις

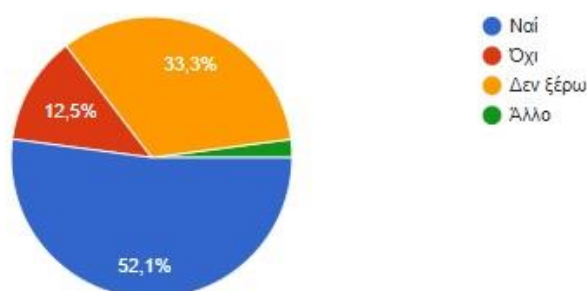

Γράφημα 9

Το 44,8% (43 άτομα) των ερωτηθέντων απάντησαν όχι, το 31,3% (30 άτομα) απάντησαν ναι, το 17,7% (17 άτομα) δεν ξέρω ενώ ένα μικρό ποσοστό της τάξεως του 6,3% (6 άτομα) απάντησαν άλλο.

Πιστεύετε ότι η Νορβηγία έχει ' κερδίσει ' από τη μη ένταξή της στην Ε.Ε και στην ΟΝΕ;

96 απαντήσεις

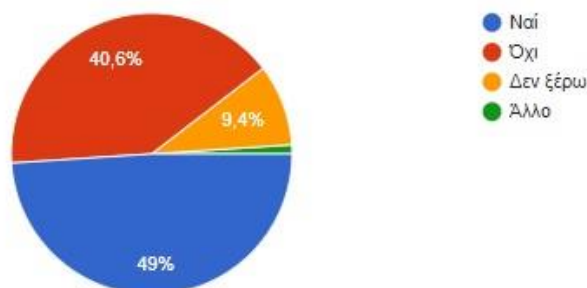

Γράφημα 10

Στην ερώτηση του εάν η Νορβηγία έχει « κερδίσει » από τη μη ένταξή της στην Ε.Ε. και στην ΟΝΕ η πλειοψηφία των ερωτηθέντων 52,1% (50 άτομα) δήλωσαν ναι. Το περίεργο είναι ότι το αμέσως μεγαλύτερο ποσοστό 33,3% (32 άτομα) είναι η απάντηση δεν ξέρω. Το αποτέλεσμα από αυτή την απάντηση φανερώνει ότι υπάρχει πιθανότητα να υπάρχει άγνοια σχετικά με αυτή τη χώρα. Το 12,5% (12 άτομα) δήλωσαν όχι ενώ το 2,1% (2 άτομα) επέλεξαν την απάντηση το άλλο.

Πιστεύετε ότι υπερτερούν τα θετικά από τα αρνητικά στην Ε.Ε.;

96 απαντήσεις

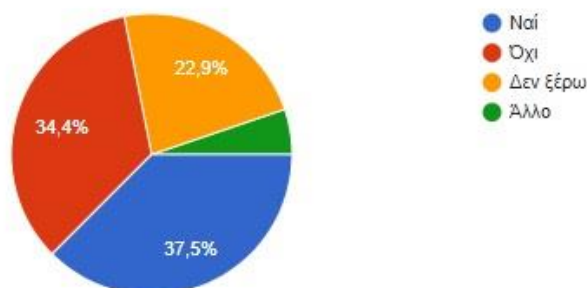

Γράφημα 11

Το 49% (47 άτομα) σχεδόν οι μισοί από τους ερωτηθέντες επέλεξαν το ναι, το 40,6% (39 άτομα) όχι. Μικρότερα ποσοστά κατέλαβαν οι υπόλοιπες επιλογές συγκεκριμένα 9,4% (9 άτομα) επέλεξαν δεν ξέρω ενώ μόλις 1 άτομο (1%) επέλεξε το άλλο.

Πιστεύετε ότι υπερτερούν τα θετικά από τα αρνητικά στην ΟΝΕ;

96 απαντήσεις

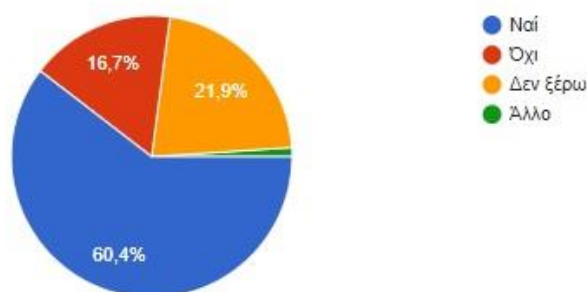

Γράφημα 12

Η διαφορά όπως παρατηρούμε είναι μικρή, το 37,5% (36 άτομα) επέλεξε το ναι ενώ το 34,4% (33 άτομα) επέλεξε το όχι. Το 22,9% (22 άτομα) ενώ ένα μικρότερο ποσοστό της τάξεως του 5,2% (5 άτομα) είναι η επιλογή το άλλο.

Πιστεύετε ότι η Σουηδία κάνει καλά που δεν έχει ενταχθεί στην ΟΝΕ και είναι μόνο μέλος της Ε.Ε.;

96 απαντήσεις

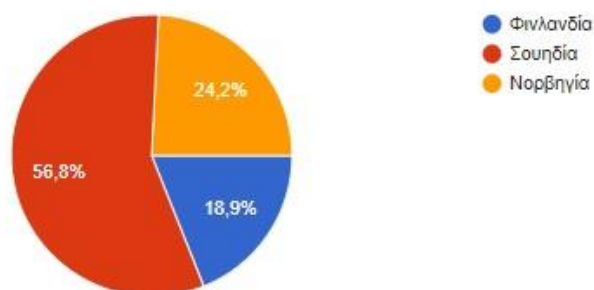

Γράφημα 13

Στην ερώτηση το εάν η Σουηδία έχει κάνει καλά που δεν έχει ενταχθεί την ΟΝΕ και είναι μόνο μέλος της Ε.Ε. η συντριπτική πλειοψηφία με 60,4% (58 άτομα) δήλωσαν ναι έναντι του 16,7% (16 άτομα) που δήλωσαν όχι. Το αμέσως μεγαλύτερο ποσοστό ήταν της απάντησης δεν ξέρω με 21,9% (29 άτομα) ενώ 1 μόλις άτομο (1%) απάντησε άλλο.

Ποιά απο τις τρεις Σκανδιναβικές χώρες, θεωρείτε οτι έχει καλύτερη οικονομία;

95 απαντήσεις

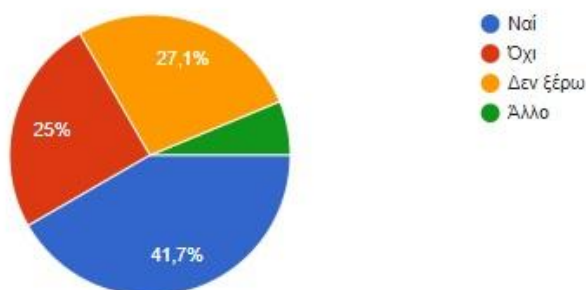

Γράφημα 14

Όπως φαίνεται και από το παραπάνω γράφημα πάνω από τους μισούς ερωτηθέντες 54 άτομα (56,8%) υποστήριξαν ότι η Σουηδία έχει την καλύτερη οικονομία, 23 άτομα (24,2%) η Νορβηγία ενώ 18 άτομα (18,9%) η Φινλανδία.

Πιστεύετε στην ύπαρξη της Ευρώπης των διπλών/ πολλαπλών ταχυτήτων;

96 απαντήσεις

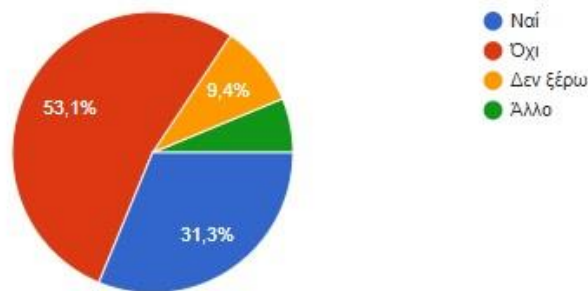

Γράφημα 15

Εδώ παρατηρούμε ότι το δείγμα είναι ιδιαίτερος διχασμένος, αφού επέλεξαν όλες τις επιλογές. Έτσι το 41,7% (41 άτομα) δήλωσαν ναι, το 27,1% (26 άτομα) δήλωσαν δεν ξέρω, το 25% (24 άτομα) δήλωσαν όχι ενώ το 6,3% (6 άτομα) δήλωσαν άλλο. Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε η γνώμη της κοινωνίας είναι διηρημένη.

Πιστεύετε στη διάλυση της Ε.Ε;

96 απαντήσεις

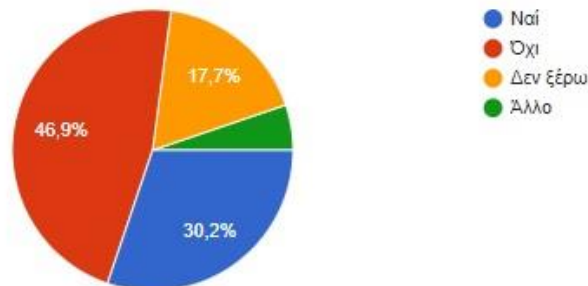
Γράφημα 16

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων 51 άτομα (53,1%) επέλεξαν όχι, 30 άτομα (31,3%) επέλεξαν ναι. Μικρότερα ποσοστά είχαν οι επιλογές δεν ξέρω και άλλο με 9 άτομα (9,4%) και 6 άτομα (6,3%) αντίστοιχα.

Πιστεύετε στη διάλυση της ΟΝΕ;

96 απαντήσεις

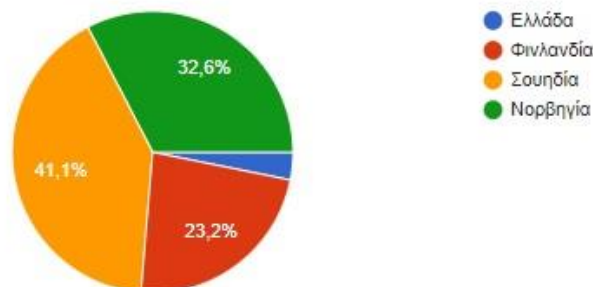

Γράφημα 17

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων με ποσοστό 46,9% (45 άτομα) δήλωσαν πως δε θα διαλυθεί η ΟΝΕ, το 30,2% (29 άτομα) δήλωσαν ότι θα διαλυθεί. Το 17,7% (17 άτομα) δήλωσαν δεν ξέρω ενώ το 5,2% (5 άτομα) δήλωσαν άλλο.

Ποιά απο τις παρακάτω χώρες θεωρείτε οτι έχει την καλύτερη πρόοδο και ανάπτυξη;

95 απαντήσεις

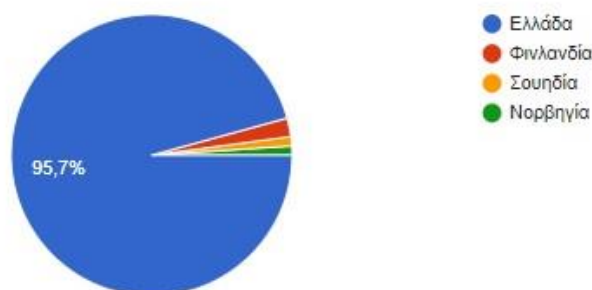

Γράφημα 18

Την καλύτερη πρόοδο και ανάπτυξη έχει η Σουηδία με ποσοστό 41,1% (39 άτομα), ακολουθούν η Νορβηγία με 32,6% (31 άτομα), η Φινλανδία με 23,2% (22 άτομα) τέλος βρίσκεται η Ελλάδα με 3,2% (3 άτομα).

Ποιά απο τις παρακάτω χώρες θεωρείτε οτι έχει τη χειρότερη πρόοδο και ανάπτυξη;

94 απαντήσεις

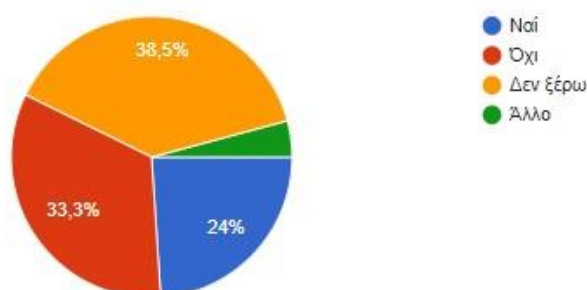

Γράφημα 19

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων ψήφισαν ότι η Ελλάδα έχει τη χειρότερη πρόοδο και ανάπτυξη με το συντριπτικό ποσοστό του 95,7% (90 άτομα), κι αυτό είναι λογικό αν αναλογιστούμε την οικονομική κατάσταση της χώρας. Ακολουθούν με μικρότερα ποσοστά η Φινλανδία με 2,1% (2 άτομα), η Σουηδία και η Νορβηγία με 1,1% δηλαδή τις επέλεξαν από 1 άτομο την κάθε μία.

Θεωρείτε ότι η Φινλανδία θα πρέπει να αποτελέσει παράδειγμα για τη Σουηδία και τη Νορβηγία ως προς την ένταξη στην Ε.Ε. και στην ΟΝΕ;

96 απαντήσεις

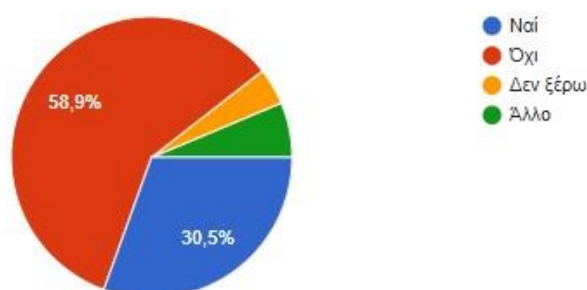

Γράφημα 20

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων στην παραπάνω ερώτηση απάντησε δεν ξέρω με ποσοστό 38,5% (37 άτομα), κι αυτό γιατί οι περισσότεροι – ίσως - δε γνωρίζουν αν και σε ποιους από τους δυο οργανισμούς (Ε.Ε., ΟΝΕ) είναι ενταγμένες οι Σκανδιναβικές χώρες. Ακολουθούν η απάντηση όχι με 33,3% (32 άτομα), η απάντηση ναι με 24% (23 άτομα) και η απάντηση άλλο με 4,2% (4 άτομα).

Πιστεύετε ότι θα πρέπει να συγκρίνονται οι χώρες του Νότου με τις χώρες του Βορρά;

95 απαντήσεις

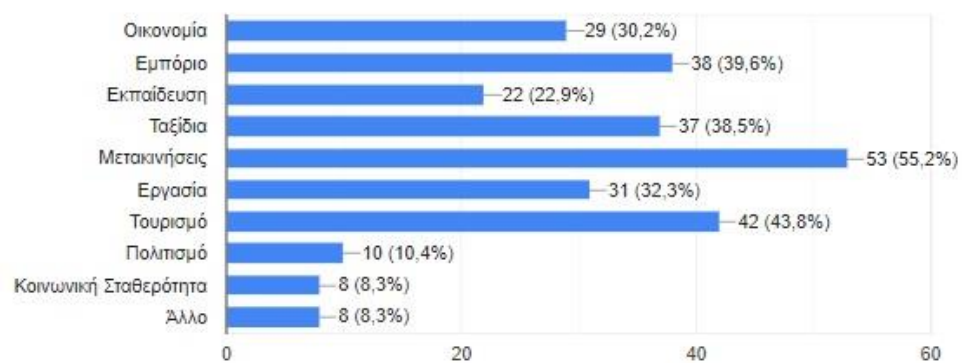

Γράφημα 21

Το παραπάνω ποσοστό 58,9% (56 άτομα) δηλώσαν ότι είναι κατά της σύγκρισης του Βορρά με το Νότο, το 30,5 % (29 άτομα) ναι, το 6,3 (6 άτομα) άλλο ενώ το 4,2 (4 άτομα) δεν ξέρω.

Κατά τη γνώμη σας, σε ποιές απο τις παρακάτω επιλογές θεωρείτε ότι έχει συμβάλει θετικά η Ε.Ε.; (μέχρι τρεις επιλογές)

96 απαντήσεις

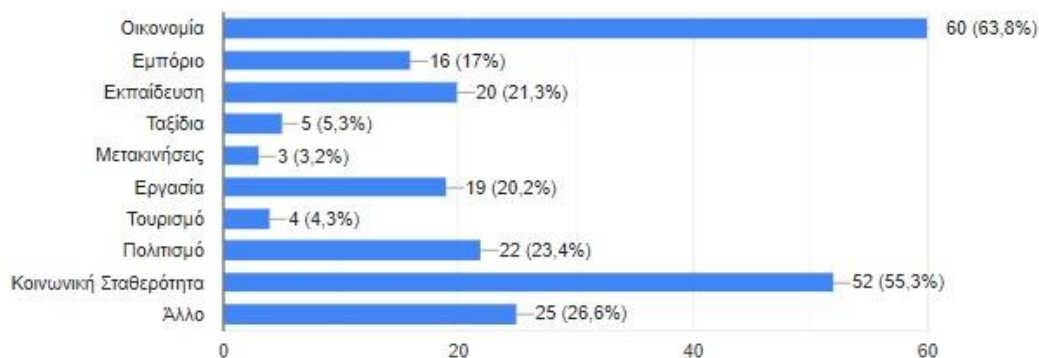

Γράφημα 22

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων θεώρησαν ότι η Ε.Ε. συμβάλλει θετικά στις μετακινήσεις με ποσοστό 55,2%, στον τουρισμό με 43,8% και στο εμπόριο με 39,6% .

Κατά τη γνώμη σας, σε ποιές απο τις παρακάτω επιλογές θεωρείτε ότι έχει συμβάλει αρνητικά η Ε.Ε.; (μέχρι τρείς επιλογές)

94 απαντήσεις

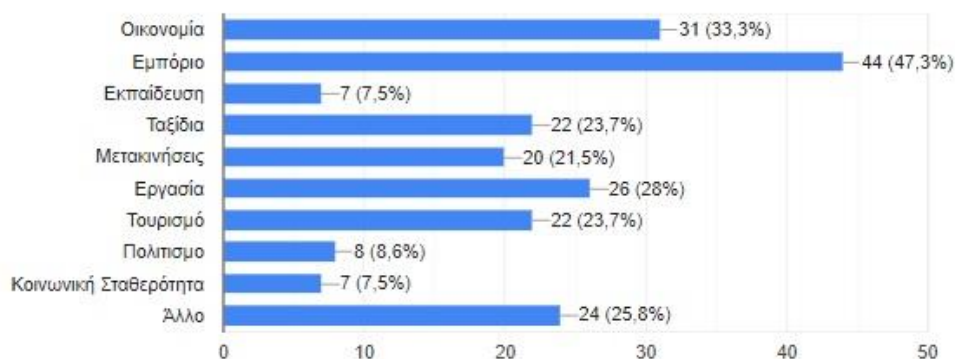

Γράφημα 23

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων θεώρησαν ότι η Ε.Ε. συμβάλλει αρνητικά στην οικονομία με ποσοστό 63,8%, στην κοινωνική σταθερότητα με 55,3% και στο άλλο με ποσοστό 26,6% θεωρώντας ότι οι επιλογές που τους δόθηκαν δε τους καλύπτουν.

Κατά τη γνώμη σας, σε ποιές απο τις παρακάτω επιλογές θεωρείτε ότι έχει συμβάλει θετικά η ΟΝΕ; (μέχρι τρεις επιλογές)

93 απαντήσεις

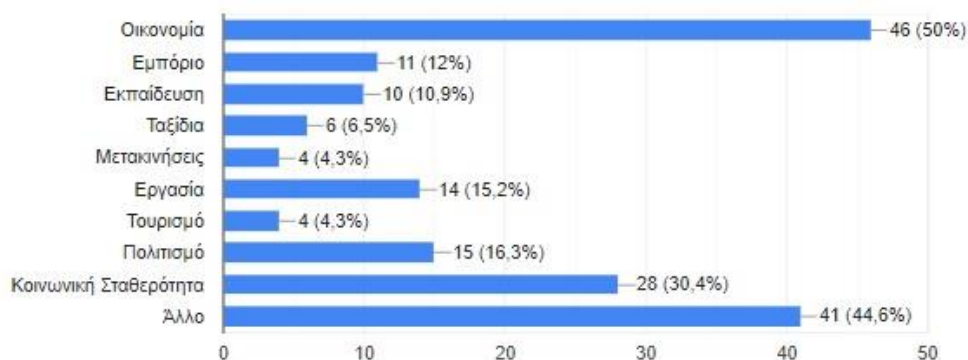

Γράφημα 24

Οι πλειοψηφία των ερωτηθέντων θεώρησαν ότι η ΟΝΕ συμβάλλει θετικά στο εμπόριο με ποσοστό 47,3%, στην οικονομία με 33,3% και στην εργασία με 28% .

Κατά τη γνώμη σας, σε ποιές απο τις παρακάτω επιλογές θεωρείτε ότι έχει συμβάλει αρνητικά η ΟΝΕ; (μέχρι τρεις επιλογές)

92 απαντήσεις

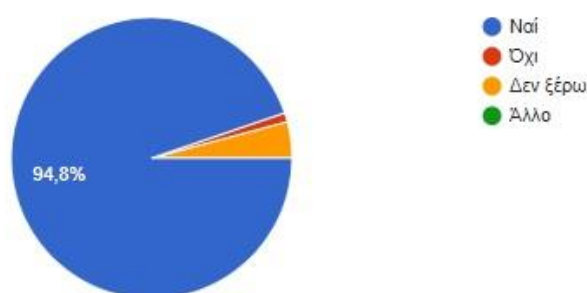

Γράφημα 25

Οι πλειοψηφία των ερωτηθέντων θεώρησαν ότι η ΟΝΕ συμβάλλει αρνητικά στην οικονομία με ποσοστό 50%, άλλο με 44,6% θεωρώντας ότι καμία από τις επιλογές που τους δόθηκαν δε τους καλύπτουν και στην κοινωνική σταθερότητα με 30,4%.

Πιστεύετε ότι η οικονομική πολιτική επηρεάζει την εξωτερική πολιτική ;

96 απαντήσεις

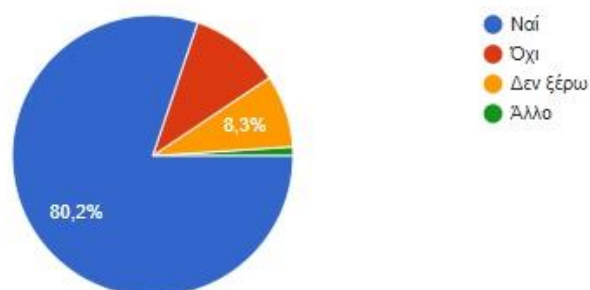

Γράφημα 26

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι η οικονομική πολιτική επηρεάζει την εξωτερική πολιτική με ποσοστό 94,8% (91 άτομα). Το αμέσως επόμενο « μεγαλύτερο » ποσοστό σε απαντήσεις είναι το δεν ξέρω με ποσοστό 4,2% (4 άτομα) ενώ η απάντηση όχι με ποσοστό 1% (1 άτομο).

Πιστεύετε ότι η εξωτερική πολιτική επηρεάζει την οικονομική πολιτική;

96 απαντήσεις

Γράφημα 27

Αντίθετα στην ερώτηση εάν η εξωτερική πολιτική επηρεάζει την οικονομική πολιτική το 80,2% (77 άτομα) δήλωσαν ναι, το 10,4% (10 άτομα) όχι ενώ το 8,3% (8 άτομα) δεν ξέρω και τέλος το 1% (1 άτομο) άλλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΝΑΤΟ

Συμπέρασμα Έρευνας

Σκοπός αυτής της έρευνας, ήταν να αναδείξει πως επιδρά η ένταξη μιας χώρας τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, δηλαδή πως την επηρεάζει. Έτσι αφού αναφερθήκαμε στα θετικά και στα αρνητικά τόσο της Ε.Ε. όσο και της ΟΝΕ, με στόχο να αναδείξουμε και τις δυο πλευρές, ώστε να γίνει στον αναγνώστη κατανοητό γιατί κάποιες χώρες επιζητούν την ένταξή τους, άλλες επιζητούν την έξοδό τους ενώ άλλες παραμένουν ουδέτερες. Στη συνέχεια και υπό το πρίσμα της συμμετοχής προέβηκα σε μια σύγκριση μεταξύ κάποιων χωρών, - η επιλογή δεν ήταν τυχαία- αφού η επιλογή τους είχε ως στόχο να αναδείξει τις διαφορές τους. Έτσι επιλέχθηκαν χώρες όπως η Ελλάδα και η Φινλανδία που είναι χώρες-μέλη της Ε.Ε. και της ΟΝΕ, χώρες όπως η Σουηδία που είναι μέλος της Ε.Ε. όχι όμως μέλος της ΟΝΕ, ενώ η Νορβηγία δεν είναι μέλος ούτε της Ε.Ε. ούτε της ΟΝΕ. Επιπλέον οι χώρες επιλέχθηκαν και με έναν άλλο σκοπό, να δείξουν τις διαφορές μεταξύ των χωρών του Βορρά με τις χώρες του Νότου. Άλλωστε αυτή η διαφορά μετά την οικονομική κρίση του 2008 έχει επηρεάσει όχι μόνο την Ε.Ε. και την ΟΝΕ αλλά και ολόκληρη την ευρωπαϊκή ήπειρο, μιας και η Ευρώπη έχει χαρακτηριστεί ως Ευρώπη των διπλών/πολλαπλών ταχυτήτων εξαιτίας των διαφορών μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών.

Συνεπώς γίνεται αντιληπτό ότι η ευρωπαϊκή ήπειρος έχει επηρεαστεί αρκετά από την Ε.Ε. και την ΟΝΕ, καθώς πλέον οι χώρες που είναι μέλη τους αλλά και αυτές που δεν είναι όπως η Νορβηγία έχουν αναπτύξει ιδιαίτερες σχέσεις μεταξύ τους ακόμα και μέσα από διμερείς συμφωνίες όπως στην περίπτωση της Νορβηγίας. Από αυτό μπορούμε να αντιληφθούμε είναι ότι ο απομονωτισμός δεν είναι λύση, αυτό φαίνεται τόσο από τις χώρες που θέλουν να ενταχθούν και να γίνουν μέλη τους όσο και από αυτές που δε θέλουν να αποτελέσουν μέλη τους ωστόσο επιχειρούν τη σύναψη συμφωνιών.

Τα θετικά και τα αρνητικά, οι διαφορές και οι ομοιότητες είναι οι δυο όψεις τους ίδιου νομίσματος αντίστοιχα, το ποια όψη και γιατί επιλέγει το κάθε κράτος εξαρτάται από τα ποια είναι τα εθνικά του συμφέροντα αλλά και οι εθνικές επιδιώξεις και φιλοδοξίες του. Αυτό σημαίνει ότι όλες οι απόψεις είναι θεμιτές εφόσον είναι επαρκώς αιτιολογημένες.

Κατά την προσωπική μου άποψη, θεωρώ ότι τόσο η Ε.Ε. όσο και η ΟΝΕ επηρεάζουν συνολικά όχι μόνο τις χώρες που είναι μέλη τους αλλά και τις χώρες που είναι μη μέλη τους. Αναλυτικότερα και η Ε.Ε. αλλά και η ΟΝΕ επιφέρουν τόσο θετικά όσο και αρνητικά αποτελέσματα, άλλωστε τίποτα δεν κερδίζεται χωρίς να χαθεί κάτι, συνεπώς είναι οι δυο πλευρές στο ίδιο νόμισμα. Αυτό σημαίνει ότι μια χώρα κατά την προσωπική μου άποψη θα πρέπει να ενταχθεί σε τέτοιους οργανισμούς όπως είναι η Ε.Ε. και η ΟΝΕ, μιας και η απομόνωση δεν οδηγεί πουθενά. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί αν λάβουμε υπόψη μας τις γρήγορες εξελίξεις, την παγκοσμιοποίηση και την τεχνολογία. Άρα γίνεται φανερό ότι η Ε.Ε. και η ΟΝΕ μόνο θετικές επιδράσεις μπορούν να επιφέρουν στα μέλη τους, με κύρια πλεονεκτήματα αυτά της συνεργασίας και της συμμαχίας.

Η συγκεκριμένη έρευνα πέρα από τη σύγκριση των Δυτικο-ευρωπαϊκών χωρών με τις χώρες του Νότου υπό το πρίσμα της ένταξης στην Ε.Ε. και την ΟΝΕ, έθιξε και το θέμα της οικονομικής διπλωματίας. Η έρευνα επιχείρησε να διαπιστώσει εάν και κατά πόσο μπορεί να συνδεθεί η οικονομία με την πολιτική και δη με την εξωτερική πολιτική. Κατά την άποψή μου, θεωρώ ότι η οικονομία ειδικά τις τελευταίες δεκαετίες είναι η κινητήριος δύναμη, τοποθετώντας την πολιτική σε δεύτερη θέση. Αυτό γίνεται εύκολα αντιληπτό και αποδεικνύεται από τη σύγκριση μεταξύ των χωρών του Βορρά με τις χώρες του Νότου. Οι βόρειες χώρες είναι οικονομικά ισχυρές έναντι των νότιων χωρών, αυτό τους δίνει ένα προβάδισμα να χαράξουν και να προωθήσουν τις δικές του πολιτικές και να επιβληθούν χρησιμοποιώντας τα μέσα που διαθέτει η οικονομική διπλωματία όπως είναι οι οικονομικές κυρώσεις, ο εξαναγκασμός και άλλα.

Ο απώτερος στόχος της διπλωματικής εργασίας, ήταν να παρουσιάσει το πως οι χώρες επηρεάζονται ως προς στη χάραξη των πολιτικών τους από το εάν είναι ενταγμένες ή μη σε οργανισμούς όπως είναι η Ε.Ε. και η ΟΝΕ αλλά και από το εάν χρησιμοποιούν την οικονομική διπλωματία, η οποία θεωρείται δείγμα ισχυρής οικονομίας με στόχο να ικανοποιήσουν τα εθνικά τους συμφέροντα εις βάρος οικονομικά αδύναμων χωρών .

Αυτά είναι τα συμπεράσματα που προέκυψαν από το θεωρητικό κομμάτι της εργασίας, το οποίο στηρίζεται σε βιβλιογραφικές πηγές ελληνικές και μη. Ωστόσο το κομμάτι της έρευνας μας ανέδειξε και άλλα συμπεράσματα.

Αναλυτικότερα από τα διάφορα γραφήματα οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η ελληνική κοινωνία - μιας και αυτή ερωτήθηκε - δε γνωρίζει καλά τα ευρωπαϊκά ζητήματα. Αξίζει να αναφέρουμε ότι ναι μεν θεωρεί ότι δε θα διαλυθούν η Ε.Ε. και η ΟΝΕ από την άλλη πιστεύει περισσότερο στο οικοδόμημα της Ε.Ε. σε αντίθεση με αυτό της ΟΝΕ.

Μάλιστα ως προς την Ε.Ε. είναι πιο ξεκάθαρες οι απαντήσεις, δείχνοντας ότι γνωρίζουν ότι υπερτερούν τα θετικά από τα αρνητικά, ότι δε θα διαλυθεί, ότι είναι κάλο να εντάσσεται μια χώρα στην Ε.Ε. ενώ έχουν γνώση σε ποιους τομείς έχει συμβάλλει θετικά και σε ποιους αρνητικά. Αντίθετα στην ΟΝΕ οι απαντήσεις είναι πιο συγκεχυμένες, μπορεί να συμφωνούν σε πολλά με τις απαντήσεις που έδωσαν για την Ε.Ε. ωστόσο φαίνεται ότι υπάρχει άγνοια ως προς σε ποιους τομείς έχει συμβάλλει θετικά και σε ποιους αρνητικά χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν ότι η επιλογή άλλο, η οποία ήταν πιο υψηλά στην ΟΝΕ από ότι στην Ε.Ε..

Ως προς τη σύγκριση των χωρών που επιλέχθηκαν, όλοι έκριναν ότι δε πρέπει να συγκρίνουμε το Βορρά με το Νότο θεωρώντας ότι είναι ανώμαλα πράγματα. Αν και κατά την προσωπική μου άποψη διαφωνώ. Θεωρώ ότι θα πρέπει να υπάρχει η σύγκριση ειδικά σε χώρες που είναι μέλη αυτών των οργανισμών όπως είναι η Ελλάδα και η Φινλανδία.

Επίσης ένα συμπέρασμα στο οποίο κατέληξα με μεγάλη έκπληξη είναι ότι ενώ θεωρούν ότι η Νορβηγία έχει επιλέξει σωστά που δεν έχει ενταχθεί ούτε στην Ε.Ε. ούτε στην ΟΝΕ, δε την επέλεξαν ως χώρα που έχει την καλύτερη πρόοδο και ανάπτυξη. Ίσως σε αυτό το σημείο θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι υπάρχει μερική άγνοια ως προς αυτή τη χώρα. Αντίθετα απάντησαν ότι η Σουηδία είναι η χώρα που έχει την καλύτερη πρόοδο και εξέλιξη. Το συμπέρασμα στο οποίο μπορώ προσωπικά να καταλήξω είναι ίσως ότι με την επιλογή της Σουηδίας, θεωρούν ότι οι χώρες ευνοούνται από την ένταξη τους στην Ε.Ε. διατηρώντας το εθνικό τους νόμισμα. Αυτό ενισχύει την άποψη ότι ίσως έχουν μια πιο θετική στάση ως προς την Ένωση σε αντίθεση με αυτή που έχουν για την ΟΝΕ και αυτό ενισχύεται ακόμη περισσότερο από το γεγονός ότι δεν επέλεξαν τη Φινλανδία. Σε

ότι έχει να κάνει με τη χώρα που έχει τη χειρότερη πρόοδο και εξέλιξη υπήρξε σύμπτωση απόψεων, αφού σχεδόν όλοι επέλεξαν την Ελλάδα.

Τέλος σε ότι αφορά το εάν η οικονομική πολιτική επηρεάζει την εξωτερική πολιτική και το αντίστροφο, τα ποσοστά διαφέρουν. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να υπάρχει διάσταση ως προς τις απόψεις. Συγκεκριμένα οι περισσότεροι πιστεύουν ότι η οικονομία επηρεάζει την εξωτερική πολιτική ενώ δε συμβαίνει το αντίθετο, αυτό αποτυπώνεται και από το ότι στην πρώτη περίπτωση το ποσοστό είναι μεγαλύτερο από ότι στη δεύτερη.

Το συνολικό συμπέρασμα της διπλωματικής, στο οποίο και καταλήγουμε είναι ότι το ερωτηματολόγιο επιβεβαιώνει τα περισσότερα κομμάτια της θεωρίας. Φυσικά υπάρχουν και σημεία στα οποία η θεωρία με την έρευνα έρχονται σε ρήξη, τέτοια σημεία είναι η σύγκριση μεταξύ των χωρών και ότι η εξωτερική πολιτική επηρεάζει την οικονομική πολιτική.

Ως προς αυτά, πάντα κατά τη προσωπική μου άποψη πιστεύω, ότι η σύγκριση μεταξύ χωρών θα πρέπει να υφίσταται ειδικά αν αποτελούν μέλη οργανισμών, καθώς έχουν κοινές συνισταμένες τους οργανισμούς, - μιας και στην παρούσα έρευνα είναι αυτό που μελετάμε. Συνεπώς σύγκριση μεταξύ Ελλάδας και Φινλανδίας θεωρώ ότι θα πρέπει να υπάρχει - και είναι ωφέλιμη - . Φυσικά η βάση αυτής της σύγκρισης - για να μπορεί και να υφίσταται -, θα πρέπει να αποτελέσει το γεγονός ότι τα κράτη είναι μέλη της Ε.Ε. και της ΟΝΕ.

Βιβλιογραφία

I. Ελληνόγλωσσα Βιβλία

Κωσταντόπουλος Ι, Οικονομία και κατασκοπεία. Θεωρία και πράξη, Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα.

Μούσης Ν., 2010, Εγχειρίδιο Ευρωπαϊκής Πολιτικής, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Μπαμπανάσης Σ.,2004, Νέα διεθνής οικονομία, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Μπιτζένης Α., 2009 Παγκοσμιοποίηση Πολυεθνικές Ενδύσεις & Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση στο Νέο Παγκόσμιο Οικονομικό Σύστημα, Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε.

Paul de Grauwe, 2008, Τα οικονομικά της νομισματικής ένωσης, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, {Πρόσβαση 12/01/2018}

Nugent N., 2012, Πολιτική και διακυβέρνηση στη Ευρωπαϊκή Ένωση, Αθήνα: Εκδόσεις Σαββάλας.

Η Ευρωπαϊκή ιστορία 60 χρόνια κοινής προόδου, European Political Strategy Center.

Τσαρδανίδης Χ.,2018 Οικονομική Διπλωματία, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

II. Πηγές από το Διαδίκτυο

i. Ελληνόγλωσσες

Αναστασόπουλος Τάκης, 2017, 5+1 σενάρια για το μέλλον της Ε.Ε,17/03/2017,13:51, [Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <https://www.liberal.gr/arthro/123583/politiki/2017/diktuo->

gia-ti-metarruthmisi-pente-sun-ena-senaria-gia-to-mellon-tis-ee.html [πρόσβαση 2/12/2018].

Αφιέρωμα στα 60 χρόνια της ΕΕ- Ιστορική αναδρομή, οι προκλήσεις του μέλλοντος,23/03/2017,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <http://www.anatropinews.gr/2017/03/23/%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%AD%CF%81%CF%89%CE%BC%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B1-60-%CF%87%CF%81%CF%8C%CE%BD%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CE%B5-%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B1/>, [πρόσβαση 24/11/2018].

Γιανακόπουλος Π., Καββαλάρης Κ., Ντόβας Δ., 2016,Ενιαίο ή εθνικό νόμισμα: Τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα από την υιοθέτηση του ευρώ στη χώρα μας ,Μεσολόγγι,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <http://repository.library.teiwest.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/5826/LOG%20%CE%93%CE%99%CE%91%CE%9D%CE%9D%CE%91%CE%9A%CE%9F%CE%A5%CE%9B%CE%9F%CE%A0%CE%9F%CE%A5%CE%9B%CE%9F%CE%A3%20%CE%A0%CE%9F%CE%9B%CE%A5%CE%A7%CE%A1%CE%9F%CE%9D%CE%97%CE%A3-%20.%CE%9A%CE%91%CE%92%CE%91%CE%9B%CE%9B%CE%91%CE%A1%CE%97%CE%A3%20%CE%9A%CE%A9%CE%9D%CE%A4%CE%91%CE%9D%CE%A4%CE%99%CE%9D%CE%9F%CE%A3%20-%20%CE%9D%CE%A4%CE%9F%CE%92%CE%91%CE%A3%20%CE%94%CE%97%CE%9C%CE%97%CE%A4%CE%A1%CE%99%CE%9F%CE%A3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, [πρόσβαση 28/11/2018].

ΕΡΤ, Δημοψήφισμα για τη Συμφωνία στις 5 Ιουλίου,27/06/2015,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <http://www.ert.gr/eidiseis/ellada/dimopsifisma-gia-ti-simfonia-stis-5-iouliou/>, [πρόσβαση 29/11/2018].

Ευρώπη: σε αναζήτηση κοινού μέλλοντος. Βορράς – Νότος : μια ισότιμη συνύπαρξη, το δίχτυο,29 /05/2013,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <http://todiktio.eu/index.php/activity/labs-events/item/243-27-05-2013> [πρόσβαση 18/01/2018].

Η εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/2/1/index.tkl?lang=gr&all=1&pos=NaN&s=1&e=10, [πρόσβαση 25/11/2018].

Η ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, europa.eu , [Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από https://europa.eu/european-union/about-eu/history_el, [πρόσβαση 25/11/2018].

Η Οικονομική Διπλωματία ως εργαλείο εξόδου από την κρίση Συνέντευξη του Άγγελου Παγκράτη στη Μαρία Ακριβού, 23/11/2017, [Ηλεκτρονικό] Διαθέσιμο από <http://www.accountancygreece.gr/%CE%B7-%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B4%CE%B9%CF%80%CE%BB%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%AF%CE%B1-%CF%89%CF%82-%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CE%B5/> [πρόσβαση 5/01/2019]

Η πορεία της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Ελληνική Δημοκρατία, ΥΠΕ,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <http://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/i-ellada-stin-ee/i-poreia-tis-elladas-stin-europaiki-enosi.html>, [πρόσβαση 13/01/20018].

Η Φιλανδία συζητά την αποχώρηση από το ευρώ, πρώτο θέμα,28/04/2016,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <http://www.protothema.gr/world/article/574132/i-finlandia-suzita-tin-apohorisi-apo-to-euro/>, [πρόσβαση 13/01/2018].

Κάζης Δημήτρης,2013, Ευρωπαϊκός Βορράς και Νότος: Μπορούν να συνυπάρξουν ισότιμα;, Το Βήμα, 29/03/2013,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=504936>, [πρόσβαση 18/01/2018].

Καπούτση Σύρμω, Ενωμένη Ευρώπη [Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από πρόσβαση <http://users.sch.gr/sirmkap/europe%20diagramma.pdf>, [πρόσβαση 11/01/2018]

Καψήλης Αλέξανδρος, 2001, Το σουηδικό μοντέλο ανάπτυξης, Το Βήμα 11/03/2001,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=131489>, [πρόσβαση 18/01/2018].

Κεραμιώτη Ελένη,2014, Οι βέλτιστες νομισματικές περιοχές. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και διεθνείς συγκρίσεις, Αθήνα , Ιανουάριος 2014, σελ.21,22[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από [file:///C:/Users/admin/Downloads/Keramioti_2014%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/Keramioti_2014%20(1).pdf), [πρόσβαση 12/01/2018].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ,Η Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα,σελ.18-19,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από http://www2.aueb.gr/statistical-institute/e-vote/e_vote-ch1.pdf,[πρόσβαση 11/0/2018].

Κουσκουβέλης Ηλίας, 2012, Κρίση και εξωτερική πολιτική Αδράνεια και λάθη πολλαπλασιάζουν τους κινδύνους, 5/02/2012,[Ηλεκτρονικό] Διαθέσιμο από <https://foreignaffairs.gr/articles/68646/ilias-i-koyskoybelis/krisi-kai-eksoteriki-politiki?page=5> [πρόσβαση 12/12/2018].

Κριτήρια προσχώρησης,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/glossary/terms/accession-criteria_en, [πρόσβαση 05/11/2018].

Λαμπρινή Ευφροσύνη Μαρία, 2012, Η ικανοποίηση των τουριστών από τις υπηρεσίες τουρισμού του Νομού Χαλκιδικής (Περίπτωση Νέου Μαρμαρά), Απρίλιος 2012, [Ηλεκτρονικό] Διαθέσιμο από <http://digilib.teiemt.gr/jspui/bitstream/123456789/824/1/022013137.pdf> [πρόσβαση 18/02/2019].

Λευκή Βίβλος: τρόποι για μεγαλύτερη εμβάθυνση της ΟΝΕ, 2017,31/05/2017,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από https://ec.europa.eu/greece/news/20173105_leuki_vivlos_tropoi_embathinsis_el [πρόσβαση 2/12/2018].

Λιαγκόρβας Παναγιώτης, 2014, Η Ευρώπη και η κρίση Τι έχουμε μάθει;, Foreign Affairs 26/02/2014, [Ηλεκτρονικό] ,Διαθέσιμο από <https://www.foreignaffairs.gr/articles/69701/panagiotis-liargkobas/i-eyropi-kai-i-krisi> [πρόσβαση 24/11/2018].

Ματαράγκας Βύρων,2015, Τα σοβαρά μειονεκτήματα του ευρώ, flashnews.gr, κοινοποιήθηκε14/017 /2015,[Ηλεκτρονικό],Διαθέσιμο από

<http://flashnews.gr/post/233884/ta-sobara-meionekthmata-toy-eyrw>[πρόσβαση 12/01/2018].

Μπήτρος Γεώργιος, 2008 , Τα μειονεκτήματα της Ευρώπης, Το Βήμα, 24/1/2008 23:04, ενημερώθηκε 14/05/2000 00:00, [Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <https://www.tovima.gr/2008/11/24/opinions/ta-meionektimata-tis-eyrwpis/> [πρόσβαση 12/01/2018]

Μπήτρος Γεώργιος, 2000, Τα μειονεκτήματα της Ευρώπης υπάρχει ενδεχόμενο ακυβερνησίας και αυτό είναι που εκφράζουν οι παγκόσμιες αγορές, Το Βήμα, 11/05/2000, [Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=122229>, [πρόσβαση 11/01/2018].

Οικονομική διπλωματία και Nation branding, 28/11/2014, [Ηλεκτρονικό] Διαθέσιμο από <https://www.viadiplomacy.gr/ikonomiki-diplomatia-ke-nation-branding/> [πρόσβαση 5/01/2019].

Οικονομική και Νομισματική Ένωση, [Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.el.html>, [πρόσβαση 25/11/2018].

Οικονομικά και Νομισματικά Θέματα, [Ηλεκτρονικό] Διαθέσιμο από https://europa.eu/european-union/topics/economic-monetary-affairs_el [πρόσβαση 11/01/2018]

Παπαδημητρίου Μπάμπης, 2013, «Σκληρό» νόμισμα ή « μαλακό» χρήμα ;, 16/4/2013, [Ηλεκτρονικό] Διαθέσιμο από <http://www.kathimerini.gr/734717/opinion/epikairothta/arxeio-monimes-sthles/sklhronomisma-h-malako-xrhma> [πρόσβαση 12/12/2018].

Παπαστάμου Α., Οικονομική διπλωματία: κλειδί για την ανάπτυξη, 27/02/2012, [Ηλεκτρονικό] Διαθέσιμο από <http://www.ka-business.gr/pages/Apopsi/1557/h-oikonomikh-diplwmatia-kleidi-gia-thn-anaptyksh> [πρόσβαση 5/01/2019].

Πέντε πράγματα που πρέπει να γνωρίζετε για τη Συνθήκη του Μάαστριχ, 15/02/2017, [Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me-more/html/25_years_maastricht.el.html , [πρόσβαση 19/11/2018].

Πιέτρης Δημήτρης, 2008, Ποια η σημασία της ένταξης της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση?, Μάιος 27 2008, [Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <https://pietris.wordpress.com/2008/05/27/simasia-eu/>, [πρόσβαση 13/01/2018].

Σταυρίδης Σήφης, 2013, Οι καταστροφικές συνέπειες της Ελλάδας στην Ε.Ε., 11/02/2013, [Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <http://www.alfavita.gr/apopsi/%CE%BF%CE%B9-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%86%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%AD%CF%80%CE%B5%CE%B9%CE%B5%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%AD%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%B7%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%B5>, [πρόσβαση 13/01/2018].

Συνθήκη του Μάαστριχ για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τελευταία ενημέρωση 21/03/2018, [Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Axy0026>, [πρόσβαση 19/11/2018].

ii. Ξενόγλωσσες

Advantages & disadvantages of single currencies, international economics, [Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από http://www.sanandres.esc.edu.ar/secondary/economics%20packs/international_economics/page_61.htm, [πρόσβαση 3/12/2018].

Amariei Ana-Cosmina, 2014, Economic diplomacy in the context of economic crisis, [Ηλεκτρονικό] Διαθέσιμο από http://europolity.eu/wp-content/uploads/2014/12/Vol.8.No_1.2014_7-31.pdf [πρόσβαση 4/01/2018]

Arnett George, 2014, Twenty years since Sweden voted to join the EU- what's changed? ,The guardian, 13/11/2014,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <https://www.theguardian.com/news/datablog/2014/nov/13/twenty-years-since-sweden-voted-to-join-the-eu-whats-changed> ,[πρόσβαση 14/01/2018].

Benefits of the euro, economics help helping to simplify economics, economic essays on the European union, [Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <https://www.economicshelp.org/europe/benefits-euro/>,[πρόσβαση 12/01/2018].

Choosing the right structure for doing business in Europe , benefits of trading in the European Union, in business info.gr, [Ηλεκτρονικό] Διαθέσιμο από, <https://www.nibusinessinfo.co.uk/content/benefits-trading-european-union>, [πρόσβαση 13/01/2018].

Christoph Hasselbach/ Κυρανούδη Δήμητρα,2012, Η μεγάλη διερεύνηση του 2004, 20/12/2012, [Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <https://www.dw.com/el/h-%CE%BC%CE%B5%CE%B3%CE%AC%CE%BB%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B5%CF%8D%CF%81%CF%85%CE%BD%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-2004/a-16461510>,[πρόσβαση 20/11/2018].

Donna Lee and Brian Hocking, online publication date January 2018, [Ηλεκτρονικό] Διαθέσιμο από <http://oxfordre.com/internationalstudies/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-384> [πρόσβαση 4/01/2019].

11 advantages and disadvantages of the European Union, future of working, may 29, 2015,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <https://futureofworking.com/11-advantages-and-disadvantages-of-the-european-union/> [πρόσβαση 13/01/2018].

Edwards Catherine, 2017, Five things to look out for at the EU summit in Sweden, the local, 15/11/2017, [Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <https://www.thelocal.se/20171115/five-things-to-look-out-for-at-fridays-eu-summit-in-sweden>, [πρόσβαση 14/01/2018].

EU foreign economic diplomacy, 2016,[Ηλεκτρονικό] Διαθέσιμο από <https://www.businesseurope.eu/publications/eu-foreign-economic-diplomacy> [πρόσβαση 4/01/2019].

Europa, Ελλάδα,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/greece_el#overview, [πρόσβαση 13/01/2018].

Kvisvik Mimmi, 2016, Why Norway voted no to the EU and why it is NEVER looked back, express, 26/05/2016, [Ηλεκτρονικό] Διαθέσιμο από <https://www.express.co.uk/comment/expresscomment/673775/Norway-EU-referendum-positive-brexite-UK-vote-MImmi-Kvisvik> [πρόσβαση 18/01/2018].

Lee Ann Obringer, How the euro works advantages of the euro, [Ηλεκτρονικό] Διαθέσιμο από <https://money.howstuffworks.com/euro10.htm>, [πρόσβαση 12/01/2018].

Lee Ann Obringer, How the Euro work, disadvantages and risks of the euro, How stuff works, page 12,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <https://money.howstuffworks.com/euro11.htm> [πρόσβαση 12/01/2018].

Matthew J. Gabel, European Union, encyclopedia Britannica,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <https://www.britannica.com/topic/European-Union>, [πρόσβαση 25/11/2018].

Norway and the EU, an overview of relations between Norway and the European Union, European Union external action, 12/05/2016, [Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/1631/norway-and-eu_en [πρόσβαση 18/01/2018] .

Saffick Hamuth, 27 April 2016,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <https://defimedia.info/economic-diplomacy-new-tool-promoting-development> [πρόσβαση 4/01/2019].

Sedelmeier Ulrich Europe after the Eastern Enlargement of the European Union: 2004-2014, 10 June 2014 ,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <https://eu.boell.org/en/2014/06/10/europe-after-eastern-enlargement-european-union-2004-2014>, [πρόσβαση 20/11/2018].

Sinikka Salo, 2006, Finland – from crisis to a successful member of the EU and EMU 21 April 2006, [Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από https://www.suomenpankki.fi/globalassets/fi/media-ja-julkaisut/puheet/documents/060421ss_puola.pdf ,[πρόσβαση 13/01/2018].

Shobhit Seth, 2015, What are the advantages of not adopting the euro? , Investopedia, April 20 2015, [Ηλεκτρονικό] Διαθέσιμο από <https://www.investopedia.com/articles/investing/043015/what-are-advantages-not-adopting-euro.asp>, [πρόσβαση 13/01/2018].

Speech by Gertrude Tumpel –Gugerell, the euro benefits and challenges ,European central bank, [Ηλεκτρονικό] Διαθέσιμο από <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2007/html/sp071126.en.html>. [πρόσβαση 12/01/2018].

Tassinari Fabrizio, What really divides Northern and Southern Europe? huffpost,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από https://www.huffingtonpost.com/fabrizio-tassinari/north-south-europe-divide_b_5288252.html, [πρόσβαση 18/01/2018].

The benefits of euro, europa, [Ηλεκτρονικό] Διαθέσιμο από https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/euro/benefits-euro_en, [πρόσβαση 13/01/2018].

The editors of Encyclopedia Britannica, Euro,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <https://www.britannica.com/topic/euro> ,[πρόσβαση 25/11/2018].

13 advantages and disadvantages of the European Union, vittana.org, [Ηλεκτρονικό] Διαθέσιμο από <https://vittana.org/13-advantages-and-disadvantages-of-the-european-union>, [πρόσβαση 11/01/2018].

Wallstrom Margot, 2016, A united Europe benefits both Britain and Swede, 10 May 2016, the local,[Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <https://www.thelocal.se/20160510/a-united-europe-benefits-both-britain-and-sweden>, [πρόσβαση 14/01/2018].

Wikipedia, Κριτήρια της Κοπεγχάγης, [Ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο από <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%81%CE%B9%CF%84%CE%AE%CF%81>

[%CE%B9%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9A%CE%BF%CF%80%CE
%B5%CE%B3%CF%87%CE%AC%CE%B3%CE%B7%CF%82](#) [πρόσβαση
25/11/2018].

Παράρτημα

Ερωτηματολόγιο

Εισαγωγικό σημείωμα

Στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί μέρος της διπλωματικής μου εργασίας. Το εν λόγω ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και ως στόχο του έχει να αποκαλύψει και να αποτυπώσει με ποσοστά τη γνώμη της ελληνικής κοινωνίας απέναντι σε ευρωπαϊκά ζητήματα.

Σύγκριση των ασθενέστερων ευρωπαϊκών χωρών του Νότου με τις δυτικο- ευρωπαϊκές χώρες υπο το πρίσμα της συμμετοχής τους στην Ε.Ε και στην ΟΝΕ

1. Φύλο.

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Άνδρας
 Γυναίκα
 Άλλο

2. Ηλικιακή Ομάδα.

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 15-25
 26-36
 37-47
 48-58

3. Οικογενειακή Κατάσταση.

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Έγγαμος-η
 Άγαμος-η
 Σε συμβίωση
 Διαζευμένος-η
 Σε διάσταση
 Χήρος-α

4. Εκπαιδευτικό Επίπεδο.

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Απόφοιτος-η δημοτικού
 Απόφοιτος-η γυμνασίου
 Απόφοιτος-η λυκείου
 Απόφοιτος-η ΙΕΚ
 Πτυχιούχος ΑΕΙ -ΤΕΙ
 Κάτοχος μεταπτυχιακού
 Κάτοχος διδακτορικού

5. Κατάσταση απασχόλησης.

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Απασχολούμενος- η
 Άνεργος -η

6. Είστε υπέρ της ένταξης μιας χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναί
 Όχι
 Δεν ξέρω
 Άλλο

7. Είστε κατά της ένταξης μιας χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναί
 Όχι
 Δεν ξέρω
 Άλλο

8. Είστε υπέρ της ένταξης μιας χώρας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναί
 Όχι
 Δεν ξέρω
 Άλλο

9. Είστε κατά της ένταξης μιας χώρας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναί
 Όχι
 Δεν ξέρω
 Άλλο

10. Πιστεύετε ότι η Νορβηγία έχει 'κερδίσει' από τη μη ένταξή της στην Ε.Ε και στην ΟΝΕ;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναί
 Όχι
 Δεν ξέρω
 Άλλο

11. Πιστεύετε ότι υπερτερούν τα θετικά από τα αρνητικά στην Ε.Ε.;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναί
 Όχι
 Δεν ξέρω
 Άλλο

12. Πιστεύετε ότι υπερτερούν τα θετικά από τα αρνητικά στην ΟΝΕ;*Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

- Ναι
- Όχι
- Δεν ξέρω
- Άλλο

13. Πιστεύετε ότι η Σουηδία κάνει καλά που δεν έχει ενταχθεί στην ΟΝΕ και είναι μόνο μέλος της Ε.Ε.;*Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

- Ναι
- Όχι
- Δεν ξέρω
- Άλλο

14. Ποιά από τις τρεις Σκανδιναβικές χώρες, θεωρείτε ότι έχει καλύτερη οικονομία;*Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

- Φινλανδία
- Σουηδία
- Νορβηγία

15. Πιστεύετε στην ύπαρξη της Ευρώπης των διπλών/ πολλαπλών ταχυτήτων;*Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

- Ναι
- Όχι
- Δεν ξέρω
- Άλλο

16. Πιστεύετε στη διάλυση της Ε.Ε.;*Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

- Ναι
- Όχι
- Δεν ξέρω
- Άλλο

17. Πιστεύετε στη διάλυση της ΟΝΕ;*Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

- Ναι
- Όχι
- Δεν ξέρω
- Άλλο

18. Ποιά απο τις παρακάτω χώρες θεωρείτε οτι έχει την καλύτερη πρόοδο και ανάπτυξη;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ελλάδα
- Φινλανδία
- Σουηδία
- Νορβηγία

19. Ποιά απο τις παρακάτω χώρες θεωρείτε οτι έχει τη χειρότερη πρόοδο και ανάπτυξη;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ελλάδα
- Φινλανδία
- Σουηδία
- Νορβηγία

20. Θεωρείτε οτι η Φινλανδία θα πρέπει να αποτελέσει παράδειγμα για τη Σουηδία και τη Νορβηγία ως προς την ένταξη στην Ε.Ε. και στην ΟΝΕ;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
- Όχι
- Δεν ξέρω
- Άλλο

21. Πιστεύετε οτι θα πρέπει να συγκρίνονται οι χώρες του Νότου με τις χώρες του Βορρά;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
- Όχι
- Δεν ξέρω
- Άλλο

22. Κατά τη γνώμη σας, σε ποιές απο τις παρακάτω επιλογές θεωρείτε οτι έχει συμβάλει θετικά η Ε.Ε.; (μέχρι τρεις επιλογές)

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- Οικονομία
- Εμπόριο
- Εκπαίδευση
- Ταξίδια
- Μετακινήσεις
- Εργασία
- Τουρισμό
- Πολιτισμό
- Κοινωνική Σταθερότητα
- Άλλο

23. Κατά τη γνώμη σας, σε ποιές απο τις παρακάτω επιλογές θεωρείτε οτι έχει συμβάλει αρνητικά η Ε.Ε.; (μέχρι τρεις επιλογές)*Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.*

- Οικονομία
- Εμπόριο
- Εκπαίδευση
- Ταξίδια
- Μετακινήσεις
- Εργασία
- Τουρισμό
- Πολιτισμό
- Κοινωνική Σταθερότητα
- Άλλο

24. Κατά τη γνώμη σας, σε ποιές απο τις παρακάτω επιλογές θεωρείτε οτι έχει συμβάλει θετικά η ΟΝΕ; (μέχρι τρεις επιλογές)*Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.*

- Οικονομία
- Εμπόριο
- Εκπαίδευση
- Ταξίδια
- Μετακινήσεις
- Εργασία
- Τουρισμό
- Πολιτισμο
- Κοινωνική Σταθερότητα
- Άλλο

25. Κατά τη γνώμη σας, σε ποιές απο τις παρακάτω επιλογές θεωρείτε οτι έχει συμβάλει αρνητικά η ΟΝΕ; (μέχρι τρεις επιλογές)*Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.*

- Οικονομία
- Εμπόριο
- Εκπαίδευση
- Ταξίδια
- Μετακινήσεις
- Εργασία
- Τουρισμό
- Πολιτισμό
- Κοινωνική Σταθερότητα
- Άλλο

26. Πιστεύετε ότι η οικονομική πολιτική επηρεάζει την εξωτερική πολιτική ;*Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

- Ναί
- Όχι
- Δεν ξέρω
- Άλλο

27. Πιστεύετε ότι η εξωτερική πολιτική επηρεάζει την οικονομική πολιτική;*Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

- Ναί
- Όχι
- Δεν ξέρω
- Άλλο

Με την υποστήριξη της

